

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտերծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

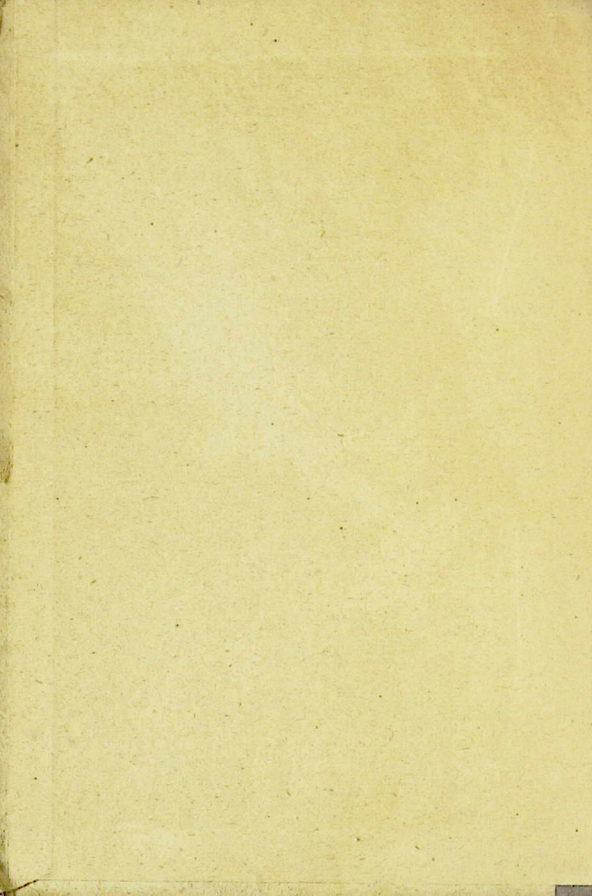
Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՆՈՐ
ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ
ԲԱՌԳՐՔՈՒՅԿ

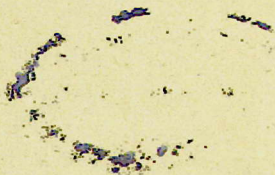
(Ուղղագրական բայր կանոններով
յեւ դժվար ըմբռնելի բառերի
հսկիւրն բացատրւոյալ)

«Արտիստի» մօտ 4400 թառ.

ԿԱԶՄԵՅ՝ ՆՇԱՆ ԱՆՆԱԿԵՐԳՅԱՆ

Ն Ո Ր

ՈՒՂՂԱԳՐԱԿԱՆ

ԲԱՌԳՐՔՈՒՅԿ

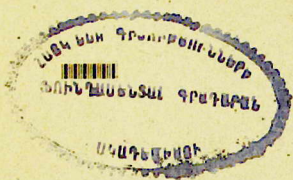
15/10
1980

(Ուղղագրական բոլոր կանոններով և դժվար ըմբռ-
նելի բառերի հակիրճ բացատրությամբ)

Պարունակում է մոտ 4400 բառ.

Կազմեց՝ ՆՇԱՆ ԱԼԼԱՀՎԵՐԴՅԱՆ

Handwritten signature

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Յ Ե Ի Ե Վ ա ճ - 1 9 8 0

Հրատ. № 1081

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱՐԱՆ ՅԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Քրատեպ. № 2794(բ.) Պատ. № 1376 Տիր. 6000

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ուղղագրութեան հարցը մեր կուլտուրական կյանքի կարևոր խնդիրներից մեկն է: Փաստ է, վոր մեր աշակերտութեան, ուսանողութեան և պաշտոնեյութեան մի մասը լավ չափեր պահպանելով հայերենին՝ գրքավոր աշխատանքների ժամանակ ուղղագրական վորոշ դժվարութեանները յետևողական Գրութեանները վոր միայն լեզվական անկանոնութեան, անճշտութեան թերութեաններով են աչքի ընկնում, այլև տառասխալներով: Մինչդեռ ամեն մի գրողից պահանջվում է լավ իմանալ ուղղագրութեանը:

Մեր դպրոցական հիմնարկները հատուկ ուշադրութեան են դարձնում հայերենի դասավանդութեան, մասնավորապես հայերենի ուղղագրութեան ընդհանուրի սեփականութեան դարձնելու խնդրի վրա: Վերջինիս հաջող լուծումը պահանջում է հայերենի դասատուներից վոր միայն առանձին ճիշտ ու ջանք, այլև նպատակահարմար մեթոդների գործադրութեան՝ ուղղագրութեանը հեշտութեամբ բոլորին յուրացնել տալու համար: Ինչ մեթոդներ ել գործադրվեն գրավոր աշխատանքների ընթացքում, սակայն մի բան պարզ է, վոր հիշողութեամբ չի կարելի աշակերտներին ուղղագրութեան սովորեցնել, վորովհետև հիշողութեամբ գրող անվարժ աշակերտը միշտ կարող է սխալվել և այդպիսով իր ձեռքը բառերի սխալ գրու:

թյանը վարժեցնել, աչքերը՝ անճիշտ բառապատկերներ տեսնելուն:

Վոչ թե բառերն սխալ գրելու և սխալներն ուղղելու միջոցով պիտի յուրացնել ուղղագրությունը, այլ և հենց սկզբից ևեթ շսխալվելու, բառերն ուղիղ գրելու ճանապարհով: Այս տեսակետից ուղղագրական բառգրքույկը՝ իբրև ոժանդակ միջոց՝ վոչ միայն աշակերտներին մեծ ոգնություն կարող և ցույց տալ գրավոր աշխատանքների ժամանակ, նամանավանդ տնային, այլ և բոլոր այն ուսանողներին, պաշտոնյաներին, քաղաքացիներին, վորոնք թերի տիրապետելով հայերենին՝ զբեղիս ուղղագրական դժվարությունների յեն հանդիպում: Հենց այս գործնական նպատակին ծառայելու համար և կաղմված սույն Նոր Ուղղագրական Բառգրքույկը, վոր բազկացած և բառարանից յեվ ուղղագրության հետևան մասից: Բառարանում ընդհանրապես զետեղել ևմ գրականության մեջ գործածվող, կամ գործածության մեջ նոր մտած այն հայերեն բառերը, վորոնց գրությունն ուղղագրական վորոշ դժվարությունների հետ և կապված կամ տառերի հնչափոխության հետևանքով, կամ տեղական արտասանության պատճառով:

Յեթե աշակերտը գրում և՛ կրիվ, ագրավ, ամա-
հի, պանման, փոխանակ գրելու՝ կռիվ, ագռավ,
ամայի, պայման, սրա պատճառը միմիայն զավա-
ռական արտասանությունն և և վոչ թե սխալ գրված
տառերի հնչափոխությունը, վորովհետև և և չ տա-
ռերի գրությունը սույն դեպքում համեմատ և ար-
տասանությանը, իհարկե գրական արտասանությամբ:

Ուղղագրական բառարան կազմողը բառերն ընտրելիս այս յերկու յերևույթի՝ հնչափոխության և տեղական արտասանության վրա անպայման ուշադրություն պիտի դարձնի։ Յեկ իրոք, կ, գ, ք | տ, դ, թ | պ, ք, փ | բ, ս | ղ, խ | ծ, ձ | կ, ջ. չ | տառերի ուղղագրության վերաբերմամբ շատ զգուշ եմ յեղել և այդ տառերն ունեցող բառերի մեջ խիստ ընտրություն չեմ կատարել՝ նկատի առնելով թե՛ հնչափոխության և թե՛ դավառական արտասանության հանգամանքները։

Բառարանում տեղ չեն գտել միմիայն այն բառերը, վորոնց ուղղագրությունը վորեւէ կողմից զբժարություն չի առաջացնում. ինչպես՝ տուն, շուն, ամիս, հունիս, հուլիս և այլն։ Այս կարգի բառերով չձանրաբեռնելով բառարանը՝ վերջինս ավելի գործնական է դառնում։ Շատ զգուշ ու ժլատ եմ յեղել և նոր բառերի նկատմամբ։ Ընտրել եմ այն բառերը, վորոնք արդեն վորոշ քաղաքացիություն են ստացել, կամ վորոնց գործածության մեջ մտնելը ցանկալի յի։

Վորոշ տեղ հատկացրել եմ ստարազգի բառերին։ Մեր ընդհանուր քաղաքական ու կուլտուրական վերելքին զուգընթաց թե՛ գրականության և թե՛ գործնական կյանքի մեջ բնականորեն արդեն մուտք են գործել բազմաթիվ ստարազգի բառեր։ Այս յերևույթը չի կարելի անտես առնել. բայց պիտի խոստովանվեմ, վոր շատ սահմանափակ թվով բառեր եմ ընտրությամբ վերցրել՝ բառարանը շատ չձանրաբեռնելու նպատակով։ Հասկանալի յի, վոր այս դեպքումն ել բառերի ընտրությանը ուղղագրական տեղ սակեալից եմ մոտեցել։

Բառարանում ղետեղել եմ և խորհրդային հանրապետութիւններին, զանազան կաղամակերպութիւններին, հիմնարկներին, միութիւններին կրճատ անունները, վորոնք կաղամած են բառերի առաջին վանկերից կամ տառերից. ինչպես՝ Ժողովուրդ, Լուսաշխ, ԽՍՀՄ, ՀՈԿ և այլն: Վերջապես բառարանում դրել եմ և շատ սահմանափակ թվով հատուկ անուններ, վորոնց ուղղագրութիւնը վորոշ դժվարութիւններին ետ ե կապված:

Ընդհանրապես դժվարըմբռնելի բոլոր բառերի բացատրութիւնները տվել եմ: Ամեն կերպ աշխատել եմ, վոր բացատրութիւնները հակիրճ լինեն. սակայն յերբեմն անհնար ե յեղել յերկու-յերեք բառով բացատրել այս կամ այն բառի իմաստը, նամանավանդ ոտարագղի բառերի: Նման դեպքերում դերագասել եմ միքիչ ավելի յերկար բացատրութիւն տալ, քան բառն անհասկանալի թողնել: Այս ել պիտի շեշտեմ, վոր բառերի միայն կարեւոր նշանակութիւններն եմ վերցրել և վոչ բոլոր առումները: Գրովարըմբռնելի բառերի հակիրճ բացատրութիւնները տալով՝ այս ուղղագրական բաղադրույլը վորոշ չափով բացատրական բաղադրույլ ե դառնում, և այս արել եմ մտածված կերպով: Նախ՝ ուղղագրական տեսակետից բառն աշակերտի համար արժեք և ստանում այն դեպքում, յերբ իմաստի կողմից ըմբռնելի ու հասկանալի յե: Յերկրորդ՝ մեր աշակերտութիւնը չունի իր ձեռքում մի հանրամատչելի բառարան՝ ընթերցանութիւն ընթացքում պատահած անծանոթ բառերի իմաստը հասկանալու համար: Գոյութիւն

ունեցող հայերեն բառարանները թէ անմատչելի յեն
և թէ հազվագյուտ Դժվարըմբռնելի բառերի հակիրճ
բացատրութիւնը տալով՝ Նոր Ուղղագրական
Քառագրույկը վորոշ չափով հարստացնելու յե ա-
շակերտութեան, ուսանողութեան բառապաշարը:

Յերբեմն միևնույն արմատի կամ բառի դիմացը
դրված են և նրա ածանցման կամ բարդութեան զա-
նազան ձևերը: Այսպիսի դեպքերում բացատրութիւ-
նը միշտ վերաբերում է բառի առաջին ձևին, վոր
այբբենական կարգով դրված է բառերի շարքում:

Բառգրքույկի յերկրորդ մասում վոչ միայն հա-
կիրճ պարզաբանված են նոր ուղղագրութեան հիմ-
նական սկզբունքները, այլև որինակներով ամփոփ
յուսարանված են կետադրութեան, տողադարձի, բո-
լոր տառերի, բարդ ու ածանցավոր բառերի, անգամ
ոտարազգի բառերի գրութեան վերաբերյալ բոլոր
խնդիրները: Այսպիսով բառգրքույկի յերկու մասերը
մեկը մյուսին լրացնող մի ամբողջութիւն են կազ-
մում: Յեթե մեկը տալիս է ճիշտ բառապատկերներ,
մյուսը տալիս է վոչ միայն բառարանում կիրառված
ուղղագրութեան, այլև ուղղագրական այլ խնդիրնե-
րի մասին տեսական ամփոփ գիտելիքներ:

Նոր Ուղղագրական Քառագրույկը կազմելիս
ոգտվել եմ հետևյալ աղբյուրներէից.

1. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ

1. Առձեռն բառարան հայկազյան լեզվի».
2. Ա. Գարամաճյան.— «Նոր բառգիրք հայերեն
լեզվի».

3. Հ. Աճառյան.— «Հայերեն արձատական բառա-
րան» (մինչև ք տառը) .
4. Հ. Գաղբաճյան.— «Լիակատար բառարան հայե-
րենից ուսուսերեն» .
5. Մ. Աբեղյան.— «Ուղղագրական բառգրքույկ» .
6. Մ. Աբեղյան.— «Հայոց լեզվի ուղղագրութ. » 1892 .
7. » «Զեկուցում հայոց լեզվի ուղղա-
գրության ունեցորմի մասին» .
8. » «Առաջնորդ հայոց լեզվի նոր ուղ-
ղագրության» .
9. » «Ուղղագրական ունեցորմը» .
10. » «Աշխարհարարի շարահյուսու-
թյուն» .
11. » «Աշխարհարարի քերականություն» :

Բառերի մեծագույն մասն իրենց նշանակություն-
ներով վերցրել եմ այսանոց հիշված բառարաններից,
իսկ ուղղագրության համարյա ամբողջ տեսական մա-
սը, յերբեմն բառացի չափերտների մեջ առնելով, վեր-
ցրել եմ Մ. Աբեղյանի հիշված յերկերից: Վերջին յե-
րեույթը հասկանալի յե: Նախ՝ նոր ուղղագրության
սկզբունքները ձևակերպված և տեսականորեն հիմնա-
վորված միմիայն Մ. Աբեղյանի յերկերում կարելի
յե գտնել: Յերկրորդ՝ ասոսաարակ ուղղագրական
խնդիրների վերաբերյալ, բացի Մ. Աբեղյանի գրը-
վածքներից, հրապարակում նմուշի համար մի այլ
աշխատություն չկա:

II. ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԱՂԲՑՈՒՐՆԵՐ

1. И. В. Устинов.— «Новый орфографический
справочник». Москва, 1927.

2. Ф. Павленков. — «Энциклопедический словарь».
3. Մ. Հատուրյանցյան. — «Բացատրական բառգիրք ոտարագգի բառերի ու դարձվածներին».
4. Մ. Արևոյան. — «Ռուս-հայերեն ուղղմական բառարան».
5. «Խորհրդային Հայաստան 1930—1925» (ժողով.)
6. «Խորհրդային Հայաստան» (որաթերթ).
7. Որենսդրական հանձնաժողով. «Ռուս-հայերեն իրավաբանական բառարան».
8. «Հայ-ուսերեն բառարան յերկաթուղային տեղմիններին».
9. Տ. Նավասարդյան. — «Բառգիրք Արարատյան բարբառին»:

№№ 1, 2 և 3 աղբյուրներից վերցրել եմ ոտարագգի բառերն իրենց նշանակութամբ: Բացատրությունները, նամանավանդ հասարակագիտական, գրական ու քաղաքական բառերի, հակիրճ ձևով վերցրել եմ (յերբեմն բառացի չափերտների մեջ առնելով) УСТИНОВ-ի վերև հիշված գրքից, վոր հրատարակել ե Քաղուսգլխվարը Պետական Գիտական Խորհրդի Թույլտվությամբ: Մ. Արևոյանի ուղղմական բառարանից վերցրել եմ մոտ 50 ոտարագգի բառերի հայերեն թարգմանությունները:

№№ 5, 6 աղբյուրներից վերցրել եմ խորհրդային հանրապետությունների, զանազան հիմնարկների, կազմակերպությունների, միությունների, ընկերությունների կրճատ անուններն իրենց բացատրությամբ:

ՁՁ 7, 8 աղբյուրներից վերցրել եմ նոր բառերը։ Ամեն կերպ ձգտել եմ, վոր այս բառգրքույիը քիչ պակասություններ ունենաւ Չզգացած, չնկատած թերություններն ապագայում վերացնելու նպատակով ուրախությամբ կընդունեմ բոլոր արժեքավոր դիտողությունները։

Իվերջո շնորհակալություն Պետրոսյանի դասախոսներ՝ Մ. Արեղյանին, Հ. Աճառյանին աշխատանքներիս ընթացքում ինձ անձամբ ցույց տված վարոշ աջակցության համար։

Ն. ԱԼԼԱՇՎԵՐԴՅԱՆ

ԾԱՆՈԹ.— Բառարանի ուղղածիզ գծերի | | մեջ դրված գրություններն սխալ չեն, բայց կամ քիչ գործածական են, կամ գերազատելի չեն։

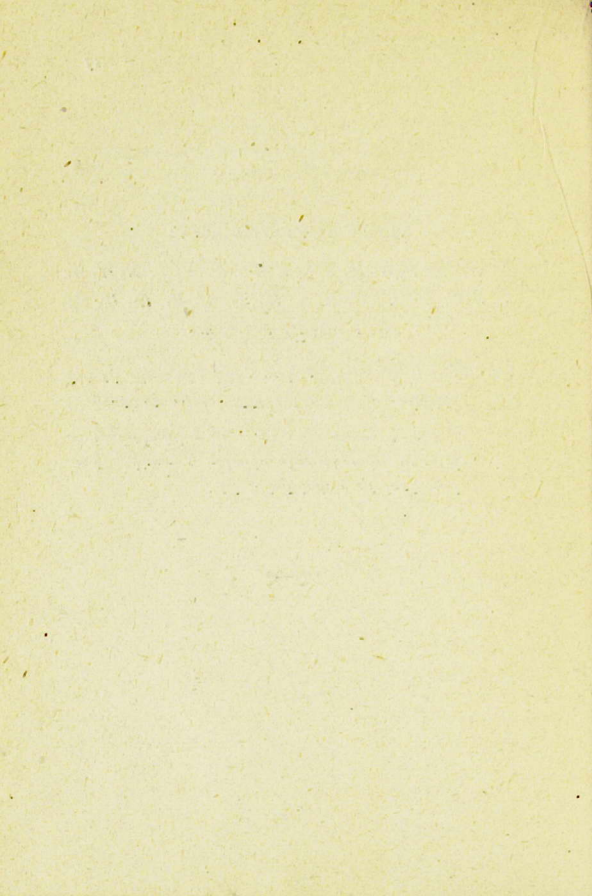
ՏԱՌԵՐԻ ԱՅԲԲԵՆԱԿԱՆ ԿԱՐԳԸ

Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Չ, Է*), Ը, Թ, Ժ, Ի, Լ, Խ, Ծ, Կ,
 Հ, Ջ, Ղ, Ճ, Մ, Յ, Ն, Շ, Ո, Չ, Պ, Ջ, Ռ, Ս, Վ,
 Տ, Ր, Ց, Ի, Փ, Ք, Ֆ.

ԾԱՆՈԹ.—1. Է* տառը 7 կամ 7-րդ նշանակութեամբ
 պահվում է տառերի այբբենական շարքում:

2. Ե տառը պահում է իր 5-րդ նշանակու-
 թյունը. միանգամայն սխալ է Ե տառի փոխա-
 րեն գրել յե և կարգալ 5-րդ:

ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հեղուն հասարակական-պատմական յերևույթ եյ մի կենդանի որգանիզմ, վոր ժողովրդի կյանքին զուգահեռ միշտ զարգանում, փոփոխության ե յենթարկվում և անդրադարձնում հասարակական-արտադրական հարաբերությունները լեզվական մտապատկերների ձևով: Իր հարաճուն զարավոր կյանքի ընթացքում մշակվելով, հղկվելով, նորանոր բառեր ու ձևեր իր կազմի մեջ ընդունելով, մեռած, անշունչ տարրերը դուրս վանելով՝ վոչ միայն մարդկային հոգու ամենից նուրբ շարժերը գրսևորելու նուրբ, փարթամ միջոց դառնում, այլև խիստ փոփոխության ե յենթարկվում հնչափոխության տեսակետից: Յեվ շնորհիվ վերջին հանգամանքի՝ հնչյունների կենդանի արտասանության և գրության մեջ անցյալում յեղած զուգահեռությունը վերանում եւ վորոշ թվով ձայնավոր և բաղաձայն հնչյուններ փոփոխվելով, կամ արտասանությամբ իրար նմանվելով՝ այլևս բառերի մեջ չեն արտասանվում այնպես, ինչպես հեռավոր անցյալում գրվել և արտասանվել են: Այստեղից ել առաջանում են ուղղագրական վորոշ տեսակի դժվարություններ, վորոնց հաղթահարելու, գրել-կարդալու գործը հեշտացնելու և հանրացնելու տեսակետից միակ արմատական միջոցը կարող ե համարվել հնչյունների կենդանի արտասանության և գրության զուգահեռությունը: Հասկանալի յե, վոր զանազան լեզուներում

հնչափոխութիւնը տարբեր չափերով և տեղի ունեցել, հետևաբար և այս կողմից ուղղագրական դժվարութիւններն ել յուրաքանչյուրում տարբեր չափերով են լինում:

Հնչափոխութեան սույն ընդհանուր յերևույթից զերժ չի մնացել և հայերենը: Մեր ձայնավոր ու բաղաձայն հնչյուններն ել վորոշ փոփոխութիւն են կրել ժամանակի ընթացքում: Հին ժամանակ գրաբարում վորդի, վարդ, ոձ, անգամ բառերը կարգալիս՝ դ, ձ, գ տառերը հնչել են այնպես, ինչպես մենք նույն տառերն այժմ հնչում ենք դեպի, դարդ, սանձ, մարգագիտի բառերի մեջ. խի վորդի բառը արտասանել են իրրի որդի: Նույն բառերը մենք այժմ արտասանում ենք իրրի վորքի, վարք, ոց, անգամ, չնայած գրում ենք հին ուղղագրութեամբ՝ վորդի, վարդ, ոձ, անգամ: Հնում գրել և կարդացել են նուստ (нуст), լոյս (лойс), յատակ (йатак), խի մենք այժմ նույն գրութեամբ բառերը կարդում ենք իրրի նվստ (ու=վ), լույս (ոյ=ույ), յեվ հատակ (յ=հ):

Հնչափոխութեան պատճառով տառերի ուղղագրութեան մեջ առաջ յեկած դժվարութիւնները մասամբ վերացնելու, գրել-կարդալու գործը հեշտացնելու և հանրացնելու նպատակներն և հետապնդում մեր նոր ուղղագրական սեփօրմը, վորն առայժմ ընդգրկում և միմիայն ձայնավորների, յ կիսաձայնի յեվ վ բաղաձայնի ուղղագրութեան խնդիրները, և վորի հիմնական սկզբունքներն են.

Ա. «Մմեն մի հնչյուն միայն մի առանձին նշա-

Նազիր պիտի ունենա, և ամեն մի տառ միայն այդ մեկ հնչյունի նշանազիրը պետք է լինի. ուստի փոխված հնչյունները պետք է գրել այն տառերով, Վոր մեր այբբենարանում սկզբից լվիւր ընդունված են այդ հնչյունների համար: Ըստ այսմ պիտի գրել՝ ախոս, հանդես, կալ, նվաստ, լույս, հասակ, սենյակ, ամսօրյա, յօրն, արշուն և վոչ թե՛ ախոս, հանդէս, կաւ, նուաստ, լոյս, յասակ, սենեակ, ամսօրն այ, յօրն, արիւն:

Բ. «Չպիտի գրել այն տառերը, Վոր այլևս չեն արտասանվում»: ուստի պիտի գրել՝ ծառա, վրա, և վոչ թե՛ ծառայ, վրայ:

Գ. «Յերբ բառերի մեջը կամ սկզբում ավելացել են նոր հնչյուններ, պետք է գրության մեջ ել ավելացնել դրանց համապատասխան տառերը»: ուստի պիտի գրել՝ վարդի, յերես, եյուրյուն, գնալու յնմ և վոչ թե՛ արդի, երես, Էուրիւն, գնալու եմ:

Ուղղագրական սույն բարեփոխությունների հետևանքով մեր գրությունը համեմատաբար ավելի յե հնչյունական դառնում և ավելի համապատասխանում արտասանության, քան առաջ, յերբ աշակերտն ուղղագրություն սովորելու համար ստիպված եր յօով, ջօով և էօով գրվող բառերն անզիր սովորելը Սակայն նոր ուղղագրական ռեֆորմը, ինչպես ասացի, մասամբ վերացրեց այն դժվարությունները, Վորոնք առաջացել էին հնչափոխության հետևանքով: Բազաձայնների (բացի վ՛ հնչյունից) գրության հետ կապված դժվարությունները շարունակում են մնալ, Վորովհետև գրությունը չի համապատասխանում ար-

տասանության Գրում ենք՝ կենդանի, աղօթիկ, բազավոր, ծաղկել, բնդիանուր, բայց կարգում ենք՝ կենրանի, ախչիկ, բաբավոր, ծախկել, բերանուր, այսինքն գրությունը վոչ թե հնչյունական ե (վոս, յես, վրա) այլ պատմական կամ ստուգաբանական: Սույն բառերը շարունակում ենք գրել այնպես, ինչպես գրվել են անցյալում, և ինչպես պահանջում և ստուգաբանությունը: Այս պարագայում վորոշ ոգնություն են հասցնում ուղղագրական կանոնները: Մտկայն ձայնավոր ու բաղաձայն հրեջյունների գրությամբ չի սպասվում ուղղագրության ընդհանուր խնդիրը, վորովհետեւ այն ընդգրկում է և բաղադրյալ բառերի գրությունը, տղադարձն ու կեսադրությունը:

Ա.

ՏԱՌԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԶԱՅՆԱՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ա, ի, ու հնչյունների գրությունը միանգամայն համապատասխանում է կենդանի արտասանությանը. ուստի սույն տառերի ուղղագրությունն առանձին դժվարությունների հետ կապված չի: Որինակ՝ ուրու, սարահարթ, գիճի:

Է, Ե

Թե բառակցքում, թե բառամիջում յեվ թե բառավերջում է տառի փոխարեն ամեն դեպքում գրել Ե, վորի բուն հնչյունն սկզբից յեվ

յեր յեղել և է (ռուս. Յ), այդպես էլ պիտի և արտասանել ու սովորեցնել: Որինակ՝ եյակ, եյու-
թյուն, եջ, եսպես, ենքան. գրագետ, թեպետ, խեժ,
հանդեպ, հանդես. խոսեք, վառեցեք, մի՛ դնեք, ջը-
րում եյի. ջրորհներ, արժեք, յուղեղեն, սիզալետ,
արղեն, հայերեն. մարգարե, մարգարեյական, բոպե,
բոպեյական, գուցե, կտանե, կբերե. Բաբգեն, Սու-
րեն, Վրթանես, Գաբրիել, Թեոդորոս. եներգիա, եվո-
լյուցիա, եքսպերա, Եվրիպիդես, Եղիպ:

Ե-ով պիտի և գրել յիվ այն բառերը, վարոնք
միտ Ե-ով են գրվել, յիվ վարոնց մեջ Ե սառն
արտասանվել և իբրև է: Ինչպես՝ վերև, գերադաս.
յեկեղեցի, մեռել, կերել. իսկ բառասկզբին Ե-ն
արտասանվել և իբրև յերկբարբառ ՅԵ, յիվ
վերջին ձևով էլ պիտի և գրել՝ յերես, յերեկո,
յերեսուն:

Այդպիսով է տառը գրության միջից դուրս և
զգլում և պահվում և միայն իբրև թվանշան՝ 7 կամ
7-րդ նշանակութամբ:

Օ, Ո

Օ սառի փոխարեն ամեն դեպքում գրել Ո
թե՛ բառասկզբում, թե՛ բառամիջում յիվ թե՛
բառավերջում: Ո-ի բուն հնչյունը յեղել և Օ,
այդպես էլ պիտի արտասանել յիվ սովորեցնել:
Որինակ՝ որիորդ, որորոց, ո՜ժիտ, որենք. կարճառոտ,
վոսկեզոծ, հորանջիլ, համառոտ. Պոլոս, Սոս. ոհո,
ժո, Մարո, Գարո: Պոլոս, Սոս, Պոլոս, Սոս.

Ո-ով պիտի և գրել յիվ այն բառերը, վարոնց

մեջ Ո՛-ն գրվել յեվ արտասանվել և իբրև Օ. ինչպես՝ սովորել, կով, գամ, գորով, շոր. իսկ բառասկզբին Ո՛ տառն աշխարհարարում սովորաբար արտասանվել և իբրև վո, բացի ով, ովկիանոս, Ովագիս, Ովսաննա բառերից, վորոնց սկզբի ո-ն արտասանվել և իբրև օ:

Օ տառը ևս գրության միջից դուրս և հանվում:

Ը.

Ը պետք և գրել.

1. Քառասկզբում յեվ բառավերջում. որինակ՝ ընտանիք, ընկույզ, ընկեր, ընտրել. գիրքը, ծառը, գրիչը, Արամը, Գրիգորը:

2. Քարդ բառերի մեջ, յնբ յերկորդ բաղադրիչն սկսվում և Ը-ով. ինչպես՝ սրընթաց, ջրընկեց, գասընկեր, հյուրընկալ, զուգընթաց:

Ը ԶԻ ԳՐՎՈՒՄ

1. Սովորաբար բառամիջում. ինչպես՝ թռնել, գտնել, Մկրտիչ, գպրոց, թեև արտասանում ենք՝ թըռնել, գըտնել, Մըկըրտիչ, գըպրոց:

2. Քառասկզբում սկ, սպ, սս, սմ, սփ, սք, սկ, սայ, սս, սմ, սփ, սք կապակցություններից առաջ, վորոնց մեջ ք-ն կարճ և արտասանվում. որինակ՝ սկսել, սպասավոր, ստոծանի, սքողել, սթափվել, զգուշ, զբոսնել, թեև արտասանվում են՝ ըսկսել, ըզբաղվել և այլն:

3. Քառավերջի Ը ձայնավորի փոխարեն առ-

վորարար և և գրվում, յերբ հաջորդ բառն սկսվում
 և ձայնավորով կամ սկ, սպ, սք, զբ և այլն կա-
 պակցութ յունեներով. ինչպես՝ գիրքն ընկավ, Սու-
 ըրկն ուտում է, ինն ամիս, յոթն անգամ, աշակերտն
 սպասում է, Արամն զբաղված է և այլն:

II. ԲԱՂԱՁԱՅՆՆԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բառասկզբում բաղաձայն տառերն ընդհանրապես
 պահում են իրենց բուն հնչյունը, և այս տեսակե-
 տից ուղղագրական առանձին դժվարութ յունենը՝ չը-
 կան: Ընդհակառակը՝ բառամիջին բաղաձայնները միշտ
 հանդես չեն գալիս իրենց բուն հնչյուններով, վորից
 և առաջանում են գրության դժվարութ յունեները:

Յ, շ

Յ տառի փոխարեն շ գրել.

1. Բառասկզբում, յերբ Յ-ն արատանվում է
 իրեկ շ հնչյուն: Որինակ՝ հեղհեղուկ, հանցանք,
 հատուկ, հատակ, հարդ, հանդուգն. Հակոբ, Հովհան-
 նես, Հուսիկ, հետին, հեա, հետև, հեաաղեմ, հետո,
 հեսան, հետադարձ:

2. Կան մի շարք յ տառով (և հնչյունով) գրվող
 բառեր, վորոնց բառասկզբի յ-ն հաճախ դուրս է ընկ-
 նում: Այս կարգի բառերի վերաբերմամբ գրության
 յերկու ձևն ել թույլատրելի յե, այսինքն կարելի յե
 գրել թե և տառով և թե առանց և-ի: Որինակ՝
 (հ)արգո, (հ)առաջադիմություն, (հ)աջող, (հ)ի-
 րավի, (հ)ուօիկ, (հ)առաջ, (հ)առաջաբան. նույն-

պես և հատուկ անուաները՝ Ակար, մվանես, մսնի
և այլն:

Յ ՊԵՏՔ Ե ԳՐԵԼ

1. Բառամիջում յնվ բառավերջում Ա, Ո
ձայնավորներից հետո, յերբ յ տառն արտասան-
վում և իր բուն հնչյունով՝ իբրև կիսաձայն
կամ բաղաձայնական ի (լատ. յ, ոուս. փ): Որի-
նակ՝ Հայաստան, այո, հայութիուն, փայփայել. հայ,
վայ, բայ, ճայ, խոյ:

2. Վերոջ թվով բառերի սկզբում յ տառն արտա-
սանվում և թե իբրև հ և թե իր բուն հնչյունով՝
իբրև կիսաձայն ի (ուս. փ), նամանավանդ բարբառ-
ներում: Այս պատճառով գրության յերկու ձևն ել
դոյութիուն ունի: Գերադասելի յե կիսաձայն յ-ով (փ)
գրութիունը հ-ով գրութիունից. ինչպես՝ յնս դառ-
նալ, յեսո, յեսին, յեսան, յեսադարձ, յեսամնաց,
յեսնվ և այլն: Սույն դեպքում յ տառն արտասան-
վում և իր բուն հնչյունով՝ իբրև կիսաձայն ի (փ):

3. «Յ տառից հետո բառերի միջում ավելաց-
վում և յ տառը, յերբ յեսնվից մի ձայնավոր և
գալիս»: Որինակ՝ գործունեություն, բոպեյական,
բոպեյով. բազեյի, խոսեյի, նստում եյին և այլն:

4. «Յ տառից առաջ բառերի սկզբում ավե-
լացվում և անկայուն յ տառն ամեն անգամ,
յերբ արտասանվում և»: Որինակ՝ Յերևան, Յերու-
սազեմ, յերես, յերեկո, յերկաթ, յերեսուն, յերգ և
այլն:

5. Եմ բայի ներկայի ձևերի վրա ավելաց-

վում և յ սառը, յերբ այդ միավանկ ձևերն ճիբրե վերջահար բառ սերտ կերպով միանում են ձայնավորով վերջացած նախորդ բառին: Որինակ՝ խոսելու յեմ, խոսելու յես, խոսելու յե. յերգելու յենք, յերգելու յեք, յերգելու յեն, բարի յեմ, հոգի յես, հայտնի յեն և այլն: Յ սառը չի ավելացվում, յերբ նախորդ բառը վերջանում և բաղաձայնով, վորովհետև թե առաջին և թե յերկրորդ դեպքում զբուխյունը համեմատ և արտասանությանը: Որինակ՝ զբոսնում եմ, զբոսնում ես, զբոսնում եք, քնում եմք, քնում եք, քնում են:

Յ ԶՊԵՏՔ Ե ԳՐԵԼ

1. Բառավերջում Ա, մ ձայնավորներից յեսո, յերբ չի արսասանվում. ինչպես՝ ծառա, վրա, յերեկո, յետո և այլն:

2. Ա-ից յեսո, յերբ չի արսասանվում. ինչպես՝ լեզեոն, հոգեաո, իգեա, ոեալ, Քաղեոս, Մատթեոս (յերբ վերջինները չենք արտասանում իբրև Քաղեվոս, Մատթեոս):

3. Բառակազմութեան ժամանակ կամ ԿԸ, ՁԸ մասնիկներից յեսո՝ յերբ չի արսասանվում. ինչպես՝ յերես—աներես, մակերես, յերևույթ—մակերևույթ, յեզը—գետեզը, յերանգ—բազմերանգ, յեկավ—չեկավ, յերևա—կերևա և այլն:

Վ, Խ, ՈՍ

Վ, ԳՐԵԼ

1. Ամեն դեպքում Խ-ի փոխարեն, յերբ և
սառն արատանվում և իբրև՛ Վ. Որինակ՝ թիվ,
հովիվ, ծիվ, կով, հավ, ավաղ:

2. Ամեն դեպքում ՈՍ-ի փոխարեն, յերբ ու-ն
արատանվում և իբրև՛ վ. Ինչպես՝ նվաղ, նվեր,
զրվագ. սրվել, թխվել, մանվածք, գործվածք. կա-
տու—կատվել, բու—բվել, վերարկու—վերարկվել:

3. Բառատկգրում մի սառից առաջ, յերբ ար-
ատանվում և. որինակ՝ վորդի, վորսորդ, վոտ, վող-
կույղ, վորմնադիր, վորպեսզի, վորովհետև և այլն:

4. Վ. հնչյունն ամեն դեպքում նշանակաբեր Վ,
սառով. Ինչպես՝ վարդ, վարունդ, հով, սով, Վեզուվ,
Լուվր:

Վ ԶԳՐԵԼ

Բառակազմության ժամանակ կամ կբ, չբ
մասնիկներից հետո, յերբ չի արատանվում. Ինչ-
պես՝ վորոշ—սլարզորոշ, վոտ—անոտ, վոչոք, կողջու-
նեն, չոգևորվել և այլն:

ՈՍ.

Ամեն դեպքում մե գրել, յերբ մե կապակ-
ցությունն արատանվում և իբրև՛ ձայնավոր
ու. (ուսու. ց). որինակ՝ ուբու, ձու, վաշխառու. բուբ-
ժուա, Լաուբա, Լուիզա և այլն:

Ի

Ի սառք գրել ու կապակցուրջան մեջ իբրև զՌ-ի մի մաս. իսկ իբրև առանձին տառ իր ուրույն հնչյունով՝ գործածությունից հանվում է:

Լ

Այս նշանագիրը կազմված է Լ, և տառերի միությունից, վորով նշանագրվում է յերեք հնչյուն՝ յ, Ե, Վ կամ բաղաձայնից հետո՝ Լ, Վ. Ինչպես՝ Եակ = Եայեվ, Եերե = Եերեվ: Իբրև սղագրության նշան պահվում է. որինակ՝ Ըեվ կամ Ըե, աբև կամ աբե, միլեվնույն կամ միլեկնույն և այլն: Տողաղարձի ժամանակ պետք է գրել եվ՝ տերե-վի, աբե-վի:

Պ, Ս

Պ, բ, Վ Երբնային տառերից առաջ միտս Ս՝ գրել, վոր յերբեմն իբրև ն է արտասանվում. Ինչպես՝ ամբարիշտ, ամբար, ամփոփ, ամպ, ումպետ:

Սույն շրթնայիններից առաջ ան նախածանցը պահում է իր ն-ով գրությունը. որինակ՝ անպարս, անփույր. անբուժելի: Ըստ այսմ գրել անբիծ և վոչ թե ամբիծ:

Պ, Խ

Բաղաձայնից առաջ խ տառը գրել հետևյալ բառերի մեջ՝ ախս (ցաղ), անխախս, ապուխս, բախս, դուխս (Սանդուխտ), յերախսիք, վորից՝ ապերախս, գլուխս, ժխսել, ուխս, պանդուխս, վախձան,

դրախտ, լախտ, տախտակ, տախտ, Բացի այս բառերից՝ մնացած բոլոր բառերի արմատականն ձևի մեջ բաղաձայն տառերից առաջ գրվում է ղ, վոր սովորաբար խ և արտասանվում. *ինչպես՝ վողբ, աղջիկ կեղտ, յեղբայր, խեղճ, բուլբ և այլն:*

ԾԱՆՈԹ. 1.— Թե ստուգաբանական և թե բարենչունության տեսակետից խուսափել ղխ-ի իրար մոտ գրությունից հետևյալ բառերի մեջ. բխել (*արմատը՝ բուխ*), բախել (*արմատը՝ բախ*), ծխնի, գխի և վոչ թե բղխել, բաղխել, ծղխնի, գեղխ: Ըստ այսմ գրել՝ հագեբուխ, սրտաբուխ, հրաբուխ, բարբախել (*կազմված՝ բախ-բախ-ել*):

ԾԱՆՈԹ. 2.— Միշտ գրել բախտ և վոչ թե բաղդ, վոր սխալ գրության հետևանքով է տարածված:

ՈՒ, Ռ՝

Բաղաձայններից առաջ ր-ն հաճախ արտասանվում է իբրև ու, վորից և առաջանում է գրության դժվարությունը. *ինչպես՝ բարդ, դարդ, արծար, արծիվ, արտ: Տեղական արտասանությամբ սույն հընչյունների շիտթությունը և սխալ գրությունը սովորական յերևույթ է: Որինակ՝ գրում են՝ կրիվ, ագրավ և այլն:*

Բառերի արմատների մեջ ն տառից առաջ գրվում է ու. *ինչպես՝ բառույ, դառույ, խառնել, դռնապան, ամառնային, իսկ մնացած բաղաձայններից առաջ՝ ր. որինակ՝ վարդ, կարգ, կիրտել, գործ, բարձր և այլն:*

Այս տեսակետից բացառութիւնն են կազմում ուռիտն, ուռնաճաւ, հուռքի, խռպոս բառերը:

Ն-ից առաջ ր, ինչպես և մյուս բաղաձայններից առաջ ո կարող է ընկնել ածանցման ու բարդութեան գեղջրում, յետքը յերկու բաղաձայնի միջից մի ձայնավոր և դուրս ընկնում, կամ յերկու առանձին բաղադրիչ մասեր են միանում: Որինակ՝ գար(ու)նա-նալի, վեր(ի)նասուն, առ(ի)րիվ, պառ(ի)կել, գոռգոռալ, ծովիզ, կառ(բ), փառ(բ) և այլն:

Մ-ն մ-ի յե փոխվում այն ժամանակ, յերբ հեռանում է արմատական ն-ից. որինակ՝ ձմեռ(ն) — ձմեռանոց, ամառ(ն) — ամառանոց. դուռ(ն) — դրան. լեռ(ն) — լեռան. բայց ավելի լավ և զրել ո-ով, վորովհետև զրութեան այս ձևն ավելի հաստուկ է աշխարհարարին և ավելի մոտ արմատին:

Արմատի կրկնութեամբ կազմված բարդ բառերի մեջ առաջին ո-ն բաղաձայնից առաջ ընկնելով ր ի յե փոխվում. ինչպես՝ բարբառ, կարկառ, գրգիռ, մամուռ, քրքրալ, կրկալալ:

«Նմանաձայնութիւնն ցույց տվող այդպիսի կրկնված բառերի մեջ յերկու արմատն էլ ո-ով կարելի յե զրել. յերբ ձայնի սաստկութիւնն է ցույց տալիս. ինչպես՝ մումուալ, քոքոալ, ձոձոալ, գոռգոռալ»:

ԾԱՆՈԹ.— Մ-ն հնչյունը ր հնչյունի թանձր, կրկնակին լինելով՝ վորոշ թվով բառերի մեջ զրվում է յերկու ր-ի փոխարեն. ինչպես՝ արր=արառ, յերր=յեռ, յերրակի=յեռակի, յերրյակ=յեռյակ, Գերադասելով ո-ով զրութիւնը՝ սույն բառերը ո-ով էլ զրված են բառարանում:

Ծ, Զ

Բացի ո՞նչ բառից՝ ձայնավորներից հետո ձ չի գրվում, այլ ծ կամ ց, ինչպես՝ կածել, ոծել, ամաց, մնաց, մասնաց, խուց. իսկ բառամիջում և բառավերջում ր, ղ, ն բաղաձայններից հետո միայն ձ կարող է գրվել. որինսկ՝ ձորձ, գանձ, բաղձամբ, բարձր, ամձուկ:

Պ, Կ, Տ, Ծ. Ճ յեղ Բ, Գ, Դ, Զ, Զ

Հնչափոթության հետևանքով պայթուցիկ հընչյուններից խուլերը՝ պ, ս, կ, ծ, ձ, հազազային և հնչյունի հետ միանալով տալիս են պայթուցիկ ձայնեղներ՝ բ, գ, դ, ձ, ջ. վերջինները հազազային հի հետ միանալով՝ տալիս են պայթուցիկ թավ խուլեր՝ փ, բ, ք, ց, ճ: Ըստ այսմ հնչափոթությամբ՝ 1. պ, կ, ս, ծ, ձ խուլերը ն, մ, յերբեմն ր հնչյուններից հետո հաճախ արտասանվում են իբրև բ, գ, դ, ձ, ջ. ինչպես՝ ամպ (ամբ), ընթացիկ (ընդանիկ), ընկնել (ընգնել), ձանձ (ձանջ), կոնծել (կոնձել), հարկավոր (հարգավոր):

2. Բ, գ, դ, ձ, ջ ձայնեղները ալ, ոլ յերկրորդականներից, ձայնավորներից, ր, ղ բաղաձայններից հետո արտասանվում են իբրև փ, ք, բ, ց, ճ թավ խուլեր. որինսկ՝ աղբյուր (աղփյուր), հագուստ (հափուստ), վարդ (վարք), արջ (արջ), հաջել (հաջել), վարձ (վարց), դարձ (դարց):

Սույն առանբի ուղղագրությունը միայն վարժությամբ կարելի յե սովորել, վորովհետև հասուկ ուղղագրական կանոններ չկան: Սրա հետ միսժամա-

նակ պիտի շեշտել, վոր խուլերի և ձայնեղների հըն-
 չափոթությունը, առանձնապես խուլերինը, ազդել
 և ուղղագրության վրա: Շատ բառեր գրության կըր-
 կին ձևեր ունեն. ինչպես՝ խառհարնդոր, խառ-
 նաինքոր, գայրագղել, գայրակղել, բանդ, բանս,
 բձիձ, բջիջ, կղմինսր, կղմինգր, անընդել (ան-
 ընդ-ելանել), անընտել, յերդիք, յերդիկ, հաջել,
 հաչել, առեջք, առեչք, ժանգ, ժանկ, բեկ, բեգ,
 սանսր, սանգր, խնձույճ, խնջույք, կինձ, կինջ
 և այլն: Իհարկե, ուղղագրությունը կշահեր, արա-
 սանության և գրության մեջ դուգահեռություն կլի-
 ներ, յեթե սույն կարգի բառերի գրության կրկին
 ձևերից միշտ այն ընտրվեր, վոր համապատասխան
 կլիներ արասանությանը: Որինակ՝ միշտ գրեյլինք՝
 անընդել, գայրագղվել, բանդ, վոր և ստուգարա-
 նորեն ճիշտ կլիներ, խնջույք, վանգ և վոչ թե՝ ան-
 ընտել, գայրակղվել, բանս, խնձույք, վանկ: Մինչ-
 դեռ, մենք զխոնք, գրության սույն ձևերից՝ ան-
 ընտել, գայրակղվել, վանկ տիրապետում են ուղ-
 զագրության մեջ, իսկ բանս, խնձույք, բեկ ավելի
 տարածված և ընդհանրացած: Այս փաստերը ցույց
 են տալիս, վոր ուղղագրական խնդիրները հաճախ
 լուծվում են և իրական փաստ դառնում վոչ թե ըստ
 գիտական ավյալների, ըստ բանականության, այլ
 ըստ սովորույթի ուժի: Սույն յերևույթը նկատի
 առնելով՝ բառարանի մեջ գերադասել եմ բառերի գը-
 րության կրկին ձևերից այն, ինչ ընդհանրացած և
 կամ գերակշռում և, թեկուզ յերբեմն ստուգարա-
 նորեն սխալ և հաճախ անհամապատասխան մեր ար-

տասանությանը. ինչպես՝ անընթեղ, գայրակղվիլ, բանօ և այլն: Իսկ յեթե այս յերեւոյթը գոյությունն չունի, այն ժամանակ բառերի գրության կրկին ձեփերից այն գերադասել և ընտրել, վոր համապատասխան կլինի արտասանությանը: Այսպես գերադասելի յե՛ հաշիւ, բջիջ, ժանգ, գունդ, բանգ, սանդր, կղմինդ, հնձան, խառնափնոր, խնձոր, բնձյուղ, խոնջանալ, հեֆ, քաֆուն և այլն, քան՝ հաջիլ, բժիձ, ժանկ, գունօ, կղմինօ, խառնաբնդոր, խնձօր... ձեերը:

III. ՅԵՐԿԲԱՐԲԱՌՆԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԵԱ, ԵՕ, ԻԻ

Այս յերկբարբառների մեջ և, ի տառերն արտասանվում են իբրև բաղաձայնական ի կամ յ (ռուս. ѣ). ուստի յա, յօ, իւ յերկբարբառների փոխարենն պետք է գրել յա, յո, յու. ինչպես՝ տասնյակ, հնգյակ, պաշտոնյա, համարյա, մետաղյա. Գրիգորյան, Վարդանյան. քաջության, փոքրության, զգուշությամբ, քաջությամբ. յար, Յապոնիա, արդյոք, կարծյոր, յոթ: Յուղ, յուր, բյուր, թյուր, լավություն, հյուսել, մյուս և այլն:

Իւ յերկբարբառի փոխարենն ի գրել բոլոր գեպքերում, յեթե ի ձայնավորն արդեն փոխարինել և կամ սկսել է փոխարինել իւ յերկբարբառին, նամանավանդ հունարենից առնված բառերի մեջ: Որինակ՝ օափիզա, լաբիրինթոս, կիրակի, հիպատոս, միրոս, Յեգիպոս, Փինիկիա և վոչ թե՛ օափյու:

դա, լաբյուրիֆիքոս, կյուււակի, հյոււպատոս, մյու-
րոս և այլն:

Իս, իե, իո, իու կապակցությունները սովորա-
բար արտասանվում են կամ իբրև իյա, իյե, իյո,
իյու. ինչպես՝ քիյակարել, Գաբրիյել, որիյորդ,
միյուքյուն և այլն, կամ իբրև յա, յե, յո, յու. ինչ-
պես՝ քյավարել, Գաբրյել, որյորդ, մյուքյուն:
Բանաստեղծներն այսպիսի բառերը հաճախ մի վան-
կով ավել կամ պակաս են վերցնում. ինչպես՝ մի-
յա-նալ կամ մյա-նալ, Գրության միաձեության տե-
սակետից այս բառերի վերաբերմամբ պահվում են հին
ուղղագրությունը. որինակ՝ թիավարել, Գաբրիել, ո-
րիորդ, միություն, տիեզերք, քանիբորդ, միայն,
եներգիա, միլիցիա, միլիոն, հիլոլուցիա, լաբորատո-
րիա. Ասիա, Գերմանիա, Ավստրալիա և այլն:

ՈՅ

Ոյ յերկբարբառը յերբ արտասանվում է իբրև
ույ, նման դեպքերում ո-ի փոխարեն գրել ու. ինչ-
պես՝ լույս, կույս, ծույլ, կույր, Վոր բառերի մեջ
ոյ կապակցությունն արտասանվում է իբրև պարզ
հնչյուն ու, այդպես ել պետք է գրել. որինակ՝ ըզ-
գուօ, մեդուօ, անուօ, ուժ, աշխուժ, վիրաբուժ,
գուժ, ձկուր, բուն, բուր (մատ), սառուց և վոչ
ծանրաբեռնված ձևով՝ զգույօ, անույօ, ույժ. և այլն:

Ոյ գրել, յերբ արտասանվում է իբրև օյ (ռուսկ
բեն օй). ինչպես՝ խոյ, նոյ:

IV. ՈՏԱՐԱԶԳԻ ԲԱՌԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ոտարազգի բառերի ուղղագրութեան համար նը-
կատի ունենալ,

1. Ոտարազգի ամեն մի հնչյունն պետք է աշխա-
տել հայերենի համապատասխան հնչյունն ունեցող
նշանագրով նշանակել, վոր բառի հայերեն գրութեան
արտասանութեանը մոտ լինի այն լեզվի արտասա-
նութեանը, վորից անսկիզբ է սովորել բառը:

2. Ոտարազգի ռ (բ) տառը բառասկզբում սովորա-
բար տառադարձւում է ո նշանագրով, բառամիջում
և բառավերջում՝ ր տառով: Ըստ այսմ պետք է գրել՝
ռեալ, ռեալիզմ, ռաման, ռամանիզմ, ռեզոլու-
ցիա, պրագրես, պրոգեսսոր:

3. Հայերենին հատուկ չէ, վոր միևնույն բառի
մեջ վորեւէ հնչյուն, լինի ձայնավոր թի բաղաձայն,
յետե-յետե կրկնվի: Այդ կարող է պատահել բար-
դութեան կամ ածանցման ժամանակ, յերբ այերկու
առանձին արմատներ միանում են, կամ վանկի մի-
ջից մի ձայնավոր կորչում է: Որինակ՝ ամենա-ազ-
նիվ, յեր-բորդ, չոր-բորդ (յեր, չոր արմատ, բորդ
ածանց), ԲՆՆԵԼ, ՂՆՆԵԼ (ԲՆԻՆ, ՂՆԻՆ արմատ): Կան
բառեր, վորոնց մեջ միևնույն տառը յետե-յետե
կրկնվում է. ինչպես՝ գգվիլ, դդում, սար, ան-
զոր և այլն. սակայն չպիտի շփոթել տառի կրկնու-
թեանը հնչյունի կրկնութեան հետ, վորովհետեւ շար-
տասանելիս յերկու միևնույն հնչյունի մեջ մանում
է ք ձայնավորը, վոր չի գրվում: Այս պատճառով
ել ոտարազգի անունների մի մասը հայերենում տ-

ոանց հնչյունների կրկնությունն են գրվել. ինչպես՝ Թադեոս, Մալոյոն (Մալոդոն), Թեաալիա և վոչ թե՝ Թադդեոս, Մալոլլոն, Թեաալլիա, ինչպես և գրվում են ոտար լեզուներում: Կան բառեր, վերոնց մեջ պահված և հայերենում հնչյունի կրկնությունը ալոպիա՝ Աննա, Փիլիպպոս, ռարբի: Առհասարակ ուղղագրական սույն խնդրում ղեկավար սկզբունքը պիտի լինի արժասանությունը: Յեթե հայերենում արտասանության ժամանակ վորեւ հընչյուն յետեւ-յետեւ չի կրկնվում, ապա տվյալ բառի գրություն մեջ ել վորեւ տառ չպիտի կրկնվի. որինակ՝ կոմունա, ոպոզիցիա, պրոֆեսոր, կամիսիա, միսիա, ռկուպացիա, ոպորտունիս, կոլեկտիվ, կոլեգիա, պեսիմիս, կոլեգ, պալիաստիվ և այլն. իսկ յեթե արտասանության ժամանակ վորեւ հնչյուն կրկնվում և, ապա տվյալ բառի գրություն ժամանակ ել համապատասխան նշանագիրը պիտի կրկնել. ինչպես՝ մասսա, կասսա, Ծիլլեր, Մոոր, Քասարի, կոպլերացիա:

Բառավերջում հնչյունի կրկնությունը և համապատասխան գրությունը թույլատրելի չէ. որինակ՝ չի կաշելի գրել՝ պրոցեսս, պրոգրեսս, պրոգրամմ, եպիգրամմ, Դրիմմ, այլ պետք և գրել պրոցես, պրոգրես, պրոգրամ, եպիգրամ, Դրիմ:

4. Լատինական X-ը (ուռւ. RC) տառադարձվում և էւ տառերով, վոր համեմատ և թե X տառի արտասանությանը և թե մեր: Բացի այս՝ և առհասարակ արտասանության տեսակետից միշտ գերադասելի յե ոտարազգի բառերի գրություն մեջ ա-ից առաջ կ-ն

տառադարձել Բ-ով, քան Կ-ով: Ըստ այսմ գրել՝ եհս-
կուրսիա, եհսպեդիցիա, եհսպերիմենս, եհսպերս,
եհսազ, եհսպանսիվ, մախսիմում, քախսա և վոչ
թե՛ եկսկուրսիա, եկսպեդիցիա... և այլն:

5. Ոտարագրի փափուկ լ-ն (լ, ռե) տառադարձե-
լիս՝ հնչյունական գրության տեսակետից չի կարելի
լ տառին հաջորդող ձայնավորից առաջ ավելացնել յ
կիսաձայնը, վորովհետև վերջինս վորոչ հնչյունի նը-
շանագիր ե, և այդ հնչյունը մի ձայնավորի հետ մի-
անալով՝ կազմում ե յերկբարբառ: Հետևաբար սույն
դեպքում յ տառով վոչ թե լ-ի փափկությունն ենը-
շանագրվում, այլ անվանկային յ հնչյունը, վոր սույն
դեպքում գոյություն չունի. ուստի և ամի հնչյու-
նին մի գիր» սկզբունքի տեսակետից թույլատրելի
չի չեղած հնչյունի համար բառի մեջ մի ավելորդ
տառ մտցնելը: Ըստ այսմ պետք ե գրել՝ եվոլու-
ցիա, ռեզոլուցիա, ռեվոլուցիա և վոչ թե եվո-
լյուցիա, ռեզոլյուցիա, ռեվոլյուցիա: Այս ձևով
չեն գրվում և ոտար լեզուներում: Յեթե ռուսները
գրում են՝ эволюция, резолюция, революция, այս
բառերի մեջ ю-ն չի նշանակում j+y (յ+ու): Բա-
ղաձայններից հետո ռուսական օ, я, ю տառերից յու-
րաքանչյուրն արտահայտում ե նախորդ բաղաձայնի
փափկուրյունը և նրան հաջորդող օ, а, у ձայնա-
վորներից մեկը:

Այս հիմունքով և նախընթաց ձայնավորից հետո
յեկ չի կարելի յ գրել՝ լ-ի փափկությունը նշանա-
գրելու համար: Վոչ թե պալլոս, ամալլգամ, մի-
դայլ, այլ պալոս, ամալգամ, միդալ:

1. ի փոփոխութիւնը նշանադրելու համար ավելի յառի է չ տասի գլխին ստորակեալ պես մի բան գրենել, քան բառի մեջ անակղի կերպով չ տասն ավելացնել:

6. Հայոց լեզվի հնչարանությամբ՝ ա, ս ձայնափորներէց հետո պեար է գրել չ ձայնակապը, յիթե սրանց հաջորդում են ձայնափորներ. ինչպես՝ Տրոյա, Լա-ճայես, պոյես, եգոյիս, պրոչիկս:

Յ ձայնակապի փոխարեն յերբմն յերկու ձայնափորների մեջ մանում է վ. թիչ անգամ և ձայնակապը. սրինակ՝ ս-վ-ազիս. տր-վ-պիս, Սա-վ-ուլ, Սքրա-հ-աւ: Իսկ յիթե սաար բառերը չեն յենթարկվում մեր հնչափոխությանը, այն ժամանակ իբար հաջորդող ձայնափորների մեջ կարելի յե չ ձայնակապը չգրել. ինչպես՝ Քաս, կակաո, կրոն:

7. Լատինական տի տառադարձել ք տառով. մարիասիկա, երբեսիկա, քասրոն, բարեմ, բարբա:

Մ. ՄԵԾԱՏԱՌԵՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մեծատառով գրել.

1. Մարդկանց անունները և նրանցից անբաժան մականունները, իննեն հասարակ անուն, աժական թեթիական. ինչպես՝ Հակոբ, Պողոս, Աւոս Յերկար, Մովսես ետրեմացի, Լեվոն Վեցերոր:

2. Աշխարհագրական անունները՝ Հայաստան, Յերեւան, Արաբս, Մասիս, Հրազդան:

Յիթե անունը կազմված է յերկու բառից, աժականը մեծատառով է գրվում, իսկ գոյականը՝ փոք-

բառատով, յեթև ընդհանուր մտքով և վերցված, այսինքն՝ ցույց և տալիս այն տեսակը, վերին պատկանում և ավյալ առարկան: Որինակ՝ Անկ ծով, Կասպից ծով, Անդրկասպի գաղառ, Արարատի լեռներ: Իսկ յեթև գոյականն ընդհանուր մտքով չի գործածված, այն մամանակ թե ամականը և թե գոյականը գլխատառով են գրվում, ինչպես՝ Նար Գյուղ:

3. Գրքերի, պարբերականների, որաթերթի մանուկների, երկր, Քառս, Նար, Ավանգարդ, նորհրդային Հալաստան:

4. Քաղաքավարական զբոսի մեջ՝ Քուր, Քեր և այլն բառերն ու տիպոսները:

5. Ասացվածների, ուղղակի խոսքի, վտանավոր խոսքի տառերը:

6. Հիմնարկների, հատատոթյունների, ընկերությունների, միությունների անունները, ինչպես՝ Լուսավորության Փողոցական Նամխարիաս, Լուսավորության Ա. Շիրասավաների Ա. Շիրասության, Ա. Շիրասի յեկ Գիսուրյան Ե. Շիրասության և այլն:

7. Փողոցների, շինությունների, կամուրջների, նավերի և այլն անունները:

Բ.

ԲԱՆԱԿԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆ ՈՒՆՎԱԿԱՆ
ԲԱՆԱԿԱՆ

Բաղադրյալ բառերը յերկու տեսակ են լինում՝ բարդ յեկ ամանցական:

1. ԲԱՐԴ ԲԱՌԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բարդ բառերն ըստ ձևի յերեք տեսակ են՝ իսկա-
կան բարդ բառեր, անիսկական բարդ բառեր և
հարադրյալ բառեր:

Ա. Իսկական բարդ բառեր

1. «Իսկական բարդ բառերի յերկու բաղադրիչ մա-
սերն իրար միացած են զրվում և ըստ իմաստի, ըստ
ձևի մի բառ են կազմում՝ պահելով ձայնափոխու-
թյան և հոգակապի կանոնները». ինչպես՝ մասվա-
ձառ, գրասխխսակ, արագավազ:

2 Իսկական բարդության դեպքում ա հոգակա-
պը չի զրվում, յերբ յերկրորդ բաղադրիչ մասը
ձայնավորով և սկզբում, որինակ՝ դասընկեր, բա-
նախաման, լուսանցք:

3. Զայնավորից առաջ ա հոգակապ զրվում է,
այերբ առաջին բաղադրիչ մասն և ամեն բառը, իսկ
յերկրորդ բաղադրիչն և մի ամսական, վոր ամեն
բառի հետ բարդվելով ստանում է գերադրական աս-
տիճանի իմաստ, որինակ՝ ամենաազգեյալ, ամենա-
արագ, ամենաոգտակար:

4. Յերբ առաջին բաղադրիչը բաղմամանի է և
վերջանում է ի ձայնավորով, վերջինս ա հոգակա-
պի հետ կազմում է յա (=ևա) յերկրորբառը, վոր և
բառն աճելիս դասնում է ե: Ո, ինակ՝ վորդի-ա-սեր=
=վորդեսեր, գիմի-ա-վաճառ=գիմեվաճառ, բա-
րի-ա-կամ=բարեկամ: Սույն ձայնափոխությունը
միավանի և վորոշ թվով բաղմամանի բառերի վրս
չի ազդում, ինչպես՝ կղզիաքնակ, միլանալ, ան-
ան:

5. Կան բառեր, ժտոնց ա հոդակապը սղվել և և գրվում են առանց հոդակապի՝ հացքուխ, քրկիր, որհաս, ձեռնատ, արշուկվա, կարեկի յե և ավերացնել՝ հացարուխ, որհաս, ձեռնատ, արշուկաքվա:

2. Սեփական բարզ բառեր

«Անխտական բարզ բառերի բազազրիչ մասերը միացած են գրվում իբրև մի բառ, բայց գրանք պատահական բարդություններ են, ուստի և չեն պահում հոդակապի, յերբեմն և ձայնափոխության կանոնները: Այս կարգի բառերի մի մասը գրվում են յերբեմն և իբրև յերկու բառ»:

Միացած գրել

1. Հեռեկայ դերանունները, մակբայները և շաղկապները՝ վարպեսզի, վաչոք, յեվեր, մեկմեկու, մթքե, միանգամայն, աչուար, ամեմուրեմ, նաչե՛վ, նամանավանդ, այնուամենայնիվ, գրեթե, այնուհետև, գործիմակ, յեվ այն, այսպես, այդպես, նույնպես, վորպես, ինչպես և այլն, այսչափ, այդչափ և այլն, այսքան, այդքան և այլն, այստեղ, այնտեղ, վորտեղ, ինչտեղ, այստեղ և այլն:

Կան բառեր, ժտր վոմանք առանձին են գրում, վոմանք միացած: Ընդհանրապես միացած պեար և գրել այն անխտական բարզ բառերը, ժտրոնց մի բազազրիչ մասն առանձին չի գրվում, ինչպես՝ վարպեսզի, յեվեր, ամեմուրեմ բառերի զի, եթ, ուրեմ բազազրիչ մասերը:

Յեթե այս, այդ, այն, ինչ, վոր դերանուններ-

ըր իրրև ածական գրվելով չափ, սեղ, որ զոյական- ների վրա՝ պահում են իրենց ինքնուրույն նշանա- կությունը, այն ժամանակ առանձին են գրվում. ուրինակ՝ ընթերցիմ այն սեղը. այս սեղում. ա- մենեմ այդ սեղի համար են առխառում. վո՞ր չափովն եւ չափում, այն որք գնա՝ չե՞ս չգա- ի՞նչ սեղեր են սեսել. այս որն որ չի. ըստ՞ զը- փա այնտեղ. չեկ այստեղ. այստե՞ր զբաղված եմ և այլն:

Մեկեկ, մեկ սեղ բառերը միացած են գրվում, յերբ մյուս, մբասին, մբասեղ բառերի խմատով են զործածվում. ինչպես՝ մեկսեղ գնանք, մեկսեղ գործենք, մեկեկ որք, մեկեկ տուրք. իսկ յեթե նը- շանակում են մեկ անգամ ել, հանկարծ, վորեվե սեղ, առանձին են գրվում. որինակ՝ մեկ ել գնա (մի անգամ ել գնա), մեկ ել (հանկարծ) գարբնեց, մեկ սեղ (վորեկ) գնալ:

2. Յեկ շաղկապով կցված աչնդիսի բառեր, վո- րոնք մի ընդհանուր խմատ ունեն, և վորոնց բա- ղադրիչ մասերը բարդության մեջ կորցնում են ի- րենց հատուկ նշանակությունը. այսպես՝ վորեւի, վորեվիցե. ուվեւի ինչեվիցե, ինչեվե, չերբեվի- ցե, չերբեվե, ուրեվե, Միացած զրեւ և մբջեմնույն բառը:

3. Տասից մինչև քսան թվականները, ու շաղկա- պով միացած լինեն, թե վոչ. սասնումեկ, սասնե- կու, սասնեբեմ, սասնուչորս, սասնուիքնգ, սասն- ուվեց, սասնուչոր, սասնուք, սասնիքն:

ՄԱՆՈԹ. — Յեթե յերկրորդ բաղադրիչը ձայ-

նախորդ և սկսվում, ու շարկապը չզրկել՝ ասան-
 Երեմ, բայց՝ ասանուչորս նպաստահանարմար և
 աշտպես գրել և քսանից վեր թվահանները:

4. Առ, չեմ շարկապով կցված այնպիսի բարդու-
 թյուններ, վորոնք բաղադրվելով նոր բառեր են կազ-
 մում, որինակ՝ այրումի, չեկե՛կջ, առե՛վտուր, ա-
 ուուտուր, չերքե՛կիկ (չերքե՛կեկաւրքյան), չեկե՛վ-
 մուտ, այլե՛վայլ (առանց այլե՛վայլաւրքյան), աս-
 րուրե՛ր, սանուտե՛ր, որումե՛ջ, մթննու՛տար և այլն:

5. Նախգիրներով կազմված անպիսի բարդու-
 թյուններ, վորոնց մեջ նախգիրներն ինքնուրույն
 նշանակությամբ հանդես չեն գալիս. ինչպես՝ իմեր,
 իմացր (սարն խփր), դե՛պի, բա՛ցի, իդեպ, իբուն
 (որն իբուն), իզուր, իդերե՛մ (հանել), իմեկասի
 (սանել), իթնե, իհարկե. առաջմմ, առառա՛վել,
 առմթո՛ս. բնդառաջ, բնդիսկիսուակն, բնդամենը.
 բասայլմ, բասայլմմ, բասորում, բասի՛նէյան. մթնչ-
 աչս, մթնչաչոյ, մթնչաչմ (մինչև այս, այդ, այն ժո-
 մանակը), մթնչդեռ. գու՛լնզգու՛լն, մեկե՛նէխեկ,
 վերջի՛վերջո, խառնի՛խուռ, բացե՛կբաց. օրեցօր,
 սարեցսարի, վորդեցորդի. օրբսօրե, օրբնդմեջ,
 մերքբնդմերք, մեջբնդմեջ, իմմե՛րսսիմմէյան, բնդ-
 համուր և նման այլ բարդություններ, վորոնցից
 շատերի միացած գրությունը վազուց և բնդհանրա-
 ցած (բնդու՛նակ, բնդարձակ, բնդգրկել և այլն):

Առանձին-առանձին գրել

1. Առ նախորդով կազմված միևնույն բառերի կրկ-
 նությունները: Յեթև միացած գրվին, կհամարվին
 նոր բառեր, յերբեմն շատ յերկար (բազմավանկ բա-

սերի կրկնութիւնն զեպրում: Գրել՝ ժամանակ առ ժամանակ, փոքր առ փոքր, ձախտ առ ձախտ, զեմ առ զեմ, բառ առ բառ, Բաշխ առ Բաշխ, մի առ մի *և այլն*:

2. Առ, յեւ շաղկապներով միացած կրկնութիւնները՝ զեմ ու զեմ, իսկ յեւ իսկ, տեղն ու տեղը, մեկնն ու մեկը *և այլն*. նույնպէս *և փոփոխութեամբ կրկնափորները՝ հաց ու մաց, ծուռ ու մուռ, սուս ու մուս, սուս ու փուս, ձենն ու ձուեն չեմ ու չում (անկէ և այլն)*:

3. Առ, ի, բոս նախդիրները յեթե գործածվում են համար (ի), զեպի: (առ), համեմատ (բոս) *և այլ կապերի իմաստով, աշխնքն՝ յեթե պահում են իրենց ինքնուրույն նշանակութիւնը: Որինակ՝ հաշտարարի ի գիտարարն, ի հիշատակ պահել մի բան. նրա սերն առ հայրենիք. դասել բոս արեւմտի, գնահատել բոս խղճի, վարձատրել բոս աշխատանքի:*

ԾԱՆՈԹ.— Յենթադրական յեզանակի կը մասնիկի համար անցյալում զրուցիւն միատեսակ ընդհանրացած ձե չի յեզել: Այժմ կը մասնիկը զրում են աշխպէս, ինչպէս չ մասնիկն *և զրվում, աշխնքն՝ բայերի հետ միացած՝ առանց բ տառի և առանց սպաթարցի:*

Յ. ՀԱՐԱԴՐՅԱԼ ԲԱՌԵՐ

«Հարադրյալ բառերի բաղադրիչ մասերը միացած չեն զրվում, այլ անջատ. յերբեմն առ շաղկապով կամ գծիկով են միանում: Դրանք խմաստով մի բառ են իսկ ձեռնով յերկու բառ»:

1. Փոփոխությամբ կրկնափորները՝ մանր-մանր, փալաս-փուլաս, կրտ-մկտ, սեփիկ-մեփիկ, աւամն-չաման, ծակ-ծուկ, ճամն-մանն, ափալ-քափալ, լոթի-փոթի և այլն, յեթև ու շողկաօգով չեն կապ-վում:

2. Միենույն թվականների կրկնությանները՝ օրոնք բաշխական թվականների մտքով են զործած-վում. մեկ-մեկ, յերկու-չերկու, յերեֆ-չերեֆ, չորս-չորս, հինգ-հինգ և այլն:

3. Թվականների այնպիսի կրկնությաններ, վորոնք անորոշ, մասավոր թիվ են ցույց տալիս. մեկ-չերկու, յերկու-չերեֆ, չորս-հինգ, հինգ-վեց և այլն:

4. Միենույն անունների, ածականների, մակբայ-ների կրկնությանները. քիլ-քիլ, սաֆ-սաֆ, սուր-սուր, փունջ-փունջ, գունդ-գունդ, խուճ-խուճ, մեծ-մեծ, սեպ-սեպ, կամաց-կամաց, պես-պես, յերբեմն-չերբեմն և այլն:

5. Յերկու տարբեր բաներ, վորոնք իմաստով իր-բն մի բան են առնվում. քանվորս-գշտ-դացիա-կան, հայ-բուրճական, Ծվեղ-Նորվեգիա, դեմ-հանդիման, հակաճե-հանվան:

6. Փոխ-բառը հաջորդ գոյականի հետ, յերբ փո-խանորդի մտքով և զործածվում. ինչպես՝ փախ վա-րից, փոխ-նախագահ և այլն:

ԱՆՋԱՏ ԳՐԵԼ

1. Հարադրվող համանիշ և նույնանիշ բառերը, վորոնք միացած են ու շողկապով. որինակ՝ ջարդ

ու բուրդ, ցիր ու ցան, տի ու դուղ, հալ ու մսօ, ձայնի ու ծայտուն, լաց ու կոծ, գոււնդ ու կծիկ, խաղբ ու խայտառակ: Կարելի յե և զծիկով մի-այնել. սուգ-ցիւման, հաս-կտոր, հեց-հանգիս:

2. Աւ շողկապով միացած տարբեր նշանակու-թյուն ունեցող բառերը, վորոնց մեջ իմաստի տե-տակեացի վորեկե կապ կա և հաճախ միասին մի նոր տառմով են զործածվում. ինչպես՝ տուն ու տեղ, քար ու քանդ, հալ ու ձիւլ, ծառ որ ձուղ, ձար ու ձրագ (մի վորդի), կեր ու խում, անց ու դարձ, բաց ու խուսի, վար ու ցանք, յել ու մուս: Կարելի յե և զծիկով միացնել. գրել-կարդալ, գնալ-գալ, ամենի-բերել և այլն:

3. Հարադրյալ բայերը, վորոնք կազմված են յեր-կու բառից, բայց մի բայի իմաստ ունեն. որինակ՝ պար գալ. քափ տալ, յերես տալ, սիրտ անել, վրտ բերել, գլուխ տալ և այլն:

4. Սծանդակ եմ բայը զերբայից, վորովհետև նախ՝ առանձին բայ ե և յերկրորդ՝ տեղին նայելով՝ զեր-բայից առաջ ու յետ կարող է դրվել. որինակ՝ յես խոսեցու յեմ, յես ե՛լ եմ խոսելու. նա գնում ե՛, նա ե՛լ ե գնում:

II. ԱՄԱՆՅԱԿԱՆ ԲԱՌԵՐԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ածանցական բառերը կազմված են մի բառից կամ արմատից և նշանակություն, իմաստ չունեցող մի մասնիկից, վոր կոչվում է ածանց:

Նախաձանցներից՝

1. Աւղ.—ապարդյուն, ապերախա, ապաշնորհ, ապերազան, ապուշ:

2. Պժ,—դժբախտ, դժգոհ, դժգույն, դժկամակել:

3. Տ,—տձև, տհաս, ազևտ, ազել:

4. Գծիկով մխացնել այն նախածանցները, վորոնք անականներն առաջին վանկերն մասնավոր փոփոխությամբ կրկնություններ են բառասկզբում՝ իմաստը ստակացնելու համար: Որինակ՝ կասկարմիր, ճիպի-ճերմակ, մեկ-մեկակ, կափ-կանաչ, դափ-դասարկ, լեփ-լեցուն և այլն:

Վերջածանցներին՝

1. Վ,—պետք, աչք, շնորհք, կտք, փառք, մխարք:

2. Աբորդ, բորդ,—յերկբորդ, յերբորդ (յեք արմատ), չորբորդ (արմատ՝ չոր), հինգերբորդ, վեցերբորդ, իններբորդ և այլն:

3. Ային,—բաղաբային, մարդկային, հարավային:

4. Անն,—տառապանք, հարգանք, զրկանք:

5. Վին,—ահաղին, ուժգին, ցնծաղին, տխրաղին:

6. Աս,—փայտյա, տասնամյա, սեաշյա, պաշտոնյա:

7. Եկ,—ծխիկ, փոքրիկ, ընթացիկ, ուսուցիկ, ապասիկ:

8. Են,—բրին, բերին, կտրին, սրբին:

9. Ան,—սոսափյուն, հնչյուն, դոչյուն, զղղյուն:

10. Ան,—հնչուն, զողղջուն, կտրկաշուն, թրթրուն:

11. Անք, ուքյուն,—սովորույթ, սովորություն, ձանձրույթ, ձանձրություն:

12. Ան, ուն, կոն,—յուզոտ, ալաղուտ, թփուտ, ամաչկոտ, պարծենկոտ:

13. Անք,—ձախորդ, հաճախորդ, դնորդ, վորսորդ, ճանապարհորդ:

14. Վլաձ, ւաձ, վլաձԲ, — հողվաձ, յարվաձ, մեռաձ, թմբաձ, հյուսվաձք, գործվաձք, նալվաձք:

15. Ուկի, — գաղաուկի, գիրուկի, նորելուկի, կարուկի, հեղուկի:

16. Ուկիք, — ուսուցչուհի, վարժուհի, թագուհի:

17. ՄուճԲ, — ցուցմունք, պատահմունք, մասմմունք:

18. Մլեա, — խոտավեա, ծաղկավեա, սիզավեա:

19. ԽԲ, — խողալիք, գործիք, չարիք, վառելիք:

20. Ոււրդ, — խորհուրդ, հողուրդ, խառնուրդ:

21. Ուււս, — արտարուստ, ներքուստ, վերուստ, ապրուստ:

22. Մա, — պոչաա, թերաա, թեաա:

23. Հողնակիւում Ուեր մասնիկի փոխարեն կեր գրեկ, յեթե բարդ բազմավանկ անունների յերկրորդ բաղադրիչը միավանկ բառ է և բարդության ժամանակ պահում է իր բուն իմաստը. ինչպե՞ս՝ սեվախաղ (սե հող), սեվախաղեր, ամձրեվաչուր (անձրեի ջուր), ամձրեվաջեր, գորագնդեր, մարմախչեր, դասագրիեր, դասակարգեր, Բարսախչեր, վառելիքախչեր, ծրագրեր, լրագրեր և այլն. բայց՝ Բարսախիւր (բար սիրա ունեցող), Բարսախիւրներ, մարդասերներ, ձկնորսներ, օրկիրներ և այլն:

Գ.

ՏՈՂԱԳԱՐՁ

Տողադարձ ենք անում, այսինքն բառի մի մասը առկի առդն ենք անցկացնում այն ժամանակ, յերբ առկավերջում բառն ամբողջությամբ տեղավորելու հնարավորություն չի լինում:

Տողադարձի ժամանակ պետք է նկատի ունենալ.

1. Բառը պետք է կանոնավոր վանկերի բաժանել, այսինքն՝ կանոնավոր հեզեր:

2. Միավանկ բառերը կարելի չէ բաժանել:

3. Յերկու ձայնավորների մեջ գտնված մեկ բաղաձայնը հաջորդ վանկին է անցնում. մա-սիւս, ա-րա-գա-վազ, հա-յե-լի:

4. Յերկու բաղաձայնից մեկը մնում է նախորդ վանկին, մյուսը հաջորդ վանկին է անցնում. սրա-մնի, սառ-սափ, Վար-դան:

5. Յերեք բաղաձայնից յերկուսը մնում են նախորդ վանկին, իսկ յերրորդը հաջորդ վանկին է անցնում. քարգ-մանի, աճ-նավորություն, գարբ-նի:

6. Թե առավել ջում մնացած է թե հաջորդ տողն անցած վանկերի մեջ ը ձայնավորը զրվում է, յի՞թե արտասանվում է. գրս-նի, ցր-բուն, սր-զն-զալ:

7. Բառասկզբի սի, սօ, սպ, սի. սֆ, սք, ցս, ցս, գք. զգ կապակցությունները կարելի չէ բաժանել. այն ժամանակ սկզբի ը ձայնավորը պետք է գրել. ըս-սանալ, ըս-պասել, ըս-փովանի, ըգ-բո-սանի, ըս-սապել, ըս-ֆոզիլ և այլն:

«Կարելի չէ բաժանել. յերբ այսպիսի բառերն իբրև յերկրորդ բաղադրիչ մաս մտնում են բարդ բառերի մեջ, և կամ յերբ նախընթաց բառը ձայնավորով և վերջանում, վերջահատե այդ ժամանակ բառասկզբի ը հնչյունը սզվում է, այսինքն՝ դուրս է ընկնում»: Որինակ՝ ամենա-ճապ. բառա-սկիզբ, նա

զգայուն և և զոչ՝ ամենաւ-սաս, բառաս-կիզր,
նա բզ-գայուն և: Եւսկ յերբ նախորդ բառը բա-
ղաձայնով և վերջանում և ավելի ն հոգով, զոր տր-
տասանությամբ հաջորդ բառին և անցնում, այն ժա-
մանակ միշտ կարելի յի բաժանել և գրել ըս: Որի-
նակ՝ միտհ բզ-բաղված և Սուրբիկն բո-սասպում և:

8. Յեթև բառակցրի յերկու բաղաձայնից յերկ-
րորդը՝ ՚, ր (ո), ն, մ, դ (խ) բաղաձայններից մեկն
և, զոր հեշտությամբ միանում և մյուս բաղաձայն-
ների հետ, այդ յերկու բաղաձայնի մեջ յեղած ը-ն
տուղ և և ը ի արտասանությունն աղաա և: Ըստ-
այսմ կարելի յի բաժանել՝ ոը-լանալ, գը-բաղա-
բան, սը-դա, մը-նալ, եը-դել կամ սլա-նալ, գրա-
դարան, տղա, մնալ, հղել: Գերազատել վերջին ձե-
ղի բաժանումը:

9. Ս, դ, ն հոդերի և նախորդ բաղաձայնների մեջ
ը ձայնավորը մանում և: Ըստայսմ բառը բաժանել՝
գիր-երս, գիր-երդ, գիր-երն. իսկ յեթև հաջորդ բա-
ռը ձայնավորով և սկսվում, այն ժամանակ այսպիսի
բաժանում՝ առակեր-սրն ասաց. գիր-երն ընկալ՝
թույլատրելի չե, զորովհետև հիշյալ ը-ն, մանավանդ
ն հոդից առաջ, բոլորովին սղվում և. ուստի պեաք և
բաժանել՝ առա-կերսն ասաց, գիրքն ընկալ:

10. Իրար մտ ընկած յերկու ձայնավորները կա-
րող են բաժանվել. ինչպես՝ Գնանի-ել, որի-որդ,
միա-նալ, մի-ուրջուն:

11. Բարդ և ամանցական բառերն ընդհանրապես
պարզ բառերի պես պիտի բաժանել ըստ արտասա-

նաթյան, ինչպես՝ անձ-Յիսիան, հշու-բքնկալ, դա-սքնկեր, ա-պերախոս, ա-նոգուս:

12. Բարդ բառերն ըստ կազմության պիտի բաժանել այն ժամանակ, յերբ բարդության յերկրորդ բաղադրիչի սկզբի յերկու բաղաձայններից մեկը հեղելիս՝ չի միանում ա կամ ե հոգակապին. որիւտէ՛ բարե-խնամ, գծա-գրութչուն, լեռնա-բնակ

13. Յեթի բարդ բառի յերկրորդ բաղադրիչ ժամանամբողջությամբ հաջորդ տողն և անցնում, ը ասոր ի գրվում. ինչպես՝ ան-վնաս, ընդ գրկել, գծագրել:

Դ.

ԿԵՏԱՆՐՈՒԹՅՈՒՆ

Նախադասությունների, բառերի մեջ յեղած դադարները, ձայնի յելիկջներն ու յեղանակավորումն արասնայտելու, գրվածքի միայն գլխավորապես տեսողությամբ պարզելու, բացահայտելու համար՝ դորձադրվում են կետադրության նշանադրերը, զորո՞ք յերեք տեսակ են՝ տրոստրյան ձեւաններ, բացահայտության ձեւաններ յեղ առոգանության նշաններ: Կետադրության կանոնները հեշտությամբ յուրացնելու տեսակետից անհրաժեշտ և նախորդ իմանալ հետեյալը:

1. ՆԱԽԱԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

1. Մեկ կամ ալիկի նախադասություններով արտահայտված լրիվ միտքը կոչվում և ասացված. որինակ՝ Մի ծաղկով գարուն չի դա (պարզ ասացված): Ազվեսի դունչը խաղողին չհասավ, ասաց՝ խակ և (բարդ ասացված):

2. Իբար հետ կապված խոսքերի հարաբերու-

բյուսնը համապատասխան, խոստերն էլ համադաս
են կոչվում աչն ժամանակ, յերբ միմյանց հա-
մազոր են յեղ միմյանցից անկախ, աչսինքն՝
մեկը մյուսի լրացում չի դառնում: *Որինակ՝ Ներ-
սուր հաղնդից և դարոց մեկնեց:*

3. Խոստերի հարաբերությունն ստորագասա-
կան և, յերբ մեկը դառնում և մյուսի լրացում:
Լրացում դարձող խոստը կոչվում և ստորագաս-
կան յերկրորդական խոստ, իսկ մյուսը՝ գերա-
դաս կամ գլխավոր խոստ: *Որինակ՝ Մի մասանար
յերբեր, վոր դու մարդ ևս:*

4. Յերե յերկրորդական խոստերն ընկնում են
գլխավորից առաջ, կոչվում են առաջագաս-
կան: *Յերբ լույսը բացվեց, մենք ճանապարհ ըն-
կանք:*

5. Յերկրորդական խոստը միջագաս և կոչ-
վում, յերբ ընկնում և գլխավորի մեջ. *որինակ՝
Յերեանք, վոր դանվում և Զանգվի ափին, հարուստ
և այդիներով:*

6. Յերկրորդական խոստը վերագաս և կոչ-
վում, յերբ ընկնում և գլխավորից հետո. *ինչ-
պես՝ Մենք դաշտ գնացինք, վոր ծաղիկ քաղենք:*

7. Խոստը միջանկյալ և կոչվում աչն դեպ-
ում, յերբ ուրիշ խոստի մեջ ընկնելով՝ փրա-
կանորեն չի կապվում նրա հետ յեղ միայն
կողմնակի կերպով և պարզում նրա խմաստը:
*Որինակ՝ Տիգրանը, ով գիտե, դուցե չվերագասնա իր
ճանապարհորդու թյունից:*

8. Խոսքն ուղղակի չե կոչվում այն դեպքում, յերբ բառացի չե մեջ բերվում, իբրեւ ուրիշ խոսք. *որինակ՝ Հայրն ասաց վարդուն. «Յեղիբ պարտաճանաչ, ջանասեր և ուշադիր»:* Խոսքն անուղղակի չե կոչվում, յերբ ուրիշ խոսքն վոչ բերառացի չե մեջ բերվում, այլ շուրջ սկսած անվով, բովանդակարչությունն և ասվում: *Որինակ՝ Հայրն ասաց վարդուն, վար լինի պարտաճանաչ, բարեխիղճ և ուշադիր:*

9. Խոսքն մկաժորչալ և կոչվում, յերբ կազմըված և միբանի այնպիսի համապաս խոսքերից, վորոնք իբար հեռ միացած են մի բնականուր յենթակաշով: *Որինակ՝ Վճխ լճակը ծփծփում էր հանդարտ, ծուլ-ծուլ շոյում էր իր կանաչազարդ ափերը, հորանշում էր մեղմիվ և պշրանքով ցնցում, փսսում էր իր հարուստ վարսերը:*

10. Խոսքի ամեն մաս բազմակի չե, յերե մի բանի հաս և, միակի, յերե խոսքի մեջ մի հաս և. *ուրեմն խոսքի համանման իմաստով լրացումները կոչվում են խոսքի բազմակի մասեր:* *Որինակ՝ Տիգրանը, Գրիգորը, Վաղարշակն աշակերտներ են: Յողիկը գնեց՝ գրիչ, թուղթ և թանաք:*

11. Այն գոյական վերադիրները, վորոնք որվելով անվան յեվ դերանվան վրա յեանվից՝ վորոշում, բացահայտում են նրանց իմաստը, կոչվում են բացահայտիչ, իսկ անունը կամ դերանունը՝ բացահայտչալ: *Բացահայտիչը միշտ որվում և բացահայտչալի հորովով. ինչպես՝ Մենք՝ ուսուցիչներս ժրջան կատարում ենք մեր պարտա-*

կանությունները, Յերեանը՝ Հայաստանի մայրաքաղաքը՝ խմելու լավ ջուր ունի:

2. ՏՐՈՂՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Նախադասությունների և բառերի մեջ յեղած դասերը կամ հանդիսաբար կոչվում և տրոսուրքում, այսինքն՝ բաժանում: Վերջինս դրության մեջ արտահայտվում և տրոսուրքում նշանակներով, զորոնք են՝ ստորակիս (,) բուր ('), միջակիս (.) և վերջակիս (·):

Ստորակիս գրվում է՝

1. Առաջադաս յերկրորդական խոսքից յետ, որինակ՝ Մինչև խելացին մտածել և, խենթը գեան անցել և: Յերբ տեսնես դու նրան, ինձնից շատ բարե արա: Վորտեղ մեզը լինի, ճանճն այնտեղ կժողովվի: Յեղն զոր ընկավ, գանակավորը կշատանա:

2. Միջակաս յերկրորդական խոսքից առաջ յեղ յետ, ինչպես՝ Արշակը, զոր նույնպես գիտեր Տիգրանի արհեստը, միշտ ոգնում եր Տիգրանին (Աղ.): Այն փաղաքշանքը, զոր նա (Արությունը—Ն. Ա.) վայելեց հորից, բոպեյական զվարճություն եր... (Աղ.): Առավոտ, յերբ արեգակը ծագեց, մենք ճանապարհ ընկանք: Սենյակի լուսամուտներից, ուր նստած եր Վարդանը, յերևում եր կանաչագարդ հովիտը: (Բաֆֆի):

3. Վերջակաս յերկրորդական խոսքից առաջ, որինակ՝ Նախընթաց գլխի զործողությունը կատարվում եր մի մեծ ավանում, զոր իսկապես վոչ գյուղ եր, վոչ ել քաղաք... (Աղ.): Մենք իջանք դեպի այն ձորակը, ուր հասում եր գյուղի լեռնային

վասակը (Մուր.): Բանվորի կարիքները կզգաս այն ժամանակ, յերբ կմտածնաս նրան:

4. Միջամակյայ խոսքերից ու բառերից առաջ լիվ լիստ. որիննակ՝ Բայց ուսանողը, հո՛ գիտեր, անձնիշխան և ամեն զեպքում (Մուր.): Արարատյան դաշտում, ինչպես հայանի յե, ամռան շոգ և լինում: Մեր աշխատավորությունը, իրավ, կարիքներ շատ ունի:

5. ՅԵՎ, ՈՒՆ ԵԱՂԿԱՅԻՆԵՐԻՑ ԱՌԱՅ, յերբ այդ ԵԱՂԿԱՅԻՆԵՐՈՎ կապվում են ԵԱՐԵՐ ԵՆԻՂԱԿԱՆԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂ ԽԱՄԱՂԱՍ խոսքեր. որիննակ՝ Ազամ առափոս աչքերը բացեց, տեսավ զլուխը գետնին, և Լիլիթ չկար: (Իս.): Վեղուլի ստորոտները կամաց-կամաց դառիվայր են գտնում, և մեր ձիերն ավելի և ավելի դժվարությամբ են բարձրանում (Ահ.): Չմեռը յեկել և, ու գաշտերը ծածկվել են ձյունով:

6. ԹՄ, ՅԵՎ ԵԱՂԿԱՅԻՆԵՐԻՑ ԱՌԱՅ, յերբ կըրկրնվում են ԽԱՄԱՂԱՍ խոսքերի կամ նախադասության բազմակի մասերի սկզբում. ինչպես՝ Յեվ ամենքը կամենում են ապրել, և՛ մարդը յերկրի վրա, և՛ վորդը փղովի մեջ, և՛ ձուկը ջրի մեջ, և՛ հունդը հողի տակ (Իս.): Լիլիթ դոցեկ էր աչքերը, և՛ հեղ էր, և՛ խոնարհ... (Իս.): Ալթմագովը հենց առաջին սրեն ընդհանուր ուշադրություն իր վրա գարձուց, և՛ մեծավորներին, և՛ ուսուցչապետներին, և՛ ուսանողներին... (Պատ.): Թե՛ յես, թե՛ դու, թե՛ նա հանցավոր ենք:

7. ՆԱՐԸ, ԱՂԱՐԳ, ԽԱՄԱՂԱՍ խոսքերի մեջ. որիննակ՝ Յեկա, տեսա, հաղթեցի: Մեկը մշակություն

եր անում, ջուր կրում, խմոր հունցում, հաց թխում՝
վրացր անում... (Ազ.) Գարունը յեկել է, դաշտերը
կանաչել են, ծառերը ծաղկել, վարդը բացվել:

ԾԱՆՈԹ.— Յեթե միավորյալ խոսքի բայերը
միացած են չեղ, ու շաղկապներով, ստորակետով
չեն բաժանվում. Գյուղացին վարում է, ցանում է
հնձում:

8. Ե՛կ ոչ միայն — աչլել, ինչպես — նույնպես չեմ,
վոչ քե — աչր կամ, կամ — կամ, քե՞՞ Եսողկապեն-
բով կապված կամադաս խոսքերի մեջ, որինակ
Ատում եր ինչպես անհոգությունը, նույնպես է ա-
մեն ծայրահեղություն (Մուր.): Տիգրանը վոչ մի-
այն չի աշխատում, այլև կանոնավոր էլ չի հաճա-
խում դպրոցը: Արամը վոչ թե անընդունակ է, այլ
ձույլ է: Կամ աղն է պակաս, կամ մաղը: Գու աշխա-
տանքի՞ յես գնում, թե՞ զբոսանքի:

ԾԱՆՈԹ.— Յեթե կամ շաղկապը բացատրա-
կան խմաստով է գործածվում, կամ յերկու բառ
իրար կապելով՝ ցույց է տալիս յերկու բանի
մեջ ընտրություն, այն ժամանակ կամ-ից առաջ
ստորակետ չի դրվում. ինչպես՝ այտ կամ
թուշ. Հրազդան կամ Ջանգու. սրա կամ նրա ա-
սածին չպիտի հավատալ:

9. Խոսքի բազմակի մասերի մեջ, յեթե ՅԵ՛՛՛՛՛՛՛
Ո՛՛՛ Եսողկապենբով կապված չեն. որինակ՝ վար-
դը, մանուշակը, շուշանը է մեխակը հոտավետ ծա-
ղիկներ են: Սմբաթը ջանասեր, ընդունակ, կարգա-
պահ է ընկերասեր աշակերտ է:

10. Եսխադաս կոչական անուններից, ձայ-

նարկություններէից չեսո, վերջադասներէից առաջ
 միջադասներէից առաջ չեմ չեսո. որինակ՝ կնոժ
 քեզ ասեմ կնոժ, դու լսիր:

Ախ, քու տեսինն, անուշ լեզվին

կարօտեմ եմ, մայրիկ ջան.

Յերնեկ, յերնեկ, յերազ լինիմ,

Թունեմ մտադ, մայրիկ ջան: (Իս.):

11. Յեսադաս անակասներէից. ինչպես չեմ չե-
 սադաս անցյալ դերբայից (լինեն լրացուցչով կամ առանց լրացուցչի) առաջ չեմ չեսո, վարանմ
 մի յերկրորդական խոսքի նշանակութեամբ ու-
 նեն չեմ վոչ քե վերադրի, վարուիչ բառի. Որ-
 նակ՝ Շրջանակի վրա վեց փոքրիկ, լար մեղրամս-
 տեր, վշտահար տեսիլ ու զեզին (վարանք վշտահար
 տեսիլ ունեյին ու զեզին), պղղարով վառվում էյին.
 (Ահար.): Ծառերի տերները, զեզնած ու զունաս
 (վարանք զեզնած էյին ու զունաս), որորվելով ցած
 էյին թափվում: Կարմիր վարդը, թերթերը բաց ա-
 րած (վոր թերթերը բաց եր արեկ), սպասում եր սո-
 խակին:

12. Գործխական ու բացառական վերադր-
 ներից առաջ ու չեսո (լինեն լրացուցչով կամ առ-
 անց լրացուցչի), վարանմ մի յերկրորդական
 խոսքի նշանակութեամբ ունեն. ինչպես՝ Կարմիր
 դրոշը, մուրճ ու մանգաղով (վորի վրա մուրճ ու
 մանգաղ կա), ծածանվում է մեր զգրոցի վրա: Սու-
 րիկը, կարմիր վզկապով (վոր կարմիր վզկապ ունի),
 պիտներ է նրա ժամացույցի շղթան, մաքուր վոս-

կուց, կորել և: Հարությունի փափախը, վոչխարի մորթուց (կամ մորթի), շատ մեծ և:

ԾԱՆՈԹ. — Ստորակետի փոխարեն կարող և գրվել բուք կամ գլեծ, մանավանդ յերբ անական, գործիական, բացասական վերադիրներն ընդարձակ են:

Մտորակես չի գրվում՝

1. Միջնվնույն անվան վերադիրների մեջ, յերբ առաջին անակաճը (վերադիրը) վերաբերում և վոչ բն միայն գոչականին, այլ գոչականին մչուս անականի հետ միասին վեր առած, որինակ՝ Մի գեղեցիկ մեծ պարտեզ ունենք (մի մեծ պարտեզ, վոր գեղեցիկ և): Վոսկե թանգազին շղթա (թանգազին շղթա, վոր վոսկուց և պարաստած):

2. Միջնվնույն անվան վերադիրների մեջ, յիբն մեկը քվական և. որինակ՝ յերկու կարմիր խընձոր. յերկրորդ կարգի աթոսներ:

3. Մտորադասական վ.ՈՄՊ, Թ.Ն Շաղկապներից առաջ, հետևյալ կապակցությունների մեջ՝ իրավ վոր, իսկապես վոր, ճիշտ վոր, չնայած վոր, կարծես թե, կարծես թե, նայելով և այլն:

Թուք գրվում է՝

1. Իլխավար յեվ ստորադաս խոսքերի մեջ, յերբ գեղջված և ստորադասական Շաղկապը. որինակ՝ Սաղն ինչ իմանա՝ կաղն ինչ և: Ասում են՝ ուորն աղջիկ եր ինձ պես: Մարդ կա՝ հաղար արժե, մարդ կա՝ մեկ չարժե:

2 Մտորադաս խոսքի յեվ գլխավորի մեջ, յիբն գեղջված և ցուցական դերանունը, վոր տակ

նաեկում և չեկրորդական խումբի խմաստք. ինչ, պե՛ս Ով փրանա՛ չքանա: Ինչ ցանե՛ս՝ կհնձեա: Ով տեսա՛վ՝ զարմացա՛վ. Արա՛ ինչ պատվիրեցի:

2. Յեկու համապաս խումբից չեկրորդի մեջ, չեր մի բառ, գլխավորապես բացը, գեղջված և, որինակ՝ Ազամ գրախաթի բույրերի մեջ Լիլիթի հասն եր գրում և ստիակների չերգի մեջ՝ Լիլիթի ձայնը (Բս.): Լիլիթ նայեց սձի աշքերին, սձը՝ Լիլիթի (Բս.): Մի վտարս այստեղ եր, մյուսը՝ այնտեղ:

ԾԱՆՈԹ. Բուլի փոխարեն և գլ՛ծ են գընում:

4. Առաջին, չեկրորդ, չերորդ, չարորդ և այլն, նախ, չեռ, ապա չեղ ալ բառերից չեսո, վորենի բվարկութուն ևն ցույց տալիս. որինակ՝ կամարյանի ծրողիրների մեջ մանում ելին, նախ՝ գյուղական հասարակության իրավունքների պաշտպանությունը... չեկրորդ՝ լուսավորության գործի հիմնադրությունը... չերրորդ՝ գյուղացու տնտեսական զբոսության բարգրաւմն... (Մուր.): Ասում ես՝ նայի ազատը չի՞ թողել, վոր տունդ շինեա: Առաջինը՝ ազատը վնց կարող եր արգելել քեզ քո տունը շինելու. չեկրորդ՝ նայի ազատը մինչև այսոր ազրում և, վոր քեզ արգելի (Մուր.): Նախ՝ յուր հանցանքը խոստովանեց, ապա՝ ներողություն խնդրեց:

5. Աչախնն, աչն և, ինչպես (ևն), վոր և, վոր ևն, որինակ, այս և, այսպես ևն, աչախնն քե չեղ ալ մեկնական բառերից չեսո, վորենցով բացատրվում և նախորդ խումբը կամ նրա մեջ

յնպէս ձի բառ. որինակ՝ Աղեղինային սա ճանաչում եր վաղուց, այսինքն՝ յերբ դեռ ինքը գիմնագիտնի աշակերտ եր... (Մուր.): Մի բան, վոր ինձ պարմացնում ե, այն ե՝ վոր հայրս նյութապես չի ողնում ինձ: Իմ վերջին կտակը, վոր ուզում եմ քեզ հայանել, այս ե՝ յեթե աստված տա՝ լավ ուսումն ստանաս, զեղացոց համար մի ամսաթիերթ հրատարակիր հասկանալի լեզվով ու մաքով (Աղ.): Պետրոսը, առանց ուշանալու, հայանեց պաշտոնյային իր նպատակը, վոր եր՝ ողնել գյուղացուն՝ դժվար կացությունից յինելու (Մուր.): Միքանի աշակերտներ, ինչպես (ե՛ն)՝ Աբամը, Բաղբատը և Գուրգենը շատ լավ սովորում են:

6. Մի բնօրհանուր գաղափարի մեջ մտնող մասնավոր առարկաները, գործողությունները բզարկելիս. որինակ՝ Մեր վիպասաններն են՝ Աբովյան, Պտոշյան, Աղայան, Բաֆֆի և այլն: Մուրացանը զրել ե՝ Առաքյալ, Նոյի ազնավ, Պորճրդավոր միանձնուհի և այլն: Աշխենն ամբողջ որն աշխատում ե՝ կարգում, գրում, կարում և այլն:

ԾԱՆՈԹ.— Յերբեմն այսպիսի զեզբերում միջակեհ, ստուակեհ ու գիծ կամ լող գիծ ե գրվում. ինչպես՝ Մեր քնարերգուներն են— Իսահակյան, Թումանյան, Հովհաննիսյան, Տերչյան և այլն:

7. Աւղղակի խոսքից առաջ յերբեմն չակերտի փոխարեն բուր և դրվում, մանավանդ յերբ ասել, հայցնել բայերը գեղջված են. որինակ՝ Պրոֆեսորը սեռավ, վոր մեծ անմարդավարու-

Թյուն արավ ստիպենդիայի անուն տարով այդպիսի
 յերևատարդի առջև, վոր յեթև ասեր, թե՛ յես Ազ-
 վանի Յադուր խանի վորդին եմ, վոչվոր յերկման-
 լու չեր (Պատ. : Հայտնում ե, թե՛ առավոտ զպրոց
 շեմ գալու Յեկավ, թե՛ հայրդ կանչում ե: Կերտ-
 կուրն առաջս գրեց, թե՛ կեր: Առածն ասում ե՝ ծա-
 սից ծառատակը մտա կերեա:

8. ա) Ռացսահայցչից առաջ, յերև խոսքի մեջ
 չի բնկած. 1925 թ. Հայաստան յեկավ Համամիու-
 թենական Ժողկոմխորհի նախագահը՝ Ընկ. Ռիկովը:
 1818 թ. անհետացավ հայ գրականության մեջ
 գեղջկական գպրոցի հիմնադիրը՝ Խ. Աբովյանը:

բ) Ռացսահայցչից առաջ յեմ յեսո, յերբ խոս-
 քի մեջ ե բնկած յեմ մեկ կամ յերկու բառից
 ավելի յե. որինակ՝ Խորհրդային Սոց. Հանր. Միու-
 թյունը՝ բանվորական առաջին հանրապետությունն
 աշխարհում՝ շրջադատված ե բուրժուական թշնամի
 պետություններով: Կոմիտեերնը՝ համաշխարհային
 հեղափոխության շտաբը՝ գանվում ե Մոսկվայում՝
 Խորհ. Միության մայրաքաղաքում:

գ) Հաճախ միմիայն բացսահայցչից առաջ,
 յերև խոսքի մեջ ե բնկած յեմ մի կամ յերկու
 բառ ե. ինչպես՝ Համամիութենական Կենսագործկոմի
 նախագահը՝ Ընկեր Կալինինը ժողովը բանալով ա-
 սաց... Մենք՝ ոչակերաներս Ընկ. Անիսի մահվան
 տարեդարձին մեծ հանդես կազմակերպեցինք:

ԾԱՆՈԹ.— Բուքի փոխանակ գարծ ե անվում
 ե ստորակիս: Յերբեմն բացահայտչից առաջ գր-
 նում են գիծ, իսկ յետեից՝ ստորակիս կամ

բութ. որինակ՝ Մենք — խորհ. գպրոցների ուսուցիչներս, (կամ՝) անձնվիրությամբ կատարում ենք մեր պարտականությունները:

9. Գերբայ լրացումներից առաջ յեղ յեսս (նաչաժ նախագաս ևն, քե յեսագաս), յերբ իրենի՛ յեղս ունեն իրենց լրացումներ. որինակ՝ Զմեօլտ ցրտից պաշտօղանվելու համար՝ մարդիկ նախորսք վասելիքի պատրաստություն ևն տեսնում: Մենք Արագածի գլուխը բարձրացանք՝ նախորսք վերցնելով մեզ հետ բոլոր անհրաժեշտ իրերը:

ԾԱՆՈԹ. — Բաթի փոխարեն գրվում է և և ըստսակես:

10. Մի բառի վրա, «չերբ պեժ և ցույց սալ, վար տրեղամ բառը վոչ քե հաջորդ բառին և պատկանում, այլ նրանից յեսս յեկող բառերին, կամ իրենից առաջ բնկնող բառերին»: Աույն ղեպում բութը բացահայտարչան նեանի գեր և կատարում: Որինակ՝ Իմպերիալիստներին՝ Պորհ. Միության ղեմ լարած գովերը: Լուսժողկամատի՛ իր գպրոցների համար կաղմած ծրագրերը տպագրվում են: Մեր գպրոցին նվիրած հոգամասը Հոգժողկամատի՛ շատ մեծ է:

Միջակես գրվում է՝

1. Պարզ ու յերկար համագաս խոսքերի մեջ, վարոնք բովանդակությամբ իբար բովական մասիկ լինելով հանդերձ՝ ունեն վորսե ինքնուրույնութուն. որինակ՝ Մի որ ել հետու ճանապարհի վրա փոխ բարձրացավ. բարձրացավ և ամպերի պես կապից յերկինքը. մի շտենոված կարավան եր

դալիս: Մասիսյանը չափից դուրս կասկածոտ մարդ էր. վսշվորի վրա հավատարմություն չունէր. նա մինչև անգամ չէր հավատում իր կնոջը... (Բաֆֆի):

ԾԱՆՈԹ. — Կարճ կամ համազաս յերկար խոսքերի մեջ հաճախ ստորակետ, միջակետ, անգամ վերջակետ գնելը կախված է գրողի մտածությունից:

2. **Ձուգակի խոսքից առաջ**, յերբ չլինջօխնա՝ առանց շաղկապի՝ բառացի մեջ է բերվում իբրև ինքի խնդիր ասել, գրել, պատասխանել, մտածել չեզ աչ բացերի. որինակ՝ հեռագրական բոլոր թերթը հաղորդում են. «Մեռավ Իլլիշը, կենդանի չե լինինիզմը» (Լուսարձակ, «Վ. Ի Լենինի թաղումը»: Մայրը մտածում էր. «Հինգ վարդիներիցս մեկն է մնացել: Արդյո՞ք բախար նրան ժպտալու չե»:

3. **Յերկրորդական խոսքեր ունեցող բարդ հաճադաս խոսքերի մեջ**. Ինչպես՝ Մենք սար գընացինք, վոր ծաղիկ քաղեյինք և ուրախանայինք. մենք սար չգնացինք, վոր անձրեի տակն ընկնեյինք և թրջվեյինք: Կամաց գնա, վոր չհոգնես և շատ գընաս. արագ մի գնա, վոր շուտ հոգնես ու կանց տանա: Յածր նստիր, վոր բարձրանաս. բարձր մինըստիր, վոր ցածրանաս: Շատ մի սիրիր՝ տակ կաշատ մի տիր՝ սիրել կա:

4. **Նախադասության բազմակի մասերի մեջ**, ինչպես յեմբակաւների, յերբ ունեն յերկրորդական խոսքեր. որինակ՝ Ծառերը, վոր ծաղիկ են, դաշտերը, վոր կանաչել են, արեգակը, վոր փայլում է ջինջ յերկնականաբում. ասունները, վոր խոխոջում

են, — այս ամենը մարդու հոգին լցնում են անբավ հաճույքով: Մտակվայում յես տեսա մեր ընկերներէց Գրիգորին, վոր հասֆակի ուսանող է. Արամին, վոր յերածշատիթյուն է սովորում. Ռուբենին, վոր ծառայում է:

5. Միավորչալ խոսքի բայերի մեջ, յերբ ունեն յերկրորդական խոսքն: Արովյանը խորագես զգոց աշխարհիկ գրականության և լեզվի պահանջը, յերբ տեսավ ժողովրդին գրականությունից կտրված և մտավորապես խովար. մտրակեց իր ժամանակակից հայ հոգեորականներին, յերբ գտավ նրանց մըտավորապես ու բարոյապես ընկած. սիրեց մանուկ աշխարհաբարը, վոր այնքան արհամարհված էր:

6. Վերնագրերից յեսու:

7. Գլխավոր նախադասութեան պատկանող միմանի յերկրորդական նախադասութեաների մեջ, յերբ նախադաս են յեմ *caus* կարճ չեն: Գլխավոր խոսքի սկզբում գրվում է *ստորակէս* յեմ գիծ. որինակ՝ Յեթե չլինեք կապ՝ տալիստական յերկրներէ թշնամական վերաբերմունքը, վորին ահանատես ենք ամեն որ, յեթե չլինեք սովը, վոր յերբեմն հայանվում է ձորհ. Միության վորեւ անկունում. յեթե չլինեք համատարած յետամնացութեանը, վորի դեմ մատտայական պայքար է մղվում. յեթե լինե՞լին նյութական բավարար միջոցներ, — այն ժամանակ սոցիալիստական շինարարութեանը քիչ զժողովրդութեաններէ կհանդիպեր:

Վերջակէս գրվում է ասացվածներէ վերջում:

3. ԲԱՅԱԶԱՅՏՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Գրվածքի միայն զլիսալորապես տեսողությամբ պարզելու, բացահայտելու համար՝ զործադրվում են բացահայտարյան նշանները, զորոնք են՝ չափերս (\approx), փակագիծ ($()$), բուզմակիս (\dots), ապարարց ($()$), կախման կիսեր (\dots), գիծ կամ աճաւաման գիծ ($-$), գծիկ կամ միության գիծ ($-$), յննրաւաման:

1. Ձախերս դրվում և ուղղակի խոսքից առաջ յնվ յեսո: Ձախերսից առաջ սովորաբար դրվում և միջակիս, յերև ուղղակի խոսքից առաջ նօւ, վճճ՝ շաղկապներից մեկը չկա: Կարձ ուղղակի խոսքերը չախերսի մեջ չեն առնվում, յնվ առաջից դրվում և բուր. որինակ՝ Գորոցի վարիչն աշակերտներին առայ՝ վաղը տան և: Գորոցի վարիչն Արամին առայ. «Յեթև յերրորդ յեռամայակում թույլ առարկաներից առաջադիմես, տարեվերջին կիտխողրվես»:

2. Պախագծի մեջ առնվում են միջանկյալ բառերը կամ խոսքերը. ինչպես՝ Ա. Սարգիս, առայ, եզ ընչի՛ հրմար ես թաղարիբ (պատրաստություն) տեսնում (Մուր.): Պեարոս Մինարյանը (այս եր ուղեկցիս անունը) հայոց հոգևոր զպրոցի սան եր (Մուր.):

ԾԱՆՈԹ.— Փակագծերի փոխարեն զործածվում են և ստորակիսեր, կամ ստորակիս ու գծեր ($, -$), կամ սուկ գծեր. որինակ՝ «Առեաուր» — այս բառի իմաստը նա լով եր հասկացել — մի ձեռքով առնել, մյուսով տալ, այսպես եր հասկանում նա վաճառականությունը (Բաֆ.):

3. Կախման կիսեր (չերեք կիս) դրվում են՝
 1) չերք հարկազօր և սաստիկ զգացմունք ցույց
 տալ, կամ 2) չերք խոսքն ընդհատելուով՝ միտքն
 առկաթ, կիսատ և բողբոջում, չեմ չերքեմն ըն-
 քերցողը գուցակելով և լրացնում. որինակ՝ Յեմ
 գնւ Բրուտտո... Մի ընդհանուր հասաչ զուրս թառախ...
 Ամեն ինչ քարացալ... Պայծառ դահլիճը կարծես թե
 միմեկ... Չսոված հեկեկանքը հեղհեղառ ավելի զուրս
 պոսթիկայ... Այնուհետև ամեն ինչ կարծես յերազ
 եր... (Լուսարձակ, «Լենինի մահը»):

4. Քազմակիս (առնվազն չորս կիս) դրվում
 և ուրիշի խոսքի կամ գրվածքի այն մասի տեղ,
 վոր մեղքերումների ժամանակ դուրս և գցվում,
 ինչպես՝ Վլադիմիր Իլիչը շատ եր սիրում մանուկ-
 ներին... Իլիչը յերեխաներից միայն մի բան եր
 պահանջում, վոր նրանք սովորեն ու լավ սովորեն
 (Լուսարձակ, «Լենինն ու պատանեկությո նը»):

5. Ի՞նչ կամ անջատման գիծ դրվում է.

ա) Յուրաքանչյուրի խոսքից առաջ, չերք չեր-
 կու անձերի մեջ խոսակցութեան և տեղի ունե-
 նում, չեմ առնն մեկի խոսքը նոր տղից և սկսու-
 վում. ինչպես՝

— Վեղուց Սարգսի տունը ամ յե,— հարցրի յես...

— Հա, ես ա,— պատասխանեց պատավը:

— Սարգիս-տղերը դա՞նն է:

— Հրեն բախչում (սխարտեց) ծառի տակ ընում
 (փորում) ա (Մուր):

բ) Յենթախաչի չեմ ստորագրալի մեջ, չերք
 գեղչված և ելական քայր (Խմ, յես, և և այլն). ու

բինակ՝ Յես—սպուշ, մասնիչ, բաժինս—տանջանք
(Հ. Հով.): Աբամբ—ծույլ, իսկ Աշխենը—անկարգ:

ԾԱՆՈԹ.—Առհասարակ բուժի փոխարեն կարող ե գլիժ գրվել բոլոր այն դեպքերում, յերբ մի բան, գլխավորապես բայը, դեղչված է:

դ՝ Հաճախ ստորակիսերի կամ փակագծերի փոխանակ՝ միջանկյալ բառերից չեմ նախադասութեաններից առաջ ու չեսո. որինակ՝ Ամստային արձակուրդները—ասում են—այս ասրի կորճատե են լինելու:

դ) Երբ հարգող միանգամայն անկախ ասացվածների մեջ, վորոնք բովանդակութեամբ իրար հետ կապված չեն չեմ վորոնք վորեւի նրապատկի համար են մեջ բերված, ինչպես՝ Բերականգան օրինակներ՝ վորեւի կամոն պարզաներու համար:

6. Ստորակիս չեմ գլիժ գրվում է.

ա) Յերկու նախադասութեան մեջ, վորոնցից յերկուորն առաջինի պատասխանն է կարող է գրվել չեմ միջակիս ու գլիժ կամ վերջակիս ու գլիժ. որինակ՝ Ի՞նչ կուզե կույրը,—տեսողութեան:

Ի՞նչ կուզե խուլը.—խողութեան:

Ի՞նչ կուզե քաղցածը:—Հայ:

բ) Այս, այդ այն, այս ամենը, այդ ամենը, բնորը, ահա՛ այս, ահա՛ այդ, ահա՛ այն չեմ այլ բառերից առաջ, յերբ դրանցով ամփոփվում են նախընթաց խոսքերի մեջ չեղած մեկերը կամ առաջ քված առարկաները. որինակ, նա (Մարիտանը—Ա.) մինչև անգամ չեք հավատում իր կնո-

ջը, վարդուն և աղջիկներին, — բոլորին զողեր եր համարում (Բաֆֆի): Աշակերտի մերկ վստաները դնել այդ պատժական մեքենայի մեջ, պատեցնելով վեր բարձրացնել, յետո զալար ճիպտաներով այնքան հարժածել, մինչև վստորմելի գոհը բոլորովին թուլանա, ուշաթափ լինի, — ահա այդ եր փալախկայի նշանակությունը (Բաֆֆի): Ծեծել իր ընկերներին, նահատակել — զա զվարճություն եր պատճառում անսիրա Ալոյին... (Բաֆֆի):

դ) Վիխավոր խոսքից առաջ, յերև ունի մեկ կամ մի քանի յերկրորդական խոսքեր, վորոնք նախապես ևն յեղ յերկար, յերբևմն բարդ ու միջակեհերով բաժանված. որինակ՝ Յեթև ամեն աշխատանքի ընթացքում յուրաքանչյուր վոր բարեխղճությամբ յուր պարտքը կատարի, յեթև աշխատանքի համար անհրաժեշտ նյութերը ժամանակին հայթայթվեն, վոր հաճախ չի լինում. յեթև աշխատակիցներին մեջ լինի համերաշխություն, — այդ զեպքում զորքը բազմապատիկ չափով կշահի:

7. Միության գիծ դրվում և.

ա) Յերկու բառի մեջ, յերբ յերկուսը միասին էրբեմ մի բառ ևն առնվում. ինչպես՝ զբահան-զեզարվեստական, բանվորա-զյուզացիական և այլն:

բ) Փոփոխությամբ կամ նույնությամբ կերկրվող անխակական բարդ բառեր՝ մեջ. ինչպես՝ կլոր-մլոր, սեխ-մերկ, խոմբ-խումբ, փունջ-փունջ և այլն (մանրամասնությունները սես անխակական բարդ բառերի ուղղազրության մեջ):

8. Ապարարց դրվում և այն ժամանակ. յերբ հարկավոր և ցույց տալ, բե բառի ճայնավորմե-

րից մեկը վորակից և դուրս բնկած. *ինչպէս՝
կ'ընկնեմ, կ'ազատեմ* (= *կը ընկնեմ, կը ազատեմ*)
և այլն:

9. Յեկերամբնա դրվում և տղապարսի ժամա-
նակ տղի վերջում՝ ցույց տալու համար, վոր
բառի մի մասը տակի տղի և տարված:

4. ԱՌՈԳԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

Չայնի յեկեջները խոսկու ժամանակ, այսինքն՝
բառերի զորեկ կամ թույլ, բարձր կամ ցածր, յեր-
կար կամ կարճ արտասանությանը գրությամբ ար-
տահայտում և առողջանորչաճ նշաններով, վոր-
տնք են շեօ ('), հարցական նշան (?) և բացա-
զանգական նշան (~):

1. Շեօ նախադասութեան մեջ դրվում և այն
բառերի վրա, վորոնք առանձին ուժով են արտա-
սանվում. *որինակ՝ Գնան, միշտ զնան, իմ բարտանան,*
և յեա մի դարձիր, բայց, կանգ մի առ (Ժո.):

2. Հարցական նշան դրվում և այն բառերի
վրա, վորոնք հարցում են պարտական. *ինչ-
պես՝ Ո՞վ և սպանել... Մտի՞ն... ում... ուր...*

— Են ո՞վ եր, նանի, վոր կանչում եր մեզ,

Դու չե՞ս իմանում... տեղանջ արա, տես... (Թում.):

3. Յերկար կամ բացազանգական նշան դր-
վում և բառերի վրա այն ժամանակ, յերբ վեր-
ջիններս սովորականից ավելի յերկար են արտա-
սանվում. *որինակ՝*

Ա՛խ, Անճուշ, Անճուշ. անաստված Անուշ...

Ահրեցանձ, անճուժ

Հատաչեց հովիվն ու սրտին ընկավ,

Հարկեցանով, հանգանով... (Թում.):

Արգշի

արեթ—կասալից, սունկից
և նման բաներից պատ-
րաստած գյուրավառ
նյութ (զալ)

արեղա

Արբանձամ

աղահ, արար

ազարակ

աղենտ—գործակալ

աղի—պոչ

աղիտատոր—իր խոտրի ու-
ժով արիշներին վորակե
բանում համոզելու ջա-
նացող և նրանց դեպի
վորոշ գործողություն-
ներ գրգող մարդը

աղիտացիա — մասնաների
գիտակցության մեջ վո-
րոշ դադարիարներ ար-
մատացնելու գործունե-
յություն՝ նրանց դեպի
վորոշ գործողություն-
ներ մղելու նպատակով.

ադրոնոմ—գյուղատնտես

Ադամ

ադամանդ

Ադրբեջան

ադատ

ադատամարտ

ազատամիտ

ազգ,- ալին,- ություն

ազգազրություն

ազգակցություն

ազգ,- արար— ծանուցում

ազգակ— գործուն

ազդել

ազդեցիկ

ազդը

ազնվարար

Աթաբեկ

աթոռ

ալեզարդ—սպիտակահեր

ալեխառն—սպիտակախառն
(մազեր)

ալեծուփ

ալեկոծ,- ություն—ալեկոծ-
ված, հազված

ալիսը, - ու թյուն — ձեր
 ալիք
 ալմաստ
 ալյակ — փոքրիկ ալիք
 ալյուր
 ալարունիցմ -- 1. ալյասիրու-
 թյուն, 2. անշահատեր
 ձգտում (աշխատելու ու-
 ըրչնեքի, հանրական բա-
 րորության համար)
 ախոյան — հակառակորդ
 ախոս
 ախորժ — հաճելի
 ախորժակ
 ախորժալուր — դուրեկան,
 հաճելի (լսելու համար)
 ախտ — հիվանդություն
 ախտաբորբոք — կիրք, ցան-
 կություն բորբոքող,
 դրզսող
 ախտամեկտ — հիվանդատ
 ախտահանություն
 ամական
 ամանց
 ամել
 ամելի
 ամխաթթու
 ամխածին
 ամխակեղ անել - ալրել,

մոխիր դարձնել
 ամխահատ
 ամու
 ամուխ
 ակ
 ակադեմիա — ճեմարան
 ականակիտ — վճիտ, հստակ
 ականակուռ — զոհարատպատ
 ականատես
 ականավոր — նշանավոր
 ալանջ
 ակիշ
 ակնարույժ
 ակնածել — պատկասել
 ակնահաճո — գեղեցիկ, աչքի
 համար հաճելի
 ակնապարբ — գեղեցիկ,
 ակնահաճո
 ակնապիշ — աչքերը հստած
 ակնավաճառ -- թանկագին
 քարեր ծախող
 ակնարկ, - ել
 ակներե — ակնհայտնի,
 պարզ
 ակնթարթ
 ակնկալիել, - ու թյուն -- հու-
 սալ, սոստել
 ակնհայտնի
 ակնոց

ակորդ — միբանի ձայների
 ներդաշնակ համահնչյուն
 ակումբ
 ակունք
 ակոս
 ակա — 1. գործողություն,
 2. արձանագրություն
 ակաիվ — գործոն
 ակցիա — բաժնեկազմ
 ակոս
 անարեկել — վախեցնել, սար-
 սափեցնել
 անագին
 անագնագոչ — 1. սոսկալի
 ձայն հանող, 2. սո կալի
 գոտոցով
 անագնագորդ — 1. մեծ
 զգրդյուն հանող, 2. մեծ
 զգրդյունով
 անակոտոր անել — վախեց-
 նել
 անարկու — անավոր
 անեղ — անավոր
 անեղագոչ — անեղ ձայնով
 ան ս. դող
 անսելի — սարսափելի
 աղախին
 աղաղակ,-ել
 աղանդ — հերձված

աղանձ
 աղաշանք,-ել
 աղավաղել
 աղալեյակ
 աղբ,-ել
 աղբահույս
 աղբյուս — աղբանոց
 աղբյուր,-ակ
 աղեխարշ — սիրտը կարա-
 տող, այրող, սիրտն այ-
 բող, կակծեցուցիչ
 աղեկեղ
 աղեղնաձիգ
 աղեռ,-աբեր — զժբախտու-
 թյուն, փորձանք, պա-
 սանար
 աղերսանք,-ել
 Աղերսանդր
 աղիողորմ — սրաասուչ թրղ-
 ճալի
 աղիք
 աղճատել — աղավաղել
 աղժկալից
 աղճուկ
 աղյուս,-յա
 աղյուսակ
 աղտիք
 աղոտ — կես մութ, թույլ
 լույս

աղջամուղջ — յերեկոյան
 մութը
 աղջիկ
 աղվամաղ — քարակ և նուրբ
 մաղ
 աղա,- սա
 աղտեղի — կեղտոտ
 աղքատ,- ություն
 աճադարեւ — շտապել
 աճարի — հաճարի (ծառ)
 աճել
 աճեցողություն
 աճյուն — 1. մարմնի վստ-
 կըրնեքի մնացորդ հողը,
 2. մոխիր
 աճուն — աճող
 աճուրդ
 աճարար — ձեռնածու (ֆո-
 կուսնիկ, սյինըսող)
 ամալի
 աման-չաման
 ամաչել
 ամաչկոտ
 ամառ,- անոց
 ամառնամուտ
 ամբաստանել — մեղադրել
 ամբար
 ամբարիշտ — անորեն, անխ-
 բաղ

ամբարտակ — թումբ, սլա-
 նեշ (զեարի)
 ամբարտավան — հպալտ,
 մեծամիտ
 ամբիսն
 ամբոխ,- ալին
 ամբողջ,- աղետ,- ություն
 ամբուլատորիա — յերթեկեկ
 հիվանդներէ բուժարան
 ամենի — կատաղի
 ամենաաղեցիկ
 ամենորյա
 ամենուրեք — ամեն տեղ
 Ամերիկա
 Ամերիգո — Ամերիկայան կու-
 միտե
 ամբիստիա — անհիշու-
 թյուն
 ամոթ,- անք
 ամոթխած
 ամորձիք
 ամօք, ել,- իջ — մեղմել
 ամպ,- շող
 ամպամած
 ամպրոպ — վոթորիկ
 ամբակառույց — ամուր շէ-
 նած
 ամբակուռ — շատ պլինդ, ա-
 մուր

ամբոց — 1. ամբութ յուն, 2. բերդ
 ամփիթատրոն — կիսաշրջա- նաձև տեղ հանդիսատես- ների համար՝ աստիճա- բար բարձրացող նստա- բաններով
 ամփոփ, - ել
 այբբեն
 այգ — առավոտ, լուսածուղ
 Այգդղինկոոպ — Այգե-դինե- գործական կոոպերատիվ- ների Միութիւն
 այգեկութ
 այգեպան
 այգեստան
 այգի
 այդ
 այդուամենայնիվ
 այդչափ
 այդպես
 այդտեղ
 այդքան
 այիբ — ող, մթնոլորտ
 այերողրոմ — ողանավարան
 այերողլան — սավառնակ
 այժմ
 այժմէն իսկ — հենց հիմիկ- վանից
 այլաբանութիւն

այլանդակ, - ություն
 այլասերել — այլափոխել,
 վատասերել
 այլեայլ, - ություն
 այլուր — ուրիշ տեղ
 այծ
 այծարած
 այծեղջյուր
 այծյամ
 այնինչ — մինչդեռ
 այնուամենայնիվ
 այնուհետև
 այնչափ
 այնտեղ
 այպանել — ծաղրել
 այսուամենայնիվ
 այսուհետև
 այսչափ
 այստեղ
 այտ
 այտոսկր
 այրեցյալ
 այրուձի — հեծելազոր
 այց
 անազ
 անազորույն — անողորմ,
 անզութ
 անալոզ — նման, համապա-
 տասխան

անախորժ
 անակնկալ
 Անահիտ
 անաղարտ — անվնաս, ա-
 նարատ
 անաշխատ
 անաչառ — անխորական,
 անկողմնադահ, արդար
 անաղակն — մաքուր, ա-
 նարատ, անխառն
 անատղատ
 անաջող
 անառակի- ու թ յուհն
 անատիկ
 անասնարարտ — անասունի-
 նման
 անասնարույժ
 անատոմիտ — դիտու թ յուհն՝
 մարդկանց, կենդանիներ-
 թի հ բույսերի կազմու-
 թ յան մասին
 անարատ
 անարգ, ել
 անարզանք
 անարդել
 անարխիա — անիշխանու-
 թ յուհն
 անարխիտ — անիշխանա-
 կան

անբան
 անբասիր — անարտա, անա-
 դարտ, անբիծ
 անբավ — անչափ
 անբիծ — մաքուր, անարատ
 անգամ
 անգետ — սղեւ, անսեղյակ
 Անգլիա
 անգամ
 անգամայույժ
 անգամակցել
 անգառնալի
 անգաստան — արաւեր
 անգորբ — հանդիստ, խա-
 դալ
 անգորբողիբ
 անգուլ — անդադար
 անգունդ
 անգրագառնայ
 անգրագարձ, նել
 անգրանիկ
 անգրավարալիբ
 Անգրաբնմիտորհ — Անգրիկ
 Արհմիտ թ յուհնեթի թուր-
 հուրդ
 անգրդվելի — անխախտ ան-
 սասան
 Անգրեատ
 անգրի — արձան

Անդրժողովարձ - Անդրկ.
 ժող Կամխարնեբի Խօր-
 հուրդ
 Անդրկենադորժկամ - Անդր.
 Կենտր. Գորժ. Կոմիտե
 Անդրյեբկամ - Անդրկ. Յեբկ-
 բային Կամխաե
 անեձք
 անեկզոտ — մտացածին՝
 կարճ, սրամ, ա ու զա-
 վեշտական պատմվածք
 անեղձ — չխանգարված, չա-
 վերած, անարատ
 աներես
 աներևույթ
 աներկբայ -- անկասկած,
 անտարակույս
 աներսիա — առկյում (բռնի
 կցումը վորեե յերկրա-
 մասի կամ ամբողջ յերկ-
 բի մի այլ յերկրի հետ)
 անզգա
 անզգամ
 անզոր
 անզուգական
 անզուսպ
 անընտել - չընտելացած
 անընզհատ
 անընկճելի — անհողթիելի,
 ծուռելի չեկոյ

անթառամ
 անթարթ — առանց աչբը
 թարթելու
 անթացուպ — կոնատակ առ-
 նելու վայո (խեղան-
 դամների)
 անթափանց
 անթեղ — մոխրած կրակ
 անթրոց — թոնրի կրակը
 խառնելու վայո
 անիձյալ
 անլուր — չլսված
 անխախտ
 անխափոն — անարգել
 անխոնջ — 1. առանց հող-
 նելու, 2. չհոգնող
 անխոռվ — խաղաղ, անվըր-
 ցով
 անխտիր
 անծիր — անսահման
 անկախ
 անկայուն
 անկարձ — հանկարձ
 անկելանոց
 անկետ — հարցմունք (վորժ
 տեղեկանք ստանալու
 նպատակով)
 անկյալ
 անկյուն

անկշտում
 անկողին
 անկում
 անկուշտ
 անհազ
 անհազիթ
 անհայտ
 անհապաղ — առանց ուշա-
 նալու
 անհատ
 անհեթեթ — այլանդակ, ան-
 ճոռնի
 անհիշաչար — անոխակալ
 անհողողող — անշարժ, հառ-
 տատուն
 անհրաժեշտ
 անձն
 անձանձիր — 1. առանց
 ձանձրանալու, 2. չձանձ-
 րացող
 անձաժ — այլ
 անձեռոցիկ
 անձկալի — կարոտալի
 անձնանվեր | անձնվեր |
 անձնադաստան — անձնա-
 վաստան, մեծամիտ
 անձնազորություն
 անձնատուր (լինել)
 անձնուրաց

անձուկ — 1. նեղ, 2. ձանր,
 զժժարին, 3. կարոտ,
 փափազ
 անձրե
 անճար, -ակ
 անմեկին — անմեկնելի, ան-
 բացատրելի
 անմեկնելի
 անմիջական
 անմիտ
 անմոռաց
 աննկուն — անընկճելի
 անշարժ
 անշիջ
 անոթ
 անողոր — խիտ, դաժան
 անոտ
 անորակելի
 անորոշ
 անութ — թեի տակը
 անուղղա
 անուշաբույր
 անուրջ — յերազ
 անպաճույճ — անզոր, հա-
 սարակ
 անպայման
 անպատեհ — անհարմար
 անպատկառ — չբաշխող, չը-
 պատկառող

անպատում - անպատմելի
 անպարտ - անմեղ
 անպետր
 անպիտան
 անջատ
 անջրդի
 անջրպետ — 1. յերկու բան
 իրարից բաժանող միջո-
 ցը. 2. արգելիք, խոչըն-
 դոս
 անսամբլ — մասերի ներ-
 դաշնակությունը, լիտ-
 կատար համաձայնեց-
 բաժ լինելը մի ամբող-
 ջու թյան մեջ
 անսայթար
 անսպառ
 անվանարկել — տնունը կոտ-
 րել. խայտառակել
 անվեհեր — անվախ
 անվթար — անարատ, ան-
 ֆուսս
 անվրդով
 անվրեպ — անսխալ, անշեղ,
 ճիշտ
 անտառ
 անտառկոմ — անտառային
 կոմիտե
 անտարակույս — անկասկած

անտարբեր
 անտերունչ — անտեր
 անտիկ — հին, հունական-
 հոմեյական կուլտուրա-
 յին վերաբերող
 անտիպ
 անտրակտ — ընդմիջում
 (ներկայացումների և
 այլն)
 անցագիր
 անցորդ
 անցք
 անփառունակ — անշուք,
 խղճուկ, վատ
 անքակտելի — անբաժանելի
 անքթիթ — անշարժ
 անքույթ — խաղաղ, ապու-
 հով
 աշակերտ, - ուհի
 աշխատանք, - ել
 աշխատավարձ
 աշխատավճար
 աշխարհ
 աշխարհաբար
 աշխարհագրություն
 աշխարհայացք
 աշխրորսա — աշխատանքի
 բորսա
 աշխես — հրագույն, կար-
 մըրս-զեղին

Աշխարհումատ — Աշխա-
տանքի ժող. Կոմիտե-
րիտա
աշխարհուրդ — աշակերտա-
կան խորհուրդ
աշխուժ
աշխույ — աշակերտական
կոոպերատիվ
Աշոտ
աշտանակ — մամակալ
աշտանակել — արխուժյամբ
ձիու վրա ցատակել, նըս-
տել
ատլիտորիա — լսարան
աչառու — խալախան, կոպ-
նապահ
աչալուրջ — արթուն, աչք-
բաց, շրջանայաց
աչք
աչքաբաց
աչքածակ
աչքակապ, ուհի
ապա
աղաբախտ — անբախտ
ապագա
ապաթարց — մակակետ (')
ապականել
ապակենարոնացում
ապակի

ապահարդան — ամուսնա-
լուծություն
ապահով
ապահովադրո թյուն
ապաշխարել — զղջալ, արած
հանցանքի վրա ցատկել,
մեղքը լալ
ապսշնորհ — անշնորհք
ապաստ
ապատիկ
ապանի
ապաստան — աղալինելու,
պատսպարվելու տեղ
աղալին — 1. պատսպարան,
2. հույս
ապարանջան — դաստակլին
անցկացնելու ողածե
ղարդ, բլաղուկ
ապատ — շեն տեղ, շեն
(Վաղարշապատ, Սար-
գարա պատ)
ապարանք — պալատ
ապարատ — գործիք, անոթ
ապարդյուն
ապացույց
ապաքինել — բժշկել, առող-
ջացնել
ապերախտ
ապերտսան — սանձարձակ

աղիկար — աղար, անկար
 ապլումբ — մեծ խնքնավա-
 տանու թյուն
 ապսրինի
 ապուխտ — ազած ու բաց
 սղում չորացրած միւս
 (բառաշմա)
 ապուշ
 ապուր — ջրալի կերակուր
 (սուպ)
 ապսպրել — սլատվիբել,
 հանձնարարել
 ապրտամբ — իշխանու-
 թյան զեմ ըմբոստ, ան-
 հնազանդ
 ապրտակ
 ապրանք
 ապրել
 ապրիլ
 ապրուստ
 աջ
 աջակցել — սղնել, սմանդա-
 կել
 աջագոգմյան
 աջող, -ակ
 առագաստ — 1. վարագույր,
 2. նավի առագաստ,
 3. հարս ու փեսայի սե-
 նյակ

առած
 առակ
 առակասաց
 առածդական — ձղվելով յեր-
 կարացող
 առայմ
 առանձին
 առանձնահատուկ
 առանց
 առանցք
 առաղար — քարքարոտ կամ
 դժվարամուտ տեղ
 առաջ
 առաջագնաց — առջևից զնա-
 ցող
 առաջադեմ
 առաջադրու թյուն
 առաջապահ
 առաջարկ
 առաջիկա
 առաջին
 առաջնորդ
 առաջուց
 առաստն — չվան
 առասպել
 առաստաղ
 առավել
 առավաս
 առաստ

առատաձեռն |
 առարկա
 առարկիկ
 առաքել, ու թխուն — ուղարկել
 առարիներ
 առարյալ — ուղարկված
 առրածին — առողջապահու-
 թյան բաժին
 առղիբ — հեաք զբված իբ
 (որ խնդրագրի. прило-
 жение)
 առեզժված — հանելուկային
 խորհրդավոր, անհասկա-
 նալի բան
 առեջք
 առերևո
 առերևույթ
 առևանդել
 առևտուր
 առընթեր — մտաք, կողքին
 առթել — առիթ տալ, պատ-
 ճառել
 առժամանակ
 Առժողկոմատ — Առողջա-
 պահության ժող. կոմի-
 սարիատ
 առիթ
 առիք — առատապ

առկախ — բաց, չլուծված
 (հարց)
 առկայծել — սլլսլալ մաբե-
 լու մոտ լինել
 առհասարակ
 առհարկի — ստիպված, ա-
 կոմա
 առհավատչյա — գրավական
 առձեռն — 1. ձեռքի (բառա-
 րան), 2. պատրաստի
 կանխիկ (գրամ)
 առմիշտ — ընդմիշտ
 առյուծ
 առնացի — առնական
 առնետ — մեծ մուկ
 առնչություն
 առնվազն
 առողանիկ — ասել, արտա-
 սանել
 առողջ
 առողջապահություն
 առույգ — կայտառ, աշխուժ
 առորյա — ամենորյա
 առու
 առուծախ
 առուտուր
 առոր-փառոր — փառքով
 տ՛ջի
 առվակ

ասօրոյս ասօրուս
 աստնին—անական, սոյն-
 րական
 ասք
 ասացված
 Ասիա
 ասիտենա—ընթերակա
 ԱՍԽՀ—Ազրբեջանի Սոց.
 Խորհ. Հանրապետու-
 թյուն
 ասկետ—էզնավոր
 աստցիացիա — գուգորդու-
 թյուն
 ասուպ—լուսավոր հետք
 Թողնող աստղ
 ասպազեն—ձիու վրայի
 գենք ու դարդեր
 ասպատակ.-ել—1. ձիով ար-
 շավանք կամ հարձակում՝
 ավերելու, թալանելու
 նսպատակով, 2. ձիով
 արշավող, հարձակվող
 ասպար—վահան
 ասպարեղ
 ասպետ
 աստանդական—թափառա-
 կան
 աստառ
 աստիճան

աստղ,-ագետ
 Աստղիկ
 աստված,-ատուր
 աստրոնոմիա—աստղաբաշ-
 խություն
 ասֆալտ
 ԱՍՖԽՀ - Անդր. Սոց. Ֆեդ.
 Խորհ. Հանրապետու-
 թյուն
 ավադ
 ավազակ
 ավանակ
 ավանդարդ—տռաջապահ
 ավանդ—1. սրահ արված
 բան, 2. փոխ. կտակ,
 պատվեր
 ավանդատու
 ավանդել
 ավանդություն
 ավանտյուր — արկածա-
 խնդրություն
 ավատ
 ավար,-առու
 ավարտել
 ավելադիր
 ավելորդ
 ավելուկ
 ավելցուկ
 ավիտարան,-իջ

ավետիք — ուրախ լուր

ավերած

ավերակ

Ավիաբխիմ — Ոգանավատուր-

մի և Քիմիական Պաշա-
պանության Բարեկամ-

ների Ընկերություն
(միացած ՊԱՋԸ-ի հետ).

ավյուն — ներշնչում, յե-
ռանդ, խանդ

Ավստրալիա

ավտոմատ — ինքնեկ

ավտոմորիլ — ինքնաշարժ

ավտոնոմիա — ինքնորենու-
թյուն

ատաղձ, - աղորձ — շինվա-
ծանյութ, փայտեղեն

ատամ, - նարույժ

ատիլ

ատլաս

ատոմսֆերա — մթնոլորտ

ատյան — 1. դատարան,

2. դատատան

ատոմ — նյութի ամենա-
փոքրիկ մասնիկը

ատրճանակ

ատրուշան — հրակատուն

արար

արադ, - ատիպ

Արագած

արագընթաց

արագիլ

արաման

Արածանի

արածեկ

արական

արահետ — ճանապարհ (լի-
նի նեղ թե լայն ու բա-
նուկ)

արամբի — ամուսնացած կին
արատ

արարած

Արարատ

արարված

Արաքս

արբանյակ — 1. սպասավոր,

2. մոլորակի շուրջը

պտտվող յերկնային

մարմին

արբեցու թյուն

արբունք — շափահասու-
թյուն

արգահատ/եկ, - անք — խղճալ,
կարեկցիկ

արգանդ

արգասիք — արդյունք, բերք

տրգավանդ — բերրի, պլու-
զաբեր

արդեւակ
 արդեւք
 արդո—հարդելի
 արդումենս — աղացույց,
 արդ—հիմա
 արդարեւ—խրատ, ճշմարտա-
 վոր
 արդեն
 Արդժողովամատ — Արդարա-
 դատութեան ժող. կոմի-
 սարիատ
 արդի—այժմովա
 արդյունարեբութեան
 արդյունագործել
 արդյունք
 արդյոք
 արդուկ—«ու թո»
 արեգ,-ակ - արե
 արեաղարծ
 արեակեղ
 արեածագ
 արեկը
 արեմուտք
 արթուն
 արժան
 արժ|ել,- եք
 արժույթ
 Արխտտակես
 արխտտակրատիա — ազնովա-
 կանութեան

արխիւլ—հնազարան
 արծաթ
 արծաթադոծ
 արծարծել—ըորըքել, հրա-
 հրել, կենդանացնել
 արծիւ
 արկած—պատահար, դեպք
 արհամարհել
 արհավիրք—չարիք, փոր-
 ձութեան, սարսափ
 Արհուսգլխովար — Արհեստ.
 Լուս. Գլխ. Վարչութեան
 արհեստ,- աղետ
 արհմիութեան — արհեստա-
 կցական միութեան
 արձագանդ
 արձա:կ,-ել
 արձակուրդ
 արձան
 արձանագրել
 արճիճ
 արժատ
 արժունկ
 արժտիք
 արյուն
 արյունաթաթալ — արյու-
 նաթաթախ
 արյունաթոր — արյունա-
 բուխ

արյունահեղ
 արյունարբու — արյունա-
 խում
 արյունոռչա — արյունա-
 խում
 արշայույս
 արշավանք
 արոտ
 արոբ
 Արուսյակ
 արջ
 արջառ
 արջասպ
 արվարձան — մեծ քաղաքին
 կից շին
 արվեստ
 արտամամյա
 Արտակ
 արտաբերել — արտասանել
 արտադրել
 արտաթորել
 արտածել — արտահանել
 արտակարգ
 արտահայտել
 արտահանել
 արտասանման
 արտասանել
 արտասուք
 Արտավազդ

արտաքին
 արտաքնոց
 արտաբա
 արտաբուստ
 արտաքսել
 արակ
 արահանունք
 Արագսրձողկոմատ — Արա.
 Գսրձ. Ժող. կոմիտարիատ
 արտիստ
 արտոնություն — հատուկ
 իրավունք, առավելու-
 թյուն
 արտոսր — արցունք
 արտորայք — արակը
 արտույտ
 արցունք
 արփի — արեղակ
 արբա
 արբունիք
 ափ
 ափեղջյփեղ — վայրիվերս
 ափիտն — խաշխաշի հյութ
 ափսե
 ափսոս
 աքաղաղ
 աքացի
 աքսիտ — անվիճելի ճշմար-
 տություն

աբսոր

աբցան—մեխ բաշելու, ա-
տամ հանելու գործիք
(քելքեթի)

աֆորիզմ—հակիրճ ու ցայ-
տուն արտահայտված
միտք, լեմատալից ասաց-
ված

Աֆրիկա

Ռ

բա

բարբախել

Բարզեն

բազած—ուղերես

Բագու

Բագրատ

բազ

բազկաթոս

բազկատարած—թևերը բա-
ցած, տարածած

բազմածին

բազմակետ

բազմամյա—յերկարամյա

բազմանկյուն

բազմապատիկ

բազմապատիկել

բազմապատիկիչ

բազմոց

բազուկ

բաժակ, -ակալ

բաժանորդ, -ազրու թյուն

բալետ—բեմական ներկա-
յացում, ուր կա սլար յե-
րած շտությամբ և համը
շարժումներ

բախել

բախտ

բախտախնդիր — արկածա-
խնդիր

բակ

բազադրել—կցել, միացնել

բազաձայն

բազա՛նիք

բազարջ—անխմոր հաց

բազդատել—համեմատել

բազդեղ—պատասաուկ բույսը

բազկահալ

բազձալ—փափաղել, ըղձալ

բազձանք—փափաղ

բաճկոն—«սլիշակ» (пид-
жак)

բամբակ

բամբակահեղ
 բայլեկ
 բանազր/ել-անք — նզովել,
 անխձել (յեկեզեցական)
 բանակ
 բանակահան — դատող, խելա-
 ցի, մտածող
 բանակուիվ
 բանակցել
 բանահյուսություն
 բանածե
 բանաստեղծ
 բանքեր
 բանգետ — հասկացող
 ԲԳՏ ժի (Բանդյուզտե-
 չություն) — Բանվորա-
 դյուղացիական Տե. չու-
 թյան ժող. կոմիսարիատ)
 բանդիտ — ալաղակ
 բանիմաց — հասկացող, խե-
 լացի
 բանիկ
 բանկոստ — բանվորական
 կոոպերատիվ
 բանուկ
 բանջար
 բանասարկություն — լրար
 դցող, խառնակող (խոս-
 քերով), խոսք խառնող

բանա՛ղ |
 բանասարկել
 բանվածք — զործվածք
 բանֆակ — բանվորական
 ֆակուլտետ
 բառ, - ախաղ, - աբան, - ացի
 բառաչ
 բավիզ — ա. լարիբլնիսս
 բարակ
 բարբաջանք ցնդաբանութ,
 բարբառ
 բարբաբոս — վայրենի
 բարգավաճ, - ել — զարգա-
 ցած, ծաղկած, առաջ
 դնացած
 բարդ
 բարերբախտաբար
 բարերբաստիկ — բախտա-
 վոր, բարերբախտ
 բարերբար — լավ բարբ ու-
 նեցող, ազնվաբարո
 բարերբեր — պողարեր
 բարեզործ, - ու թյուն
 բարեխառն
 բարեխիղճ
 բարեկարգ
 բարեկենդան
 բարեկեցիկ
 բարեկիրթ

բարեհաճ
 բարեմաղթութիւն
 բարեմիտ
 բարենորոգութիւն
 բարեպաշտ
 բարեպատեն—հարմար
 բարերար
 բարեփոխել
 Բարգուզիմես
 բարիք
 բարիհանալ
 բարձ
 բարձել
 բարձր
 բարձրարեւրձ—խիստ բարձր
 բարձրականակ - բարձր
 տեղ
 բարյացակամ
 բարոյագետ
 բարախ
 բարվոք
 բարք
 բարորութիւն—բախտա-
 վոր, բարեկեցիկ վիճակ
 բացականչել
 բացազանչել—ձայն, աղա-
 զակ հանել՝ ուրախու-
 թիւն, զարմանքի, հի-
 ացքի և այլն

բացակա
 բացահայտ
 բացահայտիչ
 բացառիկ
 բացատ—բաց, դատարկ
 վայր (անաստուժ)
 բացատրել
 բացարձակ
 բացելբաց—բնորոշիւն,
 կարական կերպով
 բացիլ
 բացթիւթ
 բեղ
 բեկ
 բեկանել
 բեկար—ձրի, պարտադր
 աշխատանք
 բեկոր—կտոր
 բեռ
 բեռնաթափել—դատարկել,
 պարպել (выгрузить)
 բեռնակիր
 բեռոն
 բերդ
 բերկրանք ուրախութիւն
 բերբի—պտղաբեր, արդա-
 սավոր
 բերք
 բեկոյ, աղիւր

բղկտեղ պատաստակ
 բթամաս
 բթամիտ
 բժիշկ
 բիբ
 բիծ
 բիբոս - կողկտ, անկիրթ,
 վայրենի
 բլթակ
 բխել
 բծախնդիր—մանր, չնչին
 բանի յեակից ընկնող
 բյուջե—յեղիմտացույց
 բյուր—1. տասը հազար,
 2. խիստ շատ, անթիվ
 բյուրեղ
 բյուրո
 բյուրոկրատիա
 բնաբան—բուն նյութը
 (թեմա)
 բնաբերք—բնական բերք,
 մթերք (натура)
 բնագավառ
 բնագետ
 բնագանցություն—փիլի-
 սոփայության այն մա-
 սը, վոր զբաղվում է ի-
 բականության գոյու-
 թյան, սկզբնական հի-

մունքների և այլն խոն-
 դիրների (մետաֆիզի-
 կա)

բնագոգ
 բնածին
 բնակիչ
 բնաշխարհ—բուն յերկիր
 բնապաշտ
 բնաջինջ (անել)
 բնատուր
 բնույթ
 բշտիկ
 բորիկ
 բոթ
 բոկոսն—բորիկ
 բողբոջ—ծիլ, ընծյուղ, պը-
 տուկ
 բողի
 բոյկոտ—ամեն հարաբե-
 րության խզում վորեւ
 մեկի հետ՝ քաղաքական,
 անտեսական կամ այլ
 նկատառումներով
 բոս—խշամեղու
 բոսոր—արնագույն կար-
 միր
 բոստան
 բովանդակ—ամբողջ
 բորակ

բնրբ — տաքութիւն, ջեր-
մութիւն
բորբոսնել
բնրբոքել
բորոտ — քոսոտ
բութ
բուժակ
բուժանել — սնուցանել, պա-
հել, մեծացնել
բուկ
բուռ — ձեռքի ավք և թա-
թը միասին
բուռն — սաստիկ, խիստ
բուստ — մարջան
բուրաստան — պարտեզ,
ձաղկանոց
բուրդ
բուրժուա
բուրմունք

բուրվառ
բջիջ
բռնաբարել
բռնազանձել
բռնազրավել
բռնազատել — բռնութիւն
գործ դնել
բռնազբոսիկ
բռնի — ուժով, զորով
բռունցք
ԲՍԽՀ — Բեկոսուսիայի Սոց.
Խորհ. Հանրապետու-
թիւն
բրդել
բրինձ
բրին — փորելու զործիք,
փայտատ
բրոշյութ
բրուտ

Գ.

Գարրիել
գազաթ, - նակետ
Գաղիկ
գանավորակ — բաղմոց
գանձնկեց
գանույթ — գան
գաղափար, - ախոս

գաղթ, - ական
գաղութ
գաղջ — մի քիչ տաք
գաղտագողի — ծածուկ, ան-
հկատ
գաղտնապտհ
գաղտնի, - ք

գաղտուկ — ծածուկ կերպով
գտճ

գտճաճ — թղուկ

գամփոս — մեծ շուն

գայթակղ՛վել, ու թյուն —
մուր, վել, սխալվել, սայ-
թաքել

Պայրանս

դայլիկոն — ծակելու գոր-
ծիք

գանակոծել — ձեծել

գանահարել — ձեծել

գանդ

գանգատ

գանդուր — վարդուր, խու-
ճուճ

գանդրահեր — գանդուր մա-
ղերով

գանձ, աղան

գանձարկզ

գառ

գառագիլ — գաղանների
արգելաբան, յերկաթե
վանդակ

գաստրուլ — գերաստնի խա-
ղը ոտար բեմի վրա՝ հը-
րավիրով կամ սեփական
նախաձեռնությամբ

գավաթ — բաժակ

գավակ — ձիու ետքիչ կեն-
գանիների յետեի կողմը
գավգործկում — գավառային
գործադիր կամբան

գավթիթ — աան, ապարանքի
կամ տաճարի բակ կամ
նախասենյակ

գավկում — գավառային կո-
միտե

գավվիճվար — գավառային
վիճակագրական վար-
չություն

գավֆինբաժին — գավառա-
յին ֆինանսական բա-
ժին

գարաժ — կտոքերի և մա-
նավանդ ավտոմոբիլնե-
րի կայան ու պահպա-
նության տեղ

Գարեղին

գարշահոտություն

գարշանք — զվանք, գար-
շելի բան

գարշապար — վոտքի կրունկ
զզվանք, ել — վայրայանք,
փաղաքշանք

գդալ

գդակ

գեթ — գոնե

գեղ—գեղեցիկութիւն
 գեղապետ
 գեղազաւ գ, ել—գեղեցիկ
 դարդարժած
 գեղածիծաղ—1. խնդումե-
 րես, 2, սքանչելի, գեղե-
 ցիկ, ծիծղուն
 Գեղաշխ—Գեղարժեստի Աշ-
 խատալորները Արհմի-
 ութիւն
 գեղարդ—գեղարժեստական
 արդյունաբերական սեխ-
 նիկում
 գեղարժեստ
 գեղղեզանք—գայլայլիկ
 գեղեցիկ
 զեղծ
 Ղեղուղեշ—գեղեցիկ ճյու-
 գերով
 զեղջուկ—գյուղացի
 Գեորգ (Գեորգ)
 զեջ—թոց, խոնավ
 զետ, -ակ
 զերազաս, ել
 զերազրական
 զերազանց
 զերակշոնլ
 զերանդի
 զերբնական—զերզգայա-
 ան

զերգաստան—ընտանիք
 Գերմանիա
 զթալ—խղճալ
 զթաստ
 զժառութիւն—յերկզգաւա-
 կութիւն, անհամաձայ-
 նութիւն
 զիծ
 զինդ
 զինեզործ
 զինեկա—առատ զինի ու
 խաղող բերող
 զինձ
 զիշատիչ
 զիշ'ըթիկ
 զիսակ—մաշերի փունջ
 հյուսք կամ յերկար ժաղ
 զիտակ—զիտցող, տեղյակ
 զիտելիք
 զիտենալ
 զիտնական
 զիտութիւն
 զիտուն
 զերկ
 զերք
 զլիսարաց
 զլիսատառ
 զլիսատեկ
 զլորուս

գծադրութիւն
 գծել
 գծուծ — չնչին, մանր
 գմբէթ
 գյուղ
 Գյուղանաւոս — Գյուղա-
 տընտ և Անտառ, բան-
 վորների Արհմիութիւն
 գյուղաանասն
 գյուղխորհուրդ — գյուղա
 կան խորհուրդ
 գյուտ, արօր
 գնահատ | ելութիւն
 գնացք
 գնդակ, ահարել
 գնդակոծել — գնդակնէրով
 հարվածել
 գնդասեղ
 գնդել
 գնորդ — գնող
 գնչու — բռնա, ցիղան
 գող, ավօր
 գողնաց
 գոհացուցիչ
 գոհունակութիւն
 գողտրիկ — փափուկ, տնուշ,
 զեզեցիկ
 գոյական
 գոյամարտ — գոյութիւն
 կռիվ

գոչել — բղավել, աղաղակել
 գոչյուն — աղաղակ
 գոռ — ահուկի, ահաօր
 գոռալ
 գովասանք
 գովեստ
 գովք
 գոտեմարտ — գոտեկուրի
 գոտեպնդիկ — քաջալերել,
 խրախուսել, վողի տալ
 գոտի
 գորգ
 գործ
 գործադիր
 գործադուլ
 գործազուրկ
 գործածել
 գործատուն թիւն
 գործարբ
 գործիական
 գործիչ
 գործիք
 գործկում — գործադիր կումի-
 ակ
 գործոն
 գործունեյութիւն
 գործունեյա
 գործվածք
 գորշ — թխապույնի և մոխ-
 րապույնի միջև

գործով—սեր, գուրգուրանք
 գորտ
 գորտնուկ
 գոց—փակ, ծածկված
 գուր—հոր, փոս
 գութ
 գութան
 գուժկան—բռնաբեր
 գուլպա
 գումակ—սայլաշարք (ա-
 րոզ)
 գումարտակ—հետեակ զըն-
 դի ստորաբաժանումը
 մինչև հորս վաշտից կազ-
 մըված (մինչև 1000 մ.-
 батальон)
 գույժ—վատ լուր, բռն
 գույնզգույն
 գոյություն
 գույք
 գունատ
 գունդ
 գուշակ,- ել
 Գուրգեն
 գուրգուրանք—փաղաքը-
 շանք
 գոեհիկ—ոսմիկ, անկիրթ,
 կոպիտ

գտնել
 գրաբար
 գրագետ
 գրադարան
 գրանիտ
 Գրառեսովար—Գրականութե-
 պերտուարային Վարչու-
 թյուն
 գրաստ—հեծնելու կամ բե-
 ոան անասուն, մանա-
 վանդ եշ
 գրավաճառ
 գրաքննիչ
 գրբաց
 գրգիռ
 գրեթե
 Գրիգոր
 գրիչ
 գրկաբաց
 գրոհ—բազմությամբ հար-
 ձակուժ
 գրչահատ
 գրպան
 գրվածք
 գրտնակ
 գրքույկ
 գցել

դանդաղ
 դազանակ
 դազար—հանդիսա
 դալուկ—1. դեղնացավ,
 2. դեղնած, դժուր յն
 դահիճ
 դահլիճ
 դաժբան—դ՛րեղման
 դաժբարան—գերեղման
 դայակ—1. ձձմայր, ըս-
 տընաու, 2. խնամակալ,
 դաստիարակ
 դայլայլ-իկ—գեղգեղանք,
 խաղուն ձայն, յերդ
 դանակ
 դանդաղ, -կոտ
 դանդանավանդ—սանձի
 յերկաթե մասը, վոր
 ձիու բերանն և զրվում
 Դանիկ
 դաշինք
 դաշնադրու թյուն
 դաշնակահար
 դաշնակցու թյուն
 դաշտ
 դաշտան
 անն.- ու թյուն, -անալ

դաննալ
 դաստիք
 դասակ—վաշտի ստորաբա-
 ժանումը (ВЗВОД)
 դասակարգ
 դասընթաց
 դասընկեր
 դաստակ—ձեռքի և բաղլի
 մեջտեղի մասը
 դաստակերտ—ձեռակերտ
 շենք, դյուղ, ագարակ
 դաստիարակ
 դավադրու թյուն
 դավաճան
 Դավիթ
 դատ,-ել
 դատախազ
 դատապարտել
 դատաստան
 դատավճիռ
 դատավոր
 դատարան
 դատարկ,-արանու թյուն,-
 աձևն
 դատափետել—ողխարակել
 դատապարտել
 դատուղու թյուն

դար,- ավար

դարակ

դարանակալ- դարան մը-
ասած

դարավանդ — բարձր տեղ

դարբին

դարգ

դարձ

դարձյալ

դարձվածք

դալչին

դարպաս

դափնի—1, մի տեսակ մըշ-
տաղալ՝ բ բույս, Չ. փառք,
հոջակ

դդում

դդչեղ—կարկաչեղ, խոխո-
ջեղ (ազրյուր)

դերյուստ — ասաջին անգամ
հանդես դալը վորեւ աս-
պարիդում (դերասանի և
այլն)

դեզերեղ

դելտա—գետաբերան իր
բազուկներով և կղզիներ-
բով

դեկան—ֆախուրտեալի վա-
րել, պրոֆեսոր

դեկլարացիա— ծրագրային

ընույթ կըող սաշտոնա-
կան հայտարարութիւն
(կասովարութիւն, կու-
սակցութիւն և այլն)

դեկորացիա

դեկտեմբեր

դեկրետ— հրատանադիր

դեդանիլ — մի տեսակ
թոշուն

դեզորայք

դեմագոգ— ժողովրդական
դանգվածներին հրապու-
րել, բայց անխրատու-
ծելի խոստումներով իր
կողմը դրավել ջանացող
մարդը

դեմ առ դեմ

դեմ- հանդիման

դեմոկրատ

դեսպ

դեսպակ — իշխանական հո-
վանավոր կտոր, պատ-
դարակ

դետ— գիտող

դեր,- ասան,- ախտաբ

դերձակ

դերձան — կարելու թիւ

դեֆիցիտ — բաց, բացուրդ

դժբախտ

դժգոհ
 դժգույն
 դժխեմ—դաժան, ժանդ,
 անդդամ
 դժկամակել—տհաճել, նեղ-
 սրտել
 դժնդակ—անասանելի, դըժ-
 վար, վատ
 դժնյա—դժնդակ, դաժան,
 խիստ
 դժոխք
 դիագրամ—տրամաձև
 դիակ
 դիկտատուրա—բացարձակ
 իշխանություն
 դիմադրություն—առաջ նեա-
 վել
 դիմադարձություն—դի-
 մադրություն
 դիմադրել
 դիմադուրի
 դիմակ, -ահանդես—կեղծ
 յելես, կեղծ դեմք
 դիմասնություն—անշունչ
 իրերն իրեր շնչավոր
 պատկերելը
 դիմաց
 դիմաց/կոտ, կուն
 դիպակ—կերպասեղեն, ըն-
 տիր գործվածք

դիպլոմատ—գլխնադետ
 դիպված
 դիպչել
 դիվանագլտ—քաղաքագետ
 դիտակ
 դիտավորություն
 դիտել
 դիրեկտիվ—ուղեցույց հը-
 բանանդ
 դիրտ—մուր, տակուցք
 դիցուք
 դղրդյուն
 դյութել—կախարդել
 դյութարարություն
 դյութագրելու
 դյութըմբռնելի
 դյութին
 դյուցադն
 դուդուշ—դողղողացող, յե-
 բերուն
 դուդնաբյա—չնչին, աննը-
 շան
 դուետ—յերկու հոգով կա-
 տարվող յերկձայն յերգ
 կամ նվագ
 դուռ
 դուռաբառ—աղջիկ դավակ
 դուր—հյուանի կարող (գոր-
 ծիք)

դուրս

դուրս — խշխան

դոփել — վտաճոզ գեանին
խփել

դոփյուն — վտաքի ձայն

դպրոց

դոնապան

դտախոն — տան հարկ

դարոյել — նախաակել, կըշ-
տամբել

դրախտ

դրամահատ

զլամանենդ — կեղծ դրամ
կարող

զրամաշորթ — դրամ կորող

զրամատուրդ — թատերա-
գիր

զրատանդ — ծաղկե՛յուս շըդ-
թա՛ աոն սրերին դոնե-
րին, պատերին փակցը-
րած (զերլյանդ)

զրդել

զրժել

զրաշմ — կնիք, նշան

զրվադ — սյունազլսի և ալլ
բաների դարդ

զրվաակել — դոփել

և

ևզ

ևզոյխտ — 1. յետասեր

2. միմիայն իր և իր շա-
հի մասին մտածող
մարդը

ևզուց

ևթիկա — բարոյագիտու-
թյուն

ևլեզիա — յեզերերդ (վշտի,
լքման, խորտակված
հույսերի յերդ)

ևլեկարակա՛ ություն

ևլեկարիֆիկացիա — ևլեկ-
արափորում, ևլեկարա-
զործում (ևլեկարակա-
նության զործագրու-
թյունը յերկրի անտե-
սական-արդյունարերա-
կան կյանքում)

ևմբլեմ — վորհե զաղափար
մտքնացնող խորհրդա-
նշան

ևմիզրանտ — վտարանդի,
վտարական

հմպիրիզմ — իմացարանա-
կան տեսակետ, զոր ի-
մացութեան միակ ճըշ-
մարիտ աղբյուրը փորձն
և համարում

եյակ

եյապես

եյություն

եներգիտ — 1. յեռանդ, կո-
րով, 2. ուժ

եջ

եջք

եսթետիկա — գեղագիտու-
թյուն

եսպերանտո — արհեստա-
կան լեզու, զոր ձգտում
և դառնալ բոլոր ժողո-
վուրդներին գործածու-
թյան համար մի ընդհա-
նուր լեզու

էփուռցիտ — աստվճանա-
կան զարգացում

եաապ — 1. հանգրվան
(զորքի և այլն), 2. փուլ

եքսկուրսիտ — շղթասանք
կամ ուղեորութեան՝ գի-
տական կամ կրթական
նպատակով

եքսպեգիտոր — ասաբիշ

եքսպեգիցիտ — ասաբում
(լրագրի և այլն), ասաբ
(արշավանք, արշավա-
խումբ)

եքսպերիմենտ — գիտական
փորձ

եքսպերտ — փորձագետ

եքստերն — գոյրոցում ա-
վարաման քննութեան
տվող գրասցի

էֆեկտ — ուժեղ ազափո-
յություն, ներգործու-
թյուն

2

զագո — բազարացիական
կացութեան տակերի
զրանցման բաժին
զամբյուղ

զայրագին

զայրութի

զանդ, -տի, -անարել

դանդաղան — սանապան
 (սրունքները պատող մեծ
 դուլպոյ, դրան հ այլն)
 դանդաղած
 դանցառու — թերացող, ան-
 տեսող
 դառամյալ
 դառանց անք, ել — ցնդա-
 րանու թյուն
 դասիվայր
 դասիվեր
 դավակ
 դավեշտ — կատակ, յերգի-
 ծանք
 դատ, -ել
 դարգանալ, ացոււմ
 դարդ
 դադ դարանք, ել
 դարթնել
 դարթոնք
 դարկչ, -ել
 դարկերակ
 դարհուլբանք, ել — սարսափ
 դարմ անք, -անալ
 դարտուղի — ծոռ, խոտոր
 դգալ
 դդայարան
 դդայուն

դդաստ — արթուն, խելբը
 դլուխը, շրջանայաց
 դդացմունք
 դդեստ
 դդոն — խելացի, խելոք, ու-
 շիմ
 դդուշ
 դիխ — շռայլ, անտակ, ցոփ
 դեկուցում
 դեղծում
 դեղչել — կրճատել, պակ-
 սեցնել
 դենիթ — բարձր կետը յերկ-
 նակամարի վրա, վոր
 դանվում ե գիտողի ու-
 ղիդ գլխի վրա
 դեռալ — խիստ վխտալ,
 շարժվել
 դեռուն — սողուն
 դել ծ — ազատ, ապահով,
 անվասնդ
 դեփյուն
 դինադադար
 դինաթափ (լինել)
 դինակոչ
 դինկոպ — դինվորական
 կոոպերատիվ
 դիջել
 դկեռ

գղջալ
 գմուռս — կնքածոմ
 գմբուխտ — կանաչ գույնի
 ազնիվ բար
 գնդան — սասորհրկրյա մութ
 բանա .
 գող, - ել — կապ
 գոհարերել
 գորավար
 գորավիզ — պաշտօնական, բի
 ու թիկունք
 գորով
 գուգադիպել, - ու թյուն
 գուգադրել, - ու թյուն
 գուգահեռ, - ական
 գուգավորվել — մերձավոր-
 վել
 գուգրնթաց

գուգորդել — կցել, միացնել
 գույզ
 գուտպ
 գուտ — մարուր, անխառն
 գուրկ
 գոքանչ
 գսպանակ
 գսպել
 գվարթ — ուրախ, խնդումե-
 բես
 գվարձանալ
 գտել
 գրահ
 գրկանք
 գրկել
 գրույց
 գրուցատրու թյուն, - ական
 գրպարալել, իչ

Ը

ըղձալ — ըտղձալ, ցանկա-
 նալ
 ըմբիշ
 ըմբշամարա
 ըմբոստ — անհնազանդ, ա-
 պրոստամբ
 ըմբունել
 ըմպել — խմել
 ընդարույս — բնածին

ընդառաջ
 ընդարձակ, ել
 ընդարմանալ — ըմբել, ան-
 զգայանալ
 ընդգծել
 ընդդեմ — հակառակ, դեմ
 ընդդիմադրու թյուն, - ել
 ընդհեղեն
 ընդերք — փորտալք

Ընդհակառակն
 Ընդհանուր
 Ընդհատ,-ել
 Ընդհարվել,-ում
 Ընդմիջել
 Ընդմիջտ
 Ընդօրինակել
 Ընդունակ,-ություն
 Ընդունել
 Ընդվզել — քմբոստանալ,
 ապստամբել
 Ընթանալ
 Ընթացավարտ
 Ընթացիկ
 Ընթացք
 Ընթերակա
 Ընթերցանություն
 Ընթրել
 Ընթրիք
 Ընծա
 Ընկալագիր — ստացագիր
 Ընկեր,-արար,-ակցել

Ընկեցիկ—զցած, նևտած
 (մանուկ)
 Ընկղմել
 Ընկճել—ճնշել, հարթահա-
 րել
 Ընկնավոր
 Ընկնել
 Ընկույզ
 Ընկրկել—յետ-յետ գնալ
 Ընձենի—ընձու մորթի
 Ընձեռել—տալ, ոժտել
 Ընձյուղ—ծիլ, բողբոջ
 Ընչազուրկ—աղքատ, շու-
 նևոր
 Ընչացք—բեղ
 Ընչաքաղց—շատ ազահ
 Ընտանի
 Ընտանիք
 Ընտելանալ
 Ընտիր,-ական
 Ըստ
 Ըստինքյան

ՃԾ

թագ,-ավոր,-ունի
 թագեոս | թագևոս |
 թաթ
 թաթախել

թաթաղուն—լեփ-լեցուն
 թաթառ—պտուտահողմ
 թալկանալ—նվաղել, ու-
 շաթափվել, անզգայա-
 նալ | սիրտը գնալ |

Թալուկ—մարելը, նվազե-
 րը. գլխի պտուշտ զալը
 Թախանձ|ել,-անք,-ազին —
 պողատել, աղաչել
 Թախիծ—վիշտ
 Թակ
 Թակարդ
 Թաղանթ
 Թաղաբ—ծաղկաման
 Թաղիք
 Թաղքել—խճճիկ, Թաղիք
 դառնալ (մաղեր)
 Թամբ,-ել
 Թամք,-ել
 Թանաք
 Թանդ|Թանկ/
 Թանդազին
 Թանդարան
 Թանձր
 Թանձրամած—շատ Թանձր
 Թաշկինակ
 Թառ
 Թառամել
 Թառանչել—սաստիկ հա-
 ռաչել
 Թառել
 Թավուտ—Թփուտ, մացա-
 ռուտ տեղ
 Թատերազիբ

Թատերախաղ
 Թատրոն
 Թարգման,-ել
 Թարթել (աչք)
 Թարմ/անալ,-ուխյուն
 Թարշամել—Թառամել
 Թաց,-ուխյուն
 Թափ
 Թափահարել
 Թափանցիկ
 Թափառաշրջիկ
 Թափառ|ել,-ական
 Թափել
 Թափուր—աղտա, պարտպ
 Թափոբ
 Թաք կենալ
 Թաքնվել
 Թաքուն
 Թաքուստ
 Թեթեամիտ
 Թեթևուիկ
 Թելադրել
 Թեկնածու
 Թեկուզ
 Թեմա—1. հիմնական միտ-
 քը. նյութը զբավածքի և
 այլն. 2. բուն յեղանա-
 կը (մտտիվը) յերաժըշ-
 տության մեջ

Թեյական
 Թեև
 Թեոդորոս; Թեոդորոս;
 Թեորեոսիկ — տեսարան
 Թեորեմ — ազացուցման
 յեն թակա ճշմարտություն
 Թեորիա — տեսություն
 Թեպետ
 Թեր; ատ, - ու թյուն
 Թերես
 Թերթ, - ել, - ոն
 Թեակոխել
 Թեստարած
 Թեփ, - ոտ
 Թեք, - ել, - ու թյուն
 Թդուկ
 Թթխմոր
 Թթվածին
 Թթվուտ
 Թիակ
 Թիավարել
 Թիթեռ
 Թիկնավետ — լայնաթի-
 կունք
 Թիկնել — հենվել
 Թիկնեղ
 Թլվատ, - ու թյուն
 Թխվածք
 Թղթակց; ել, - ու թյուն

Թղթապանակ — պորտֆել
 Թմբկահար, - ել
 Թմբուկ
 Թյուր
 Թյուրիմացություն
 Թնդալ
 Թնդանոթ
 Թնդանոթածիգ
 Թնդյուն
 Թշվառ
 Թոթափել
 Թոկ
 Թոշակ, - առու
 Թոռ
 Թովիչ — հրապուրիչ, կա-
 խարդիչ
 Թորգոմ
 Թուխսլ
 Թուխս
 Թուղթ
 Թումբ
 Թույլատրել
 Թունդ
 Թուրք
 Թուփ
 Թուք
 Թոք
 Թոքախտ
 Թուխք

Թուուցիկ

Թուշեւ

Թուչուն

Թվարկել

Թրթիտ

Թրթրնջուկ — մի տեսակ

բույս

Թրթուր

Թրծել

Թրջել

ժ

ժահանոտ — գարշանոտ

ժահր, -ոտ — 1. թուչն,

2. թարախ

ժամագործ

ժամագիր լինել

ժամանակ, -ակետ

ժամացույց

ժամկետ

ժայթքել

ժայռ

ժանդ, -ոտ

ժանիք

ժանտ — գեշ, չար, անսլի-

տան, դաժան

ժանտախտ

ժողովեն

ժառանգ, -ել

ժլատ

ժխոր — աղմուկ, գորգսուռց,

խառնակ ձայն

ժխակ — բացասել, մերժել

ժողատարան — ժողովրդ-

դակտն դատարան

ժողկոմ — ժողովրդական

կոմիսար

ժողկոմխորհ — ԺԿԽ -- ժողո-

վրդական կոմիսարների

Խորհուրդ

ժողովածու

ժողովուրդ

ժողանախորհ — ժողովրդա-

կան Տնտեսության Խոր-

հուրդ

ժուժկալ — համբերող, դի-

մացող, ինքն իրեն

զսպող

ժպիտ

ժպիլըհ — հանդուգն, համար-

ձակ

ժպրհել — հանդգնել

ժպտալ

ժրաջան — աշխատասեր,

զործունյա

Իբրև

իգական

իգամոլ

իդեա — գաղափար, միտք

իդեալ, - իստ, - իզմ — գերա-
գույն նպատակ, կատա-
րելու թյան մտածելի,
բայց անհասանելի պատ-
կեր (образ)

իդեոլոգ — գաղափարախոս

իդեոլ

իդերև յելնել

իզիլիա — հովվերգություն
(գյուղական պարզ, խա-
ղաղ կյանքը պատկերող
յերկ)

իհարկե

իզձ- - վաժիազ, ցանկու-
թյուն

իմաստ

իմաստակ

իմաստուն

իմացություն

իմովսանն — ուժերիս ներ-
ման, կարողությանս չա-
փով

իմոտո

իմպերիալիզմ — նվաճողա-
կան քաղաքականու-
թյուն, վոր վարում են
բուրժուական պետու-
թյունները Ֆինանսա-
կան կապիտալի ազդե-
ցություն ներքո գա-
ղութներ, դանազան տե-
սակի շուկաներ ձեռք
ընկելու համար

ինդուստրիա — արդյունա-
բերություն

իներցիա — մարմինների
անընդունակությունն

ինքնակամ փոխելու ի-
րենց դրությունը թե
շարժողության և թե
անշարժության դեպ-
քում

ինկվիլիբրիա — կաթոլիկ յե-
կեղեցու դատարան մի-
ջին դարում հերձվածող-
ներին հետապնդելու հա-
մար

ինձ

ինն, - երսրդ

իննսուն

ինչպես

ինչք—զույք

ինստիտուտ — հաստատու-

թյուն, հիմնարկ

ինվալիդ — անկար

ինվենտար — 1. կահույք,

3. կահացույց

ինտեխնիկան — մտավորա-

կանսթյուն

ինտենսիվ — լարված, ու-

ժեղ, ներուժ

Ինտերնացիոնուլ — 1. Բան-

վորական Միջազգային

Լ՛նկերություն՝ հիմնված

1864 թ. Լոնդոնում գրլ-

խավորակա Կ. Մարքսի

մասնակցությամբ.

2. Բանվորական միջազ-

գային հիմն

ինսերվենցիա — վորեւ պե-

տության բռնի միջա-

մբառությունը մյուսի դոր

ձերի մեջ

ինտրիզ — խարզավանք

ինքնաբերաբար

ինքնաբուխ

ինքնազո — ինքնին զոյու-

թյուն ունեցող

ինքնազործունեյություն

ինքնապաստան — ինքնա-

վստահ, մեծամիտ

ինքնարժեք

ինքնըստինքյան

ինֆորմացիա — 1. տեղե-

կություն, իրազեկու-

թյուն, 2. տեղեկացում,

իրազեկում

իջևան

իջնել

իսկ և իսկ

իսկույն

իսպառ — բոլորովին

իսրտե

իվեր (զետն իվեր)

իվերջո

իտալիա

իրազորձել

իրազարձություն

իրազեկ

իրական

իրապաշտ

իրապես

իրավաբան, -ություն

իրավախոհ — արդարադատ,

ուղղամիտ

իրավակարգ

իրավադի

իրավունակ
իրավունք

հրացնեի
իրոք

Լ

Լարերին թոս—տեղ, խճըճ-
ված գրություն, վորից
դուրս գալը դժվար է
լաբորատորիա--1. գործա-
նոց, 2. աշխատանոց

լալագին

լախտ

լաիլ-եի

լակոնական—կարճ, սեղմ,
քիչ բառերով

լամպ

լայնատարած

լայնարձակ

լանջ

լանջապանակ—կրճքի զրահ

լապտեր

լաստ

լավորակ

լարախաղաց

լաց ու կոծ

լաիեի

լեզալ—որինական, թույ-
լտորած

լեզեոն—1. հոսմեյական զո-

րամաս՝ 3--6000 զինվո-
րից կազմված, 2. մարդ-
կանց մեծ բազմություն,
անագին քանակու-
թյուն

լեզվաբան

լեզվագար—շատախոս, դա-
տարկախոս

լեզվակ

լեթարգիա — քնափու-
թյուն, հիվանդագին
քուն, վոր յերբեմն շատ
յերկար է տևում

լեղակ

լեղակտուր—լեղապատառ,
սարսափահար

լեղապատառ

լեռ,-նոտ

լեռնաշղթա

լերդ

լերկ—մերկ

լեփ-լեցուն

լիաբերան

լիազոր

լիակատար
 լիպձեռն—լի ձեռքով, ա-
 ուստաձեռն
 լիասկես
 լիացնել
 լիբերալ—ազատամիտ
 լիդեր—կուսակցութեան
 առաջնորդ, պարագլուխ
 լիլիպուտ—թզուկ
 լիկիլայան—լիկվիլդայիայի
 (անդրադատ, վերացման)
 կայան
 լինճ
 լիմոնադ
 լինդ
 լինդ
 լիովին
 լիություն
 լիուլի
 լիար
 լիբբ
 լիցբ
 լիկել-անք—1. չարչարել,
 տանջել, 2. բռնաբարել
 լծակ
 լծորդ
 լիտի—անամոթ
 լորի
 լոկ—սոսկ

լողորդ
 լորձունք
 լորաու—անթույն ոձ
 լուծ
 լուծարբ
 լուծել
 լուծույթ
 լուռ
 լուսաբանել—պարզաբա-
 նել, մեկնաբանել
 լուսաբաց
 լուսամուտ
 լուսամիտի
 լուսանցք
 լուսաշխ—լուսավորու-
 թյան Աշխատ. Արհմիու-
 թյուն
 լուսարձակ
 լուսափթիթ—լուսով ծաղ-
 կած, բացված
 լուսրաժին—լուսավորու-
 թյան բաժին
 լուսժողկոմատ—լուսավո-
 րության Ժողովրդական
 կոմիսարիատ
 լուսնակ լուսնյակ
 լուսնթաղ—մոլորակ
 լուսնոտ
 լուտանք—հայնոյանք

լուր
 Լուրջ
 Լուցկի
 Լղիբը—լիբբ
 Լղրծուն
 Լոակյաց
 Լոեյայն, Լոեյան
 Լուսթյուն
 Լսելիք
 Լվացարար

Լվացք
 Լրաբեր
 Լրաղիբ
 Լրագրավաճառ
 Լրանալ
 Լրատու
 Լրիվ
 Լրտես
 Լքել—1. հուսահատեցնել,
 վհատեցնել, 2. թողնել,
 զցել

ևս

Խաբերա
 Խաբել
 Խաբեյական
 Խաբեյություն
 Խաբուսիկ
 Խաթարել—ավերել, մնա-
 սել, փչացնել
 Խաժակ—կապուտաչյա
 Խաժամուժ — Խառնիճա-
 դանճ ամբոխ
 Խախուտ
 Խախտել
 Խաժել—կժել
 Խակ
 Խաղալիք
 Խաղաղարար
 Խաղող

Խաղք
 Խամբել—թառամել, թոշ-
 նել
 Խայթ,ել
 Խայթոց
 Խայծ—մսի փոքր կտոր,
 վոր իբրև ձկան կեր՝
 կարթի ծայրն են անց-
 կացնում
 Խայտաբղետ
 Խայտալ—ցնձալ, կայտուել
 Խայտաճամուկ — Խայտա-
 բղետ
 Խայտառակ
 Խանգարել
 Խանդ,ոտ
 Խանդակաթ—ջերմ կարո-
 տով, վառ սիրով

խանդակարոտ—սիրով կա-
րոտած, ջերմ կարոտով
խանդաղակաթ—տ. խան-
դակաթ
խանդաղատանք — վառ
զուրգուրանք, սեր, կա-
րոտ
խանդավառ—ցնծալի, ջերմ,
բուռն
խանձարուր—մանկան փա-
թաթելու շոր, բալուլ
խանձարբել — խանձարու-
րով փաթաթել
խանձել
խանչյուն—խոզի ձայն
խաշնարած
խաշվառ
խառնակ,-ել,-իչ
խառնաշփոթ
խառնափնթոր, խառնաբըն-
դոր
խառնիխուռն
խառնիճաղանճ
խառնուրդ
խառնվածք
խավար,-չտին
խավիժ
խարանել - դաղել, ալրել,
խարել

խարդախ,-ել
խարդավանք — նենգու-
թյուն, վորոգայթ (խնտ-
րիգ)
խարել - տաքացրած յեր-
կաթով ալրել, դաղել
խարիսխ
խարխափել — շոշափելով
քայլել, դնալ (մթուլթյան
մեջ)
խարիսուլ,-ել
խարույկ—կրակ
խարտայաչ — շաղանակա-
զույնի և շեկի միջին
զույնը
խարտոց
խափանել—արգելք լինել.
դադարեցնել
խեթ
խելազար
խելամուտ լինել—լավ հաս-
կանալ, հասու լինել
խելահեղ--խենթ, խե
խելառ
խելոք
խելք
խեղաթյուրել—ծռել, ա-
ղավաղել
խեղ—հաշմանդամ

խեղանդամ
 խեղդել
 խեղկատակ — ծաղրածու,
 միմոս
 խեղճ
 խենթ, - ություն
 խեչափառ՝ը — խեցդեպին
 խես, - ություն
 խեցդեպին
 խեցեղեն — կավից շինած
 խեցեմորթ
 խեցի -- 1. կավե աման,
 2. խեցու կտոր, կտորը-
 ված մաս
 խթան
 խժոժություն — բարբարո-
 սություն, անզթություն
 խիար
 խիղախ — համարձակ, ան-
 վախ
 խիկար — իմաստուն, իմաս-
 տակ (հեզնորեն)
 խիղճ
 խիճ
 խիճիկ — ուրախություն
 խիտ
 խիտ
 խլիճք
 խլշկոտել — ականջները
 սրել, ցցել

խլուրդ
 խլրտում
 խխունջ
 խժրժանք — բամբասանք,
 չարախոսու թյուն
 խղճալ
 խղճմտանք
 խճողել — խծկել, ավելորդ
 բաներով ծանրաբեռնել
 (լեզուն և այլն)
 խճուղի
 խմբագիր
 խմբագրու թյուն
 խմբակ
 խմբկոլ — խմբագրական կո-
 լեգիա
 խմբիչք
 խնամակալ, - ություն
 խնամատար, - ություն
 խնայել
 խնդալ, - ազին, - ություն
 խնդիլ
 խնդրառու թյուն
 խնդրել
 խնդրարկու
 խնկարկել
 խնձոր
 խնջույք՝ խնճույք
 խշտի — գետնի վրա գցած
 անկողին

խողանակ
 խողարած
 խողուկ
 խոժոն,- ել—դժման, մուսյլ,
 «հոնքերը կախ»
 խոխոջ,- յուն- շրի ձայն
 խոկալ—մտածել, խորհել
 խոհական—խելացի, խո-
 հեմ, բանական
 խոհարար
 խոհեմ—խելացի, հասկա-
 ցող
 խոհուն—խորհող, մտածող
 խողխողել—մորթոտել
 խողովակ
 խոճկոր—խողի ձագ
 խոյակ—սյունապուխ
 խոյանալ—շեշտակի հար-
 ձակվել, վրա գնալ
 խոհարհ
 խոհջան
 խոհջուխյուն—հոգնածու-
 թյուն
 խոշյուն—խշրտոց
 խոշոր,-ացույց
 խոշտանդել — չարչարել,
 ասանջել
 խոչ—արգելք
 խոչընդոտ—արգելք

խոսկան—անմշակ, ամայի
 խոսող,- իք - խուճուճ, գը-
 առդ մաղեր
 խոսոջ
 խոսնակ—աքաղաղ
 խոստանալ
 խոստովանել
 խոտ
 խոտաբուտ — խոտակեր,
 խոտով սնվող
 խոտաճարակ—խոտակեր
 խոտավետ
 խոտել,- ի—մերժել, յերես
 դարձնել, յերեսից զցել
 խոտհարք
 խոտոր,- ել—ծուռ, շեղած
 խոր,- ք
 խորագետ
 խորագիր—վերնագիր
 խորաթափանց
 խորամանկ
 խորամուխ լինել — խորը
 մանել, թափանցել
 խորանարդ
 Խորառձառ—Խորհրդ. Առե-
 տորական Ծառայողների
 Արհմիություն
 խորասույզ
 խորվուրտ

խորթ,- ություն
 խորիմաց
 խորիսխ
 խորխ
 խորխորատ — անդունդ, խոր
 փոս
 խորհել
 խորհուրդ
 խորհրդածու թյուն
 խորհրդական
 խորհրդանիշ
 խորհրդավոր
 խորշ
 խորշակ — տաք, շոր քամի
 խորշոմ — կնճիռ
 խորոված, -ել
 խորունկ
 խորտակել
 խորտիկ — համեղ, համա-
 դամ կերակուր
 խոց, -ոտ, -ել — վերք
 խուզարկու
 խութ — 1. խոչընդոտ,
 2. ջրի մեջ սցլած ժայռ
 կամ ավազի կույտ
 խուժադուժ — վայրենի,
 բարբարոս
 խուլիզան, - ություն — սրի-
 կա, հասարակական կարգ
 խանդարող, բռնացող

խուխ
 խուղ — հյուղ, խրճիթ
 խուճապ — իրարանցում,
 տազնապ (паника)
 խումբ
 խունկ
 խուռն — խոնված
 խուռներամ — մեծ բազմու-
 թյամբ, մեծ խմբով
 խուսափել
 խուտուտ անել
 խուրձ
 խուրջին
 խուց
 խուփ
 խոփ
 խովի — չոր ճյուղեր, վառե-
 լու համար չորացած
 փայտի կտորներ
 խոնվել — մեծ բազմու-
 թյամբ կուտակվել, հա-
 վաքվել
 խոով, -արար, -ել
 խոովահույզ — խիստ հուզ-
 ված, վրդովված
 խուպոտ
 ԽՍՀՄ — Խորհրդային Սո-
 ցիալիստական Հանրա-
 պետությունների Միու-
 թյուն

խտաբարս—խխտ բարբի
տեր, վայրագ

խտիվ

խտացնել

խողտել, -անք—1. խառտ
տծել, 2. գրգռել

խարություն

խարանք

խրախճանք—քեֆ, սւրա-
խություն

խրախույս — քաջալե-
րանք

խրամատ — հողապատնեշ
խրամով, ամբություն՝

զորքի պաշտպանության
համար (ОКОП)

խրատ,-ել

խրթին

խրխինջ, խրխնջյուն

խրճիթ

խրոխտ,-ալ—զուռոց, ամ-
բարտավան, պարծեն-
կոտ

խրտնել

խրովիլակ

խցան

խցկել

խփել

Ծ

Ծագել

ծալապատիկ

ծածկ,-ել

ծածկաբար

ծածկամիտ

ծածկոց

ծածկույթ

ծածոկ

ծակ,-ել

ծակոտկեն—ծակ-ծակ,

ծակծկված

ծակ ու ծոկ

ծաղիկ

ծաղկազարդ

ծաղկոց

ծաղր ու ծանակ

ծաղրածու — խեղկատակ,
միմոս

ծամածություն

ծայրահեղ

ծայրատել—ծայրերը կըտ-
րատել

ծանծաղ—քիչ խոր, «սաղ-
րիկ»

ծանծաղուա
 ծանուցիել,-ազիւր — իմաց
 տալ, տեղեկացնել
 ծանրաբարո—ծանր բնա-
 վորութիւն
 ծանրաբեռնել
 ծանրակշիռ
 ծանրաշարժ
 ծանրաչափ
 ծանրոց — ծանրութիւն,
 բեռ (кладь)
 ծանոթ
 ծառ,- աստան
 ծառա,-յել,-ութիւն
 ծառանալ—1. բարձրանալ,
 ցցվել, 2. յետեի վտարե-
 թի վրա կանգնել (ձիու
 մասին)
 ծառուղի
 ծարիր—ծարրաքարի սև
 փոշի, աչքերին քսելու՝
 փայլ ու սևութիւն տա-
 լու համար (սուրմա)
 ծափ,-ահարել
 ծեզ—արշալույս, այդ, լու-
 սածագ
 ծեծ
 ծեղ—շուղ
 ծերակույտ—հին Հոռոմում
 ծեր և փորձված ազնովա-

կաննեթի ժողովը, վորն
 սկզբում խորհրդակցա-
 կան նշանակութիւն ու-
 ներ
 ծերպ—ճեղք
 ծեփ,-ել
 ծիածան
 ծիծ
 ծիծող,- կոտ
 ծիծառ—ծիծեռնակ
 ծիծեռնակ
 ծիտ
 ծիր—շրջագիծ, սահմանա-
 գիծ, կոր գիծ
 ծխախոտ
 ծխամորճ
 ծխան—ծխնելույղ
 ծխնի—յերկաթի կտորներ՝
 դռներ, լուսամուտներ
 կախելու, բաց ու խուփ
 անելու համար (петля)
 ծծակ—փոքրիկ անոթ պը-
 տուկով՝ մանուկներին
 կաթ ծծել տալու համար
 (рожок)
 ծծումբ
 ծղոտ
 ծղրիդ
 ծմակ—անարև, սուվերոտ

տեղ անտառում կամ
լեռներում
ծնեբեկ
ծնծղա
ծննդաբերություն
ծննդական
ծննդական
ծնոտ
ծնունդ
ծոծրակ
ծոսլ
ծովազնայ
ծովակալ—բարձր աստի-
ճան՝ ծովային վարչու-
թյան մեջ ընդհանրական
յերկրներում (адмирал)
ծովահեն—ծովային ավա-
զակ
ծովեզր
ծոր,-ակ,-ել

ծործոր—ձորակ
ծուծ
ծուղակ—թակարդ
ծունկ
ծուռ
ծպտյալ-զգեստը, արտաքին
տեսքը փոխած
ծպտուն—շշուկ, փոքրիկ
հնչյուն
ծվատել—պատուտել
ծվարել—հավաքվել, խմբ-
վել մի տեղ, պատասպար-
վել
ծրագիր
ծրար,-ել
ծվեն—կտոր, պատառ (շո-
բի և այլն)
ծփալ—ալեկոծվել, հուզվել
ծփանք—ծփալը

և

կարբինետ — առանձնատե-
նյակ
կաղը—բնակաղմ, հիմնա-
կան, մնայուն կաղմ
կաղզուրվել—առողջանալ,
ուժերը վերականգնել
կաղմալուծել—քայքայել
կաղմակերպություն

կաղմվածք
կաթոգին—ջերմ սիրով,կա-
րոտով, զուրգուրալով
կաթոլիկ
կաթոգիկոս
կաթսա
կաթված,-ահար

կալված,-ատեր
 կախադան
 կախարդ,-ություն
 կածան—նեղ ճանապարհ
 կական—ճիչ, վայնասուն
 կակաչ—մի տեսակ ծաղիկ
 կակդամորթ
 կակուղ
 կահավորել,-ույթ
 կաղամախ,-ի
 կաղամբ
 կաղանդ—տարեմուտ, նոր
 տարի
 կաղապար,-ել
 կաղկանձել — փնդատալ,
 փնկփնկալ
 կաճառ-գիտունների ժողով
 կամազուրկ
 կամակատար
 կամակոր
 կամայական
 կամացուկ
 կամպանիա—1. ուղմական
 արշավանք, մի ամբողջ
 պատերազմի կամ ժա-
 մանակամիջոցը, 2. պայ-
 քարի տեսականությունը
 կամուրջ
 կայազոր

կայլակ- կաթիլ
 կայծ,-ակ,-ատ
 կայունություն
 կայտ/առ,-ուել — ժլր, աշ-
 խույժ
 կանաչ,-ավետ
 կանգնել,-ուն
 կանդիդատ—թեկնածու
 կանեփ
 կանթ,-ել,-ած
 կանթեղ
 կանխակալ
 կանխամտածված
 կանխիկ
 կանխորոշ
 կանչ,-ել
 կաշառ,-ակեր,-ել,-ք
 կաշառատվություն
 կաշկանդել
 կաուչուկ
 կաչաղակ
 կապ,-ել,-ուտել,-ոց
 կապալ,-առու
 կապակց/ել,-ություն
 կապանք—կապ, շղթա
 կապարճ—նետերի աման
 կապերտ
 կապիճ—աչքի խողոջը, փո-
 սը

կապիտալ,-խտ — «արտա-
զրության միջոցներն
ու գործիքները կամ փո-
ղը, յերբ սրանց տերերն
ոգտագործում են վար-
ձու աշխատանք կիրա-
ռելու միջոցով անաշ-
խատ հասույթ ստանա-
լու համար»

կապույտ՝ կապուտ՝

կառապան

կառավար՝ ել,-իչ,-ություն

կառափնատեղի — գլուխ

կարելու տեղ

կառուցել

կառուցվածք

կառչել—մի բանի պինդ

կպչել, փակչել

կառք

կասկած,-ոտ,-ելի

կասկարա—յեռոտանի

կասսա—գրամարկղ

կավատ—վատ բանի միջ-
նորդ

կավիճ

կատակ

կատակերգություն

կատաղ՝ ել,-ի

կատա՝ տրոֆ — 1. աղետ,

դժբախտ դեպք, 2. յե-
ղերական վախճան

կատար

կատար՝ ել,-յալ,-ողական

կատարածու

կատեգորիա—կարգ, դաս,
տեսակ

կարագ

կարապ

կարապետ

կարասի,-ք

կարավան

կարգ

կարգադր՝ ել,-ություն

կարգել

կարգին

կարգալ

կարեկ՝ ից,-ցաբար,-ցել

կարեվեր—մահացու, սաս-
տիկ վերք ստացած կամ
տված

կարթ

կարիճ

կարծ՝ ել,-իք,-յոք

կարծր

կարկամ՝ ել,-ած — բռնվել
(լեզուն, վոտքը և այլն)

կարկանդակ

կարկաջ՝ կարկաչ,-ել

կարկասել — մեկնել, յեր-
 կընցնել (ձեռքը)
 կարկատան, -ել, -նած
 կարկին
 կարկուտ, -տարեր, -տահար
 կարճ, -առտտ, -ատես, -ել
 կարմիր, -րել, -րուկ
 կարմրախայտ
 կարոտ, -ակեղ, -ել, -յալ
 կարպետ
 կարտ — խաղաթուղթ
 կափարիչ
 կաքալ
 կեղեքել, -իչ
 կեղծ, ալոր, -ել, -իք, -ու-
 թյուն
 կեղտ, -ոտ, -ոտել
 կենակից, -ցել — ամուսին
 կենդանի
 կենսաբան
 կենսաթոշակ
 կենսատու
 կենսունակ
 կենտ
 կենտդորձկոմ-կֆկ — կեն-
 տրոնական Գործադիր
 կոմիտե
 կենտկոմ — կենտրոնական
 կոմիտե

կենտվիճվար — կենտրոնա-
 կան Վիճակադրական
 Վարչություն
 կենտրոն, -ախույս
 կենտրոնաձիգ
 կենցաղ, -աղիր, -ալարու-
 թյուն
 կեռաս, -ենի
 կետ — ծովային ձկաձև մեծ
 կաթնասուն կենդանի
 կետ, -աղբություն
 կերկերալ, -ուն — ձայնը
 խղվել, կտրվել
 կերպ
 կերպաս, -եղեն
 կերպարանք
 կերտել — շինել, ստեղծել
 կեցցե
 կզակ
 կթոտ — տկար, թույլ, ա-
 նուժ
 կիֆկ — կոմսունիստական
 ինտերնացիոնալի Գոր-
 ծադիր կոմիտե
 կիզակետ
 կիզանուտ
 կիթ
 կինճ
 կիպարիս — նոճի ծառ

կիսամյակ
 կիսատ
 կիտ(ե)լ,-ված
 կիտրոն — լիմոն
 կիրառ(ե)լ,-ություն—
 կիրարկ(ե)լ,-ություն—
 գործածել, գործադրել
 կիրթ
 կերճ
 կերք
 կլասիկ—դասական, որի-
 նակելի
 կլասիֆիկացիա — դասա-
 կարգություն, դասավո-
 րություն
 կլեպ
 կլտար—փոքրիկ ալձյամ
 կժ,ե)լ,-ան
 կժժի—զծուծ
 կծու
 կիկիկ — կոմունիստական
 կուսակցության կենտր.
 կոմիտե
 կիոցել—կուչ ածել(աչքեր)
 կզզի
 կզկզանք
 կզմինզը
 կճեպ
 կճղակ

կճուճ
 կմախք
 կյանք
 կնդրուկ
 կնիք
 կնճիթ
 կնճիռ
 կշեռք
 կշիռ
 կշոադատել
 կշուկ
 կշտամբ(անք,-ել — հանդի-
 մանություն
 կոթող—սյունաձև հուշար-
 ձան
 կոլեգիա
 կոլեկտիվ
 կոլեկցիա—միատեսակ ա-
 ոարկաների (յերբեմն
 հազվադուստ, արժեքա-
 վոր) ժողովածու
 կոծել—լալ, ձեծկվել
 կոկորդ
 կոկորդիլոս
 կոհակ—ալիք
 կողմնացույց
 կողոս ուտ,-տել
 կողպեք
 կողք

կոճ

կոճակ

կոճղ

կոմբինացիա—1. համակցութիւն, զուգակցութիւն դանաղան հանդամանքների, 2. սլան, ծրագրում

կոմբիՆիՆ—կոմունիստական բՆԻՆ

կոմեդիա — կատակերգութիւն

կոմիստերն—կոմունիստական Դնտերնացիոնալ

կոմիսիա—հանձնախումբ

կոմիտե

կոմյերիտ — կոմունիստական յերիտասաւրդութիւն

կոմունա

կոմունիզմ— կոմունիստական հասարակութիւն, հասարակակարգ, ուր արտադրութեան բոլոր միջոցները հասարակական սեփականութիւն են կազմում. արտադրութիւնը վորոշ ծրագրով կազմակերպված է. ար-

դունքները (վորոնք ապրանք չեն) բաշխվում են ըստ յուրաքանչյուրի լրիվ կարիքների. ուր չկա վնչ մասնավոր սեփականութիւն, վնչ շահագործում, վնչ պետութիւն և վնչ էլ դասակարգեր

կոմպենսացիա—1. համակըշտութիւն (ուժերի), 2. փոխհատուցում

կոմպետենտ—ձեռնհաս

կոմպետենցիա — ձեռնհասութիւն

կոմպլեկտ—համալիր (լրիվ կազմը, թիվը)

կոմպլեքս—«մի ամբողջութիւն կազմող միատեսակ առարկաների միահամուրթիւնը» (СОВОКУПНОСТЬ)

կոյուղի

կոնգրես — միջազգային կամ համապետական բնույթ կրող համաժողով

կոնսերվատորիա — յերաժըշտական բարձրագույն դպրոց

կոնսպեկտ—հակիրճ շարադրանքը վորեւ գաստիսուսթյան, գեկուցման, ճասի, դրքի և այլն

կոնստրուկցիա — կազմություն, կազմվածք, հորինվածք

կոնվենցիա—համաձայնության դաշինք (միջադրային)

կոնտակտ — շոշափ(ում), հպում

կոնտրաբանդ—1. մաքսանենդություն, 2. մաքսանենդոն

կոնտրաստ—1. հակադրակեր, 2. ներհակություն

կոնտրոլ — վերստուգություն

կոնցերտ—համերգ

կոնք

կոնֆերանս — ներկայացուցչական խորհրդակցական ժողով

կոնֆլիկտ — բախյուն

կոշա

կոոպերացիա — համագործություն

կոոպտացիա—ընտրակցություն (վորեւ ընտրված մարմին) (նոր անդամ կցելը նույն այդ մարմնի վորոշումով)

կոպ

կոպար—սահման, չափ

կոպեկ

կոպիա

կոստանդին

կովկիթ

կոտորակ

կոտորել.—ած

կորդ — չվարած, կոշտ, պինդ

կորեկ

կործանել, արարել

կորնթարդ — գմբեթածե (կամարածե)

կորուստ

կորպորացիա—ընդհանուր շահերով կապված մարդկանց ընկերություն, վորի անդամները միատեսակ պարտականություններ են կատարում

կուլտուրա — մշակույթ (մարդու ստեղծագործական աշխատանքը կյանքի զանազան ասպարեզներում)

կուճ—մարմար
 կուճիկ—ճաղատ
 կուչ գալ
 կուզր
 կուռ—ամուր, պինդ
 կուռք
 կուսակցութիւն
 կուտ
 կուտակել
 կուրծք
 կուփածո—տաշած, կոկած
 կուսն
 կուսպաշտ
 կուել—1. դարբնել, ծեծել-
 լով շինել, 2. կնքել (դա-
 շինք)
 կութնել—հենվել
 կոխիվ
 կոնակ
 կոնատ—անթի
 կոուճիկ
 կոուփ—բուռնցք
 կովան—վոտք դնելու տեղ
 կովարար
 կսկիծ—ցավ, վիշտ
 կլարտես—յերաժշտական
 յերկ՝ չորս ձայնի կամ
 չորս գործիքի համար
 կտակ,-ել

կտավատ
 կտս¹անք,-ել—չարչարանք
 կտրիճ
 կտրիչ
 կտրուկ
 կրակ,-ոտ
 կրետ
 կրթական
 կրթութիւն
 կրծել
 կրծկալ
 կրկես
 կրկին
 կրկնակի
 կրկնապատիկ
 կրկնել
 կրճատ,-ել
 կրճել, կրճտել
 կրճոն — խոտի մնացորդ՝
 ուտելուց հետո
 կրյա
 կրուճիկ
 կրպակ—խանութ
 կրտսեր—փոքր (տարիքով,
 կարգով)
 կրքոտ
 կցորդ
 կքել—ճկել, կուացնել, ծռել

Հարեթ
 հաղադ—շնչափող
 հաղենալ—կշտանալ
 հողի,-ս,-դ—վրայի
 հաղ նեղ,-ուստ
 հաղուրդ—հաղեցում
 հաղար,-ամյակի,-ամյա,-ա-
 վոր
 հաղարասլատիկ
 հաղիվհաղ
 հաղվաղյուտ
 հաղվաղեղ
 հալած|անք,-ական,-ել
 հախճապակի
 հախոռոն — 1. անկարդ,
 խառնակ, 2. հանդուգն
 հած|ել,-անալ—թափառել,
 շրջել
 հակ
 հակադարձ
 հակադիր,-րել
 հակակշիռ
 հակակր|անք,-ել
 հակաճառ|ել,-ություն
 հակամետ—հակված, տրա-
 մադրված (դեպի մի
 բան)

հականե հանվանե--անուն-
 անուն, առանձին-ա-
 ռանձին
 հակառակ,-ել,-ություն
 հակառակորդ
 հակասություն
 հակինթ—բաց դեղին դույ-
 նի ազնիվ քար
 հակիրճ—կարճ
 հակոտնյա
 հակուժ
 հակվել
 հաղթ,-անդամ — զորավոր,
 մեծ, խոշոր
 հաղթ|ել,-ական,-հարել,-
 անակց,-ություն
 հաճախ,-ակի
 հաճախ|ել,-որդ
 հաճար
 հաճել,-ի—բարեհաճել
 հաճոյ|անալ,-ախոս
 հաճույք
 համադորժություն
 համադումար
 համադամ—համեղ, անու-
 շահամ
 համադաս,-ական — դասա-
 կից, համադոր

համադարման -- ամենա-
բույժ միջոց
համադրել,- ություն
Համադասպ
համադարկ
համադոր — հավասարազոր
համախոհ — կողմնակից,
համամիտ
համակ - բոլոր, ամբողջ
համակել — ամբողջովին
սլատել (վիշտ և այլն)
համակերպվել — հարմարվել
համակրանք,- ել
համաձայն,- ել,- ություն
համաճարակ — մի վայրում
տարածված տարափոխիկ
հիվանդություն
համամիտ
համաշխարհային
համապատասխան
համառ,- ել
համառոտ,- ել,- ալի,- ու-
թյուն
համասեռ — նույն սեռից,
միատեսակ
համաստեղություն — հաս-
տատուն աստղերի խումբ
համասփյուռ — համատա-
րած

համատարած
համար
համարել
համարժեք
համարիչ
Համարհմկենտխորհ — Հա-
մամիութենական Արհ-
միությունների կենտ-
րոնական Պորհուրդ
համարձակ
համարյա
համարում — 1. կարծիք,
2. հարգանք
համբակ,- ություն — տրխ-
մար, տղայամիտ
համբառնալ — վեր բարձ-
րանալ
համբավ,- արեր,- ալոր —
1. լուր, 2. հռչակ
համբերել,- ատար,- ություն
համբույր
համեմատ,- արար,- ալան
համեմատել,- ություն
համեստ
համերաշխ
համերդ
համեցեք
համընթաց — զուգընթաց

- ՀԱՄՊ — Հայաստ. Արհեստ.
 Միությունների Խոր-
 հուրդ
- Համկենդործկոմ — Համա-
 միութենական կենտրո-
 նական Գործադիր Կո-
 միտե
- ՀԱՄԿՊ — Համամիութենա-
 կան Արհեստ. Միու-
 թյունների Կենտրոնա-
 կան Խորհուրդ
- Համկոմկուս — Համամիու-
 թենական Կոմունիստա-
 կան Կուսակցություն
- համուռ — բոլոր
- համր
- համր, - ընթաց
- Հայանտառ — Հայաստանի
 Անտառ-Արդյունարեբա-
 կան Տրեստ
- Հայառ — Հայաստանի Պետա-
 կան Առևտրական Ըն-
 կերություն
- Հայաստան
- Հայտարտուն — Հայ Արվես-
 տագետների Տուն
- հայացք
- Հայրնակկոպ — (Հայրնակ
 շինկոպ) — Հայաստանի
- Բնակարանային Շինա-
 րարության Կոոպերա-
 տիվների Միություն
- Հայրուժպետառ — Հայաս-
 տանի Բուժական պարա-
 զանների Պետական Ա-
 ռևտուր
- Հայգյուղբանկ — Հայաստա-
 նի Գյուղատնտեսական
 Բանկ
- Հայգյուղկոոպ — Հայաստա-
 նի Գյուղատնտ. Կոոպե-
 րատիվների Միություն
- հայեցակետ
- հայթայթել
- Հայկինո — Հայաստանի Կի-
 նո Բաժնետիրական Ըն-
 կերություն
- Հայկոոպ — Հայաստանի
 Սպառողական Կոոպե-
 րատիվների Միություն
- հայհոյանք
- ՀայՋրտնտեսուցյուն — Հա-
 յաստանի Ջրային Տըն-
 տեսություն
- հայտարար
- հայտարարություն
- Հայտնարկոոպ — Հայաստա-
 նի Տնայնա-Արհեստա-
 գործական Կոոպերա-
 տիվների Միություն

հայտն ել,- ություն
 Հայրապետ
 հայրենիք
 հայցական
 հայցել — խնդրել
 հանաք
 հանգ
 հանգամանք,- որեն
 հանդանակ ել,- ություն —
 հավաքել, ժողովել
 հանդիստ, հանգստ, ու-
 թյուն, - արան
 հանդույց
 հանդուցյալ
 հանդչել
 հանդրվան — հանդսայան
 տեղ, կայան
 հանդ
 հանդարտ,- վել,- ություն
 հանդգնել,- արար,- ություն
 հանդես
 հանդես
 հանդերձ — միասին, միա-
 տեղ
 հանդերձ,- արան,- կեն —
 դգեստ
 հանդերձյալ
 հանդիման
 հանդիման ել,- ական,- ու-
 թյուն

հանդիպակաց — դեմը դըռ-
 նըվող
 հանդիպել
 հանդիս արան,- ական,- ա-
 նալ,- ավոր,- ատես
 հանդուղն
 հանդուրժել — տանել, համ-
 բերել
 հանելուկ
 հանկարծ,- ակի,- ամահ
 հանձն առնել
 հանձնաժողով
 հանձնառու թյուն
 հանձնարար ել,- ական,-
 ություն
 հանձնել
 հանճար,- եղ
 հանուր — ամբողջ
 հանրակառք
 հանրահաշիվ
 հանրամատչելի
 հանրապետություն
 հանց՝անք,- ազորժ
 հաշմանդամ
 հաշվապահ,- ություն
 հաշվառու թյուն
 հաշվառք
 հաշվեկշիռ
 հաշվհարդար

հաշտ, - արար, - ություն
 հաչել [հաջել]
 հապտ
 հապաղել — ուշանալ
 հապավել — պահասեցնել,
 կտրել
 հապճեպ — շտապ
 հաջող, - ակ, - ություն
 հաջորդ, - ել, - ություն
 հառաչ, - անք, - ել
 հառաջարան
 հառել
 հասակ, - ակից, - ավոր
 հասարակ
 հասարակած
 հասարակական
 հասարակակարգ
 հասարակաց
 հասկ
 հասկանալ
 հասութարել
 հասուցիթ
 հաստ, - արեստ
 հաստատ, - ակամ
 հաստատել, - ուն
 հաստատություն
 հաստիք
 հասցե
 հասփակ — հասարակագի-

տական ֆակուլտետ
 հավաստի — ստույգ
 հավաստիք — ստույգ լինե-
 լու ապացույցը, նշանը
 հավատալ, - ավելք
 հավատարիմ
 հավել/ված, - յալ
 հավետ — միշտ
 հավերժ, - անաբս — հավիտե-
 նական
 հատ, - ավարձ
 հատիկ
 հատոբ
 հատու
 հատուցանել
 հատված
 հարադատ
 հարավ, - ալին
 հարաճուճ — մշտապես ա-
 ճող
 հարը/ել, - ած, - եցող
 հարքուխ
 հարգո
 հարդ
 հարթ, - ություն, - ել
 հարկ
 հարկադր/անք, - ել
 հարկավ
 հարճ — յերկրորդական կին

հարյուր,-ալոր,-երորդ,-
յակ
հարուստ
հարսանիք
հարված
հարց
հարցաքննել
հացկատակ—սնակալեղ
հացկերույթ
հափշտակ/ել,-ու թյուն
հափրանալ—շատ հազենա-
լուց ձանձրանալ, կշտա-
նալով յեա քաշվել
հեզել—վանկելով կարգալ
հեզեմոնիա—զերիշխանու-
թյուն
հեզն/անք,-ել,-ական
հեզահամբույր—հեզարարո,
խոնարհ
հեծանիվ
հեծելազոր
հեծեծ/անք,-ել—հառաչանք
հեծկլտանք
հեծնել
հեկեկալ
հեղակարծ—հանկարծ
հեղզ—ծույլ
հեղափոխ/ել,-ու թյուն
հեղեղ

հեղեղատ — 1. անձրևից,
հալքից առաջացած զեռ,
3. վերջինիս անցած
տեղը
հեղհեղուկ—փոփոխական
հեղձ/ուկ,-ուցիչ,-ամահ—
խեղդող
հեղուկ
հեն/ակետ,-արան
հեշտայեռ
հեշտանք — ցանկու թյուն,
զգայական հաճույք
հեռազիր
հեռազիտակ
հեռաձիգ
հեռու
հետ
հետադա
հետադաս
հետադեմ
հետաձգել
հետամնաց
հետադնդել
հետաքրքիր
հետև
հետևաբար
հետևակ
հետևանք
հետևադես

հետզհետե

հետին

հետխոսն—1 վոտքով, քայ-
լելով (գնալ), 2. վոտքով
գնացող

հետնորդ

հետույք

հետուստ—յետեի կողմից

հետք

հերարձակ—մագերն ար-
ձակված, բաց

հերթ, - ապահ

հերկել

հերձված—շինծու, հնարո-
վի, մտացածին բան

հերյուրանք

հերյուրել—հնարել, շինել,
սարքել

հերքել

հերք—խեղճ

հիանալ

հիասքանչ — սքանչելի,
զարմանալի

հիերարխիա — ծառայու-
թյան սանդուղքը, աս-
տիճանական կարգը
ստորագրության և իշ-
խանության

հիերոգլիֆ— պատկերադիր

հիմնարկեք — հիմնադրու-
թյուն, հիմք գնելը

հինավուրց— վաղեմի

հինգ, - երորդ

հինգշաբթի

հիշաչար— վոխակալ

հիշատակ, - ել

հիպատոս/հյուպատոս/

հիպերբոլա — չափազան-
ցություն

հիպնոս— որգանիզմի այն-
պիսի վիճակ— արհես-
տականորեն առաջ բե-
րած, վոր նման է քնի,
և վորի ժամանակ քնածն
ամբողջապես յենթակա
յե հիպնոսացնողի կամ-
քին

հիպնոտիզմ

հիպոթեզ — հավանական
յենթադրություն

հիսնյակ

հիսուներորդ

ՀԼԿՅԵՄ— Հայաստ. Լենին-
յան Կոմ. Յերիա.
Միություն

հղկել— կռկել, վողորկել

հղիան/ալ, - ք — կշտանալ,
հաղենալ

հմուտ
 հյուսթ,- եղ
 հյուլե—հյուսթի շատ փոքր
 մասնիկ, վոր միջանի
 առոմներից ե կազմված
 հյուծախտ
 հյուծվել—հալ ու մաշ լի-
 նել
 հյուս,- ել,- ած
 հյուսիս,- ալին,- ալիայլ
 հյուսիս-արեելք
 հյուսվածք
 հյուր,- անոց
 հյուրընկալ
 հնազեա
 հնադարյան
 հնազանդ,- ու թյուն
 հնարագես
 հնդիկ
 հնձան
 հնձ/ել,- վոր
 հնոտի—հին ու մին
 հնոց
 հնչյակ,- ել
 հնչյուն
 հնչուն
 հորել/յան,- ենական,- յար
 հողալ
 հողարարծու

հողածու—հողացող,
 հողատար
 հողեսա
 հողերանություն
 հողերուխ
 հողեպարար—հողիկան հա-
 ճույք պատճառող, հո-
 դեզվարճ
 հողեարք—մահվան ճգնա-
 ժամ, տաղնասլ
 հողի
 հողնակի
 հողնատանջ—շատ տանջ-
 ված
 հողնել
 հողս
 հողվոց հանել — հառաչել,
 անխ քաշել
 հող,- աղասլ,- աղասլ
 հողված
 հոխորտ/ալ,- անք—խրոխ-
 տալ, «մեծ-մեծ բրդել»
 հոծ—լեցուն, խիտ
 ՀՈԿ—Հայաստանի Ողհու-
 թյան Կոմիտե
 հոկտեմբեր
 Հողժողովմատ — Հողադործ.
 Ժողովրդ. Կոմիտարիատ
 հոյակասլ—փառահեղ, շքեղ

հոշոտել—սլատառոտել

հոսոսլ

հոռետես—վատատես (ա-
մեն բան մռայլ գույնով
տեսնող)

հոսանուտ—հոսող հեղուկ.
վազող, անցնող, անցա-
վոր

հոսանք

հովիտ

Հովհաննես

հովվերգություն— գյուղա-
կան սլարդ, հասարակ, խա-
ղազ կյանքը պատկերող
վիպական գրվածք

հովտակ — 1. արու ձի,
2. ձիու քուռակ

հոտ,-ավետ

հոտ (վոչխարի)

հոտած

հոտաղ

հոտառություն

հոտնկայս—վոտի կանգնած

հոտոտելիք

հորանջել

հորդ,-արուխ

հորդա—հրոսակույտ

հորդառատ

հորդոր/անք,-ել—քտջելի-

րանք, խրախուսանք

հորեղբայր

հորեղբորդի

հորթ

հորձան/քս-ուտ

հորջորջել—անուն տալ,
կոչել

հուժկու—հզոր, ուժեղ

հուղարկավոր,-ություն

հունդ

հունձ

հուպ տալ

հուռթի—ուռճացած, լիբը,
առատ

հուսադրել

հուսախաբ,-ություն

հուսահատ,-ություն

հպարտ,-ություն

հպել—կպչել, գլխպչել

հռետոր—ճառասաց

հոգնյուն - կոկորդի խըր-
խըռոց

ռոմեյական

հոչակ

ՀՄԽՀ—Հայաստ. Սոց.

Խորհ. Հանրապետու-
թյուն

հսկա,-յական

/հսկ/ել,-սղություն

հատակ
 հրաբուխ
 հրաժեշտ
 հրահանգ,-իչ
 հրահրել—բորբոքել
 հրածիգ—հրացան արձա-
 կող, կրակող զինվոր
 (стрелок)
 հրամայել,-ական
 հրամանագրար
 հրանյութ — հրապաշար
 (огнеприпас)
 հրանոթ
 Հրանո
 հրաշակերտ
 Հրաշյա
 հրապարակ,-տխոս
 հրապույր—գրավչություն
 հրավառ,-ություն

հրատապ—այրույ, շտապ,
 անհետաձգելի
 հրատարակել,-իչ
 հրուցայտ
 հրդեհ
 հրդեհաշեջ
 հրետանի
 հրթիռ—ռակետ
 հրկիզել—հրդեհել, կրակ
 ձգել
 հրձիգ—կրակ ձգող, հրդե-
 հող
 հրճվ/անք,-ել
 հրյա
 հրեյական, հրեյություն
 հրշեջ—հրդեհաշեջ
 հրոսակ—ավաղակախումբ
 հրոսակույտ
 հրովարտակ
 հրվանդան

Ձ

ձաղ,-ուկ
 ձագար
 ձախ,-լիկ,-ողություն,-որդ
 ձաղկ/ել—ծեծել
 ձանձր/անալ,-ույթ
 ձար—մաղ

ձարմաղ — ձիու մազից
 պատրաստած մաղ
 ձգել,-ողական,-լիկ
 ձգձգել
 ձգտել
 ձեթ

ձեռ,-ակերտ,-ատունի,-ար-
 վեստ,-ք
 ձեռնածու- աչքակապ, ֆո-
 կուսնիկ
 ձեռնամուխ լինել—սկսել,
 ձեռք դարկել
 ձեռնասուն—ձեռքի տակ
 սնվա՛ն, մեծացած
 ձեռնարկ,-ել,-ություն
 ձեռներեց—նախաձեռնող,
 ձեռնարկող
 ձեռնհաս—կարող
 ձեռնոց
 ձեռնունայն—դատարկ
 ձեռքով
 ձեռնսլահ
 ձեռնտու—շահավետ
 ձերբակալել
 ձիավարել
 ձիարշավ

ձիաքարշ
 ձիգ
 ձիթենի
 ձիքք
 ձկնիկ
 ձկնկրիթ
 ձկնկուլ
 ձկնորս
 ձմեռ,-անոց,-ել
 ձմեռնամուտ—ձմռան քս-
 կիզբը
 ձմերուկ
 ձյութ
 ձյուն
 ձնծաղիկ
 ձորձ—լաթ, շոր
 ձուլածո
 ձուկ
 ձվածեղ
 ձրի,-ակեր,-ավարժ

դեկ
 դեկավար

դողանջ,-ել

ճագար
 ճախարակ
 ճախրել—ողի մեջ պտույտ
 անելով թռչել
 ճակատ
 ճակատամարտ — պատե-
 րազմ, կռիվ
 ճակնդեղ—տակ, բազուկ
 ճահիճ, ճահճուտ
 ճաղատ
 ճաճանչ-ավետ
 ճամբարակել — պոռոտա-
 խոսել, մեծարանել
 ճամբար — բանակատեղ
 (լաղեր)
 ճամպուրուկ
 ճայթիկ, -յուն, -ոց
 ճանաչել
 ճանապարհ, -որդ
 ճանկ
 ճանճ
 ճաշակ, -ավոր
 ճաշակելիք
 ճաշկերույթ
 ճապաղ—ավելորդ խոսքե-
 րով, բառերով խճողված,

ծանրաբեռնված (վոճի
 մասին)
 ճապուկ—դյուրաթեք, դա-
 լար
 ճառ, -ասաց, -ախոս
 ճառագայթ
 ճար—դեղ, հնար, յեղք
 ճարակ—կեր
 ճարահատվել
 ճարճատյուն
 ճարմանդ—չափոստ (կեռ
 կոճակ)
 ճարպ, -ակալել
 ճարպիկ
 ճարտասան—հռետոր
 ճարտար
 ճարտարպետ
 ճաք, -ել
 ճգնաժամ
 ճգնավոր
 ճգնել—1. ճգնավորի կյանք
 վարել, 2. ամեն կերպ
 ջանալ, չարչարվել, «կա-
 շուց դուրս գալ»
 ճեղք, -ել
 ճենապակի

ճենճ, եր
 ճեպընթաց—աբազընթաց
 ճերմակ, -եղեն
 ճիգ—ջանք, աշխատել
 ճիճու
 ճիշտ
 ճիչ
 ճիպոտ
 ճիվաղ—հրեշ
 ճիրան—ճանկ
 ճլորդի
 ճկուլթ
 ճկուն
 ճղակ
 ճկակոտոր
 ճղճիմ—դճուծ, մանր,
 չնչին
 ճղփալ—չպպալ
 ճճի—ճիճու
 ճյուղ/ճուղ/
 ճնճղուկ
 ճշգրիտ—սատույգ, ճիշտ
 ճշմարիտ, ճշմարտություն
 ճշտասպահ
 ճողոպրել—փախչելով ա-
 դատվել

մազադաթ
 մաղիլ—ճանկ, ճիրան
 մտղլցիլ

ճողփյուն—տես՝ ճղփալ
 ճոճ, -ել
 ճոճանակ
 ճոճացանց—գամակ
 ճոպան
 ճոռոմ—փքուն, ուռուցիկ
 (վոճ)
 ճոռոմարան—փքուն խո-
 սող, պոռոտախոս, մե-
 ծարան
 ճորտ
 ճուտ
 ճչալ
 ճպել
 ճպուռ
 ճռաքաղ—«պտուղ անելը»
 ճռինչ—ճոռոց
 ճոճուալ
 ճոնչալ
 ճոռալ
 ճուլոգիլ—ծլլալ
 ճովողյուն—ծլլոց
 ճրաղ, -ակալ
 ճրաղու

Մ

մազնիս
 մազապուրծ լինել—հաղիլ
 ազատվել

մագուիթ
 մաթեմատիկա
 մալարիա
 մախաթ
 մախաղ — տոպրակ
 մախոխ
 մածուն
 մածուցիկ
 մակարույծ — պարաղիտ,
 ուբիշի հաշվով ապրող
 մակադրություն
 մակաղել — հոտը պառկեց-
 նել, հանդիստ տալ
 մակարդակ
 մակարդել — մերել
 մակդիբ
 մակերես
 մակերևույթ
 մակընթացություն
 մակույկ
 մահակ
 մահացու
 մահափորձ
 մահիկ — կիսալուսին
 մահիճ — անկողին
 մահճակալ
 մահուդ
 մաղթիկ, անք — 1. ցան-
 կանալ, 2. աղոթիկ, պա-

դատել, բարեխոսել
 մաղձ, -ոտ — 1. լիզի, 2. բար-
 կություն, չարություն
 մաճ, -կալ
 մաճառ
 մամուռ
 մայուն
 մայթ
 մայիս
 մանած, -ային
 մանավանդ
 մանգաղ
 մանդատ — 1. լիազորու-
 թյուն, հանձնարարու-
 թյուն, 2. լիազորու-
 թյունը վկայող փաս-
 տաթուղթը
 մանիֆեստ — համաժողո-
 վըրդական հանդիսավոր
 հայտարարություն, վոր
 անում է վորևե կառա-
 վարություն, կուսակ-
 ցություն կամ հիմնարկ
 մի նշանավոր զեպքի
 առթիվ
 մանկաբարձ, -ուհի
 մանկապարտեզ
 մանկավարժ, -ություն
 մանկատուն

մանկկազմիկ — արքունի սե-
 նեկապան, պաշտոնյա
 ման, ակ — վզնոց
 մանուկ
 մանվածապատ — վուրա-
 պատյա
 մանրադիտակ
 մանրակրկիտ
 մաշկ
 մառախլապատ
 մառախուղ
 մասամբ
 մասնագետ
 մասշտաբ — չափացույց
 մասսա
 մատ, - նացույց (անել)
 մատակ
 մատակարար, - ել
 մատաղ
 մատանի
 մատենագիր
 մատենագարան
 մատերիակ, - իտ, - իզմ —
 նյութ, նյութեզեն
 Մատթեոս / Մատթեոս /
 մատիտ
 մատղաշ
 մատյան
 մատն / վիկ, - էջ - սց

մատուռ
 մատուց / ել, - արան
 մատչելի
 մատուկակ — գինի տվող,
 խմցնող
 մարդ
 մարդ, - ազեաին
 մարգարե, յանալ, - յու-
 թյուն
 Մարգարիտ
 մարգարտահեռ — մարգար-
 տաշար
 մարդ, - տալաց
 մարդ — 1. ձայրերկիր,
 2. շրջան
 Մարիամ
 մարմանդ — խաղաղ, մեղմ
 մարմաջ — 1. քոր գալը,
 2. զրգիտ, ցանկություն
 մարմար, - իտ, - յա
 մարշրուտ — ադեցուցակ
 մարջան
 մարտ
 մարտ, - տկան, նշել — կոթի
 մարտիկ
 մարտիրոս — նահատակ
 մարտկոց
 մարտունակ
 մացառ, - ուտ

մարասեւ—կնփել, պայքա-
րել

մաքս,-անենգ

մաքսիմում — ամենամեծ
չափը, սահմանը, ամե-
նամեծը (թիվը, արժե-
քը)

մզլել — 1. բորբոսնել,

2. մթազնել, ամպոտել

մեզ

մեթոդ,-իկա

մելամաղձոտ

մելիորացիա—հողի վորա-
կի բարձրացումը, հողի
բարելավումը ամեն տե-
սակի արհեստական մի-
ջոցներով (վստողումով,
ճահիճներ չորացնելով և
այլն)

մելսակ

մեծ,-աղիբ

մեծամիտ

մեծարձանք,-ել—հարզանք,
պատիվ

մեծարգո

մեկ

մեկել—մյուս

մեկինասո—գիտության և
արվեստի հովանավոր

մեկենիմեկ

մեկմեկու

մեկնել

մեկուսացնել—առանձնաց-
նել, դատել

մեկտեղ

մեղադր/ել,-անք

մեղանչել

մեղապարտ--հանցավոր

մեղեդի

մեղկ— 1. թույլ, թույա-
մորթ, 2. զգայասեր

մեղս/ակից,-ագործ

մեղք

մեմորանդում — հուշագիր
(զիվանագիտական), վո-
րով պարզաբանվում և
վորևե կառավարության
հայացքը վորևե խնդրի
մասին

մենամարտ

մենաշնորհ

մեն-մենակ

մեջընդմեջ

մեջտեղ

մեջք

մեռելուտի—սատկած կեն

դանի, լեշ

Մեսրոպ

մետաղյա
 մետամորֆոզա — ձևափո-
 խութ յուն, կերպարանա-
 փոխու թ յուն
 մետաֆիզիկա — տ՝ բնա-
 զանցու թ յուն
 մերթ
 մերթ ընդմերթ
 մերկ
 մերձ, - ահա, - ավուր, - ենալ
 մեքենաբար
 մզկիթ
 մթագնեւ
 մթնուորտ
 միաբան, - եւ, - ու թ յուն
 միակ
 միակերպ
 միանամուռ
 միանեծան
 միաձույլ
 միամիտ
 միայն, - ալ
 միայնակյաց
 միանգամայն
 միանձն/յա, - ունի
 միանվագ
 միապաղաղ
 միառժամանակ
 միատարր

միգրացիա
 մի գուցե
 միկնույն
 միլիարդ
 միլիոն
 միլիտարիզմ — « ապամական
 շահերի դերիշխումը պե-
 տու թ յան մեջ այլ տե-
 սակի բոլոր շահերի
 վրայ »
 միլիցիա
 միմիայն
 միմյանց
 մինուճար
 մինչդեռ
 միշտ
 միտասանի
 միտքինակ
 միու թ յուն
 միջադրային
 միջակ, - ու թ յուն
 միջակիտ
 միջամուխ լինել — 1. մեջը
 մտնել, մխվել, 2. խառնը-
 վել, միջամտել
 միջամտել
 միջանկյալ
 միջանցք
 միջավայր

միջատ

միջարկություն

միջև

միջնագետ

միջնակ

միջնորդ

միջորեյական

միջորյա—կեսորյա

միջոց

միջուկ

միսիս — 1. գեսպանու-
թյուն, 2. առաքելու-
թյուն, հանձնարարու-
թյուն

միտախ/ցիզմ,-ի — 1. ձըզ-
տում անմիջորեն ըմ-
բընենելու. բանականու-
թյան համար անհասա-
նելին, խորհրդավորը.

2. գերբնականի, խոր-
հրդավորի գոյությունն
ընդունող կրոնա-փիլի-
սոփայական ուղղու-
թյուն

միտինգ

միտում

միտք

միբզ

մլակ

մխրճել — ներս խրվել,
թաղվել, մտնել

մկան

մկնդեղ

մկրատ

մկրտել

մղկտալ-ոց—ցավել, կըս-
կըծալմղձավանջ—կոշմար, քնի
մեջ վատ յերազ

մյուս

մնացորդ

մշակույթ - տ. կուլտուրա
մշանջեհական—հավիտե-
նականմորիլիզացիա -- ռազմավո-
րում

մոզ,-ական

մոզել—1. առարկայի որի-
նակը՝ փոքր դիբջովպատրաստած, 2. տի-
պար, տիպարի որինակմոլեգին—խիստ կատաղի
մոլեռանդ

մոլորակ

մոծակ

մոնոլոգ — մենախոսու-
թյուն

մոնոպոլիա—մենաշնորհ

ՄՈՊՐ—Հեղափոխ. Մար-
տիկներին Ոգնող Մի-
ջազգային Կազմակեր-
պություն

մոռանալ

մոռացկոտ

մոտ,- հնալ,- իկ

մոտալուտ—մոտիկ, վերա-
հաս

մոտակա

մորեխ

մորթ,- ի

մորթ/ել,- ոտել

մորմոք,- ել—ցալ, կսկիծ

մորուք

մուգ

մուծել

մուկ

մումլա—չորացրած, դժու-
սած դիակ

մունետիկ

մունջ

մուշտակ—քուրք

մուտք

մուրացիկ

մուրհակ

մուրճ

մուսյլ—1. մթին, խալար,

2. խոժուած, մթնած
(դեմք)

մունչալ

մոււթ

մտաբերել

մտազբաղ

մտախարություն

մտախոհ

մտածել,- կոտ,- մունք

մտալոր,- ական

մտացածին—շինծու, հնա-
րովի, յերեւակայական

մտմտալ—խորհել, մտածել,

խոկալ

մտորմունք

մտորում

մտրակ,- ել

մտցնել

մրահոն—սե հոնքերով

մրափ,- ել—խորը քուն

մրմնջալ -- 1. փսփսալ,

2. տրտնջալ, 3. հառա-

չել, 4. կամացուկ յեր-
դել

մրմունջ

մրմուռ

մրուր—տակուցք, դիրտ

մրջյուն

մրսել,- կոտ

մըսենի — սպիտակ ծագիկ-
նեքով, սուր հոտով
թուփ

մըրթիկ
մըցանակ
մըցել, -ակից, -ուժ

Յ

Յեզիպտոս

յեզակի

յեզերք

յեզվիտ — 1. յեզվիտների
միաբանության անդամ,
2. փոխ. նենգամիտ, խար-
դախ

յեզը, -ակացություն

յեթեր — 1. այն նուրբ
նյութը, վորի տատա-
նումներով բացատրվում
են լույսի, ձայնի, մը-
թության և այլ յերևույթ
ներք, 2. ողի վերին
շերտը

յելակետ

յելեկջ

յելեմուտ, -ք

յելումուտ

յելույթ — հանդես դալը

յելք

յեկամուտ

յեկեղեցի

յեկվոր

յեղանակ

յեղբայր

յեղեզ, -նիկ, -նուտ

յեղեռն, -ազործ, -ական

— վոճիր

յեղերձական, -ամայր — վող-
բերգական

յեղերերդ — լքման, թախ-
ծի, խորտակված հույ-
սերի յերգ. տ. ելեղիտ

յեղինճ

յեղծել, -անել, -ված — փշա-
ցնել, ապականել, ավե-
րել

յեղկելի — վողորմելի, խըղ-
ճալի, թշվառ

յեղյամ

յեղունգ

յեղջերու

յեղջյուր

յենթաղը ել, -ություն

յինթակա

յենթամնա — տողադարձի
 նշանը (~)
 յենթարկել
 յեպիսկոպոս
 յեո, - ալ
 յեո, - ալի — յերեք
 յեո|ամսյակ, - անխոտ
 յեռանդ, - աղին, - ստ
 յեռանկյուն, - աչափությու-
 նի, - ի
 յեոյակ
 յեոոսանի
 եեթ
 Յեվրոպա
 յեա
 յետազարձ
 յետադեմ
 յետաձգել
 յետամնաց
 յետև
 յետին
 յերաժիշտ
 յերախ, - ալալ — բերան
 յերախայրիք — առաջին
 պտուղը, կանուխ հասած
 բերքը
 յերախտազեո
 յերախտամոռ
 յերախտիք — բարերարու-
 թյուն, լավություն

յերակ
 յերամ -- խումբ, բաղմու-
 թյուն (թուշուննեբի)
 յերամակ — ձիերի խումբ
 յերանավետ — յերանելի,
 յերջանիկ
 յերանդ — 1. գույն, 2. նուրբ
 տարբերություն, յերփն
 (նյուանս)
 յերաշխավորել, - ություն
 յերաշխիք — յերաշխավո-
 րություն, դրավական
 յերաշտ — չորություն, անձ-
 բի պակասություն
 յերասան, - ալ — սանձ
 Յերասխ
 յերբ
 յերբեմն, - ապես
 յերբեք
 յերգ, - ասաց
 յերգեհոն — ստեղնավոր
 նվագարան փուքսով
 (Ֆիսհարմոնիա)
 յերգեցիկ
 յերգիծաբան, ալան, ել, -
 ություն
 յերգիծ/անք, - ել — կծու,
 խայթող հեզնանք, դա-
 վեշտ

յերդիկ
 յերդմնադանց — յերդումբը
 չպահող, չկատարող
 յերդում
 յերեկ
 յերեկո
 յերեկույթ
 յերեսնիվայր
 յերեսնիվեր
 յերեսուն, - երորդ
 յերեսպաշտ — մարդահաճ,
 կեղծավոր
 յերեսսրբիչ
 յերեսփոխան — ներկայա-
 ցուցիչ, պատգամավոր
 յերեսկայ/ել,-ություն
 յերեսութական
 յերեսույթ
 յերեք,-բորդ
 յերեքշաբթի
 յերթ
 յերթեկ,-ել,-ություն
 յերիդ,-որդ -- մի տեսակ
 նեղ ժապավեն՝ հազուս-
 տի յեզերքը կարելու
 յերիկամունք — պլոճիկ
 յերինջ
 յերիվար — հեծնելու լավ
 ձի

յերիտասարդ,-ական,-ու-
 թյուն
 յերկ,-ասիրություն — գրա-
 կան գործ, արտադրու-
 թյուն
 յերկաթ,-եղեն,-յա,-ուղի
 յերկակենցաղ
 յերկակի — կրկնակի
 յերկամյա — յերկու տար-
 վա
 յերկայն
 յերկար,-ատե,-ել
 յերկբայել — տարակուսել,
 կասկածել
 յերկբարբառ
 յերկդիմի — 1. յերկերեսա-
 նի, 2. յերկիմաստ, յերկ-
 միտ
 յերկընտրանք — յերկու
 յելքից մեկն ընտրելու
 դրություն, վիճակ (ալ-
 տերնատիվ)
 յերկլինք
 յերկիր
 յերկմիտ — յերկիմաստ
 յերկյուղ,-ած
 յերկնել — ծննդաբերու-
 թյան ցավով բռնվել
 երկնչել — վախենալ

Յերկոմ—Յերեանի Կոմի-
տե (Կոմկուսի կամ
ՀԿՅԵՄ-ի)

Յերկոմարեստ—Յերեանի
Կոմունալ Տրեստ

յերկոտանի

յերկու,-ական,-յերկրորդ

յերկունք — ծննդաբերու-
թյան ցավ

յերկուշաբթի

յերկչոտ—վախկոտ

յերկպառակ/ել,-ություն

յերկսայրի - յերկրեբանի

յերկվանկանի

յերկվորյակ — մի մորից
դույզ ծնված

յերկրագործ

յերկրագունդ

յերկրաշարժ

յերկրաշափություն

յերկրպագու

յերկփեղկ

յերջանիկ

յերբորդություն

յերփնեբանդ — գույնը-
գույն

յեփեյ

Յեփրատ

Յեփրեմ

յոթ,-երորդ

յոթանասուն

յուղաներկ

յուրացնել

նակ

նամ/շա—աղախին

նախարան

նախագահ,-ել,-ություն

նախագիծ

նախագիտելիք

նախազուշակ,-ություն

նախադեպ—նախապես տե-
ղի ունեցած դեպք, վոր
հետագայում իրբև սրի-

նակ, արդարացուցիչ
փաստ կարող և ծառա-
յիլ նման դեպքերի հա-
մար (պրեցեդենտ)

նախադրություն

նախազգացում

նախազգուշություն

նախահարձակ

նախածեռնություն

նախամարդ

խամեծար — գերադա-
 ելի
 նախանձ,- ելի,- ոտ
 նախանձախնդիր
 նախապաշարժունք
 նախատինք
 նախատիպ — բուն որինակը
 նախարար
 նախդիր
 նախերգանք
 նախ և առաջ
 նախընթաց
 նախընտրել — գերադասել
 նախիջևան
 նախկին
 նախճիր — կոտորած, ա-
 ըյունահեղություն
 նախնիք
 նախորդ
 նախորոշել
 նախորոք
 նախորապան
 նահանգ,- ահան,- ապետ
 նահանջ
 նահապետ,- ահան
 նահատակ,- ել,- ություն
 նամակ
 նամանավանդ
 նայ/ել,- վածք

նանիր — փուճ, դատարկ
 նապաստակ
 նավաբեկություն — նավե-
 թի խորտակվելը
 նավազնաց — նավորդ
 նավակ
 նավահանգիստ
 նավամատույց — նավակա-
 յան
 նավասարդ
 նավաստի
 նավավար,- ել
 նավատորմ,- տորմիզ
 նավարկ/ել,- ություն
 նավթ,- ոտ
 նավորդ
 նատուրալ իզմ,- իստ — ուղ
 դություն, վոր ձգտում
 ե կյանքը առարկայա-
 կան ճշտությամբ վեր-
 արտադրել գեղարվեստի
 և գրականության մեջ
 իր ըողոր կողմերով և
 առանց գունավորու-
 թյան
 նարգիզ
 նարդի
 նարինջ
 նեզր

նեկտար—1. քաղցր ծալ-
 կահյուլթ, 2. անմահա-
 կան խմիչք
 նեղուց
 նենդ,-ել,-ություն,-աբար,-
 ամիս—խարդախ
 նեղ—նոր տնտեսական քա-
 ղաքականություն
 նետ,-ածիգ
 ներած՝ություն,-ական
 ներարկել—ներսրսկել
 ներբան—վտախ տակի կող-
 մը
 ներբող,-ել—գովեստ, գո-
 վասանություն
 ներգոյական
 ներգործ՝ել,-ական
 ներգաշնակ,-ել,-ություն
 ներկ,-արար,-ել
 ներկա,-յանալ,-յություն
 ներկայացուցիչ
 ներհակ—հակառակ
 ներհուն—խորը մտածող,
 բանիբուն
 ներմուծել
 ներշնչ՝ել,-ում
 ներողամիտ
 ներփակ
 ներքգործժողովումատ—ՆԳԺԿ

—Ներքին Գործ. Ժող.
 կոմիսարիատ
 ներքնակ—դռշակ
 ներքուստ
 նեցուկ—հենարան
 նժար—կշեռքի թաթ
 նժդեհ—պանդուխտ
 նժույզ
 նիգ—յետնափակ (դուրը
 յետևից փակելու յեր-
 կար ձող)
 նիզակ,-ակից
 նիհիլի՝զմ,-ստ—1. սոսկ բա-
 ցասում, ժխտում, 2. 60—
 70 թ. թ. ուսսական այն
 հասարակական շարժու-
 մը, վոր ժխտում էր ա-
 վանդական հիմքերը ժա-
 մանակակից բուրժուա-
 կան կյանքի, բարոյա-
 կանության, կրոնի, ըն-
 տանիքի
 նինջ
 նիստ
 նիրհ,-ել—թեթև քուն
 նկատ՝ել,-ողություն
 նկար,-ագիր,-իչ
 նկարեն—նախշուն, գույն-
 ըղգույն, ծաղկյա

նկարչու թյուն
 նկուղ — ներքնատուն
 նկուն — ընկճված
 նկրտել — ձգտել
 նյարդ
 նյութ
 ննջել, -արան
 ննջեցյալ
 նշանաբան
 նշանադրություն
 նշանած
 նշանակալից
 նշանածող
 նշանառություն
 նշանացի — նշաններով (խոսել)
 նշանդրեք
 նշավակ, -ել — 1. նշան (հրածոգության) 2. ծաղրի ու ծանակի առարկա
 նշխար — 1. մնացորդ, մաս 2. պատարագի նշխար
 նշմարել — նկատել
 նշտար
 նոխազ — արու այծ
 նողկանք — զզվանք, դարշանք
 նոճի
 նոմադ — թափառաշրջիկ,

քոչվոր ժողովուրդ
 նոյեմբեր
 նույնչափ
 նույնպես
 նույնքան
 նոտա — 1. հայտագիր (մի կառավարության դիվանադիտական դիմումը մյուսին), 2. ձայնանիշ
 նոտար
 նորամուծություն
 նորեկ
 նորմ — ճիշտ չափը, կանոն
 նորոգել
 նուռ
 նուրբ
 նպաստ, -ամատույց, -ել
 նպատակ, -ակետ, -ահարմար
 նպար, -ավաճառ, -եղեն — բաղալիք (միրգ, ձուկ, ձկնկիթ, պանիր և այլն)
 նվազ, -ել, -արան
 նվազածություն
 նվաճել
 նվաստ, -անալ, -ացուցիչ — խոնարհ, ցած
 նվիրակ

շաբաթ

շարուն — 1. կաղապար,
2. միապաղաղ, մաշված
ձև, որինսակ, վորին կու-
րորեն հետևում են

շագանակ

շալակ,-ել

շախմատ

շահագործել

շահագորչուել

շահագետ—սպեկուլանտ

շահախնդիր—շահասեր, շա-
համու

շահաստան — վաճառաշահ
քաղաք կամ յերկիր

շահավետ

շահատակություն— սխրա-
գործություն (բացաս. ի-
մաստով)

շահեկան

շահույթ—վաստակ

շաղախ,-ել

շաղաղրատ,-ել—շատախո-
սել

շաղափ—ծակելու գործիք,
գայլիկոն

շաղգամ

շաղկապ,-ել

շաղփաղփել,-անք — դա-
տարկախոսել, գլխից
դուրս տալ

շամանդաղ—բարակ մշուշ

շամբ,-ուտ — յեղեգնուտ
տեղ

շամփուր, շամփրել

շանթ,-ահարել,-ել

շանթարդել

շանսատակ անել

շանտամ—դրամ կամ գույք
կորդելը՝ գաղտնիքներ
կամ վարկարեկիչ հան-
դամանքներ հրապա-
րակելու սպառնալիքով

շաչ՝ել,-յուն

շապիկ

շառագունել—կարմրել

շառաչ,-ել,-յուն

շառավիղ

շատ,-ություն

շատրվան

շարաբ—պտղահյութից և
շաքարից պատրաստած
թանձր հեղուկ (սիրով)

շարագրութիւն
 շարավ—թարախ
 շարժ—առարկայի պատկե-
 րացումը գեղարվեստի
 կամ գրականութիւն մեջ
 ծիծաղաշարժ ձևով
 շարժ'ել,-ական,-ուն
 շարժառիթ — դրդապատճառ
 շարմաղ—սպիտակ
 շարունակ,-աբար
 շարված,-ք
 շափիղթ—մի տեսակ աղ-
 նիվ քար
 շեկ
 շեղը—շիտոս (лезвие)
 շեղջ,-ակոռյոս — կույտ
 շեշտ,-ակի,-ել
 շերեփ
 շերեփուկ
 շերտ,-ավորութիւն
 շեփոր,-ել—փող
 շիբ
 շիթ—կաթիլ
 շիկահեր—շեկ մաղերով
 շիկնել—կարմրել
 շիճուկ
 շինծու
 շիտակ,-ութիւն
 շլացուցիչ

շղարշ—քող
 շղթա,-յագերծ,-յել
 շյուղ'շուղլ—ճյուղ. ծեղ
 շնորհ,-ակի,-ավոր,-ել,-ք
 շնորհակալ,-ութիւն
 շնչակտուր
 շնչահեղձ
 շնչառութիւն
 շնչասպառ
 շնչարգելութիւն
 շնչափող
 շճեցուցիչ
 շճնջ'ել,-յուն—փոփսալ
 շճուկ
 շճունջ—փոփոց
 շոգ
 շոգի, շոգեշարժ, շոգեկաթոս
 շոկոլադ
 շողոքորթ,-ութիւն
 շոյ'ել,-անք
 շոշափել,-իք
 շորթել—կորզել, հափշտա-
 կել
 շուտ,-ափույթ,-ասելուկ
 շուրթ
 շուրջ,-անակի
 շուք—փայլ, շքեղութիւն
 շշ/ել,-յուն,-ակ—սուր ձայ-
 նով հնչել

շարք,-ել — յերես քսելու
 դեղ, ներկ
 շոինդ
 շոինչ
 շվայա—ցոփ, գիխ
 շվաք—ստվեր
 Շվեյցարիա
 շտապ,-ել
 շտատ—հաստիք
 շտեմարան
 շտիկել
 շտրայիբրեխեր — գործա-
 դուլը խանդարող վարձ-
 կան
 շրթունք
 շրջուն—խճուսոց, տերևնե-
 րի ձայն

շրջաբերական
 շրջադայել
 շրջագիծ
 շրջակա,- յք
 շրջահայաց
 շրջան,-ակ
 շրջանատուխյուն
 շրջապատ,- ել
 շրջապտույտ
 շրջգործկոմ — շրջանային
 գործադիր կոմիտե
 շրջիկ
 շրջմոլիկ—թափաստաշրջիկ
 շփիկ
 շփոթ,- ել
 շքեղ

Ո

որլիգացիա — դրամական
 փոխառության ժամա-
 նակ պետության կամ
 մասնավոր ձեռնարկու-
 թյունների տված պար-
 տաթուղթը
 որյեկտիվ — առարկայական
 անկանխակալ, անաչառ,
 անկիրք
 որսկուրանտիզմ—ձ. թըշ-

նամական վերաբեր-
 մունք դեպի լուսավո-
 րությունը, առաջադի-
 մությունը, Չ, խավարա-
 մըտություն, տղխու-
 թյուն
 որսորուկցիա — բացական-
 չություն, սուլոցի, ադ-
 մուկի և այլ ձեերով
 հարուցված արգելքներ

մողովի ընթացքի դեմ
 մողովականների մի մա-
 սի կողմից
 ուն/ել,-ական,- ու թյուն
 ոգոստոս
 ոգուտ
 ոգտավետ
 ողջ-ազնայ
 ողանցք
 ողաչու
 ողավորություն
 ողերևութարանություն—
 գիտություն մթնոլոր-
 տում տեղի ունեցող յե-
 րևույթների մասին
 ոթեան
 ոթյակ
 ոժանդակ,-ել
 ոժիտ
 ոժտել
 ոծանելիք
 ոծել—քսել (յուզ)
 ոկուպացիա — բռնարկում
 (ժամանակավոր բռնա-
 գրավում թշնամի պե-
 տության վորեե յերկ-
 րամասի)
 ոձ,- ապտույտ
 ոձիք

ոճառ—սապոն
 ոշարակ — պողահյութից
 պատրաստած քաղցր,
 զովացուցիչ ըմպելիք
 (շարբաթ)
 օվկիանոս
 օպողիցիա — 1. կառավա-
 րական քաղաքականու-
 թյան դեմ ուղղված հա-
 կագործություն (խոս-
 քով, մամուլով), 2. իշ-
 խող կարգերին, դրու-
 թյան անհամաձայն ա-
 մեն հասարակական հո-
 սանք
 օպորտյունիստ — հանդա-
 մանքներին համակերպ-
 վող, հարմարվող մարդ
 օպտիմիզմ,-իստ — լավա-
 տեսություն (հակում՝
 աշխարհում ամեն ինչ
 լուսավոր պատկերաց-
 նելու, ամեն բանի մեջ
 լավը տեսնելու)
 օվազիս [ոազիս]
 օտարոտի — տարորինակ,
 անսովոր
 օրակարգ
 օրապահ

որովարձ
 որդեր—հիմնարկի գրավոր
 հրամանը վորեւե րան
 տալու մասին
 որենտ'դեա,-դիր
 որեցոր
 որընդմեջ
 որըստորե
 որթողորս—ուղղափառ
 որիզինալ — 1. բնագիր,
 2. ինքնատիպ, բնու-
 ըռւյն (մարդ)
 որինագիծ
 որինաղանց
 որիորդ
 որհն'ել,-ություն
 որորոց
 ուզուրդացիւ— ապորինի,
 բունի հափշտակություն
 իշխանության, իրա-
 վունքի
 ութ,-երորդ
 ութսուն
 ուժասպառ,-ություն
 ուժգին
 ուխտ,-ավոր
 ուխտագրուժ — ուխտա-
 դանց, ուխտը չկատա-
 րող

ուղերձ—1. ձոն, նվեր՝ մե-
 կին ուղղված, 2. հավա-
 քական գրություն մե-
 կին մատուցած՝ մի բան
 խնդրելու կամ խնդակ-
 ցությունը հայտնելու և
 այլն
 ուղեցույց,-կից,-զնաց
 ուղղագիծ
 ուղղագրություն
 ուղղական
 ուղղակի
 ուղղահայաց
 ուղղաձիգ
 ուղղանկյուն,-ի
 ուղղել
 ուղղություն
 ուղտ,-ապան
 ունակություն— ընդունա-
 կություն, կարողու-
 թյուն
 ունկ—1. ախանջ, 2. կանթ
 (կաթսայի)
 ունկնդրություն
 ուշագնաց
 ուշադիր, ուշադրություն
 ուշաթափ,-ություն
 ուռնի
 ուռկան

ուսնանալ

ուսուցք

ուսուցիկ

ուսչիլ

Ուսնչ — Ուկրալինայի Սոց.

Խորհ. Հանրապետու-
թյուն

ուսկոոպ — ուսանողական
կոոպերատիվ

ուսուցիչ

ուստի

ուտել,-իք,-ելեն

ուտեստ

ուտիճ — ժանգ

ուտոպիա — անիրագործելի
ցանկություն, ձգտում

ուրագ

ուրբաթ

ուրվագիծ

ուրվական

Ձ

չակիրտ

չորաբաստիկ — դժբախտ,
քամբախտ

չարամիտ

չարաճճի

չարաշահություն — շահա-
դիտություն (սպեկու-
լացիա)

չարարկ|ել,-ություն — ի չա-
րը գործ դնել (մի բան)

չափազանց,-ել,-ություն

չափածո

չափահաս

չափանիշ

չափս

չեղոք

չեչ,-ոտ

չեք

չղջիկ

չմուշկ

չորեքշաբթի

չորրորդ

չորքոտանի

չուկետ — յեղակետ

չոքել

չոել

չքմեղ — անմեղ

չքնաղ

պալատ,-ական
 պալար,-ախտ—բշտիկ, ու-
 ոուցք
 պալիատիվ — ժամանակա-
 վոր ամօքիչ, մեղմիչ մի-
 ջոց (չարիքի դեմ)
 պախարակել — դատապար-
 տել, մեղադրել
 պախուրց—նոխտա
 պակասորդ
 պակշտ—անամօթ, լկտի,
 ցոփ
 պահանջ,-կոտ
 պահապան
 պահեստ,-ի
 պահպանել,-ություն
 պաղատել,ազին,-անք—ա-
 դաչել
 պաղպաղակ
 պաղպաջել,-ուն - փայլ-
 փլլել, շողշողալ
 պանուճ,ել,-անք — խիստ
 դուքել, դարդարել, գու-
 նադեղել ավելորդ բանե-
 րով
 պայադատ,-ել — ժառանգ,

հաջորդ (երջանի, թա-
 դավորի)
 պայթել,-յուն,-ուցիկ
 պայծառ,-ություն
 պայման,-ական
 պայուսակ
 պայտ,-ար,-ել
 պայքար,-ել
 պանդոկ — իջևան, ան-
 ցորդների ոթևան (խան)
 պանծալի—գովելի, փառա-
 վոր, պարծանքի արժա-
 նի
 պաշտել,-ամունք
 պաշտպան
 պաշտոն,-անկ,-յա
 պաշտոնեյություն
 պապակ,-ել—սաստիկ ծա-
 րավ
 պապանձվել
 ՊԱՋԸ — Պաշտպանության
 Աջակցող Ընկերություն
 (միացած Ավիաքիմի
 հետ)
 պառակտել,-ուժ
 պառկել

պատասխի—կրավորական
 պաստառ,-ել
 պատանարար
 պատանար — փորձանք,
 դիպված, պատանմունք
 պատանել,-մունք
 պատան
 պատանդ—առանդովության
 յերաշխտավորության հա-
 մար իբրև գրավական
 տրված անձ
 պատանի
 պատառ,-աքաղ,-ոտել
 պատասխան
 պատասխանատու
 պատգամ,-ալոր
 պատգարակ — հիվանդին
 ձեռքի վրա փոխադրելու
 կրանակ (НОСИЛКА)
 պատեհ—պատշաճ, հարմար
 պատերազմ,-ական
 պատիճ—1. կնճիթ, (փղի),
 2. կեղև (ցորենի, ընդե-
 դենի)
 պատիվ
 պատիւր—սուտ, խաբուսիկ
 պատկանել
 պատկառտնք,-ել— ահնա-
 ծանք

պատկեր,-ազարդ,-անան-
 դես
 պատճառ,-աբանություն,-
 ել
 պատճեն
 պատմել,-աբան,-ադիր,-
 իչ,-ություն
 պատյան
 պատնեշ
 պատշաճ,-ալոր—վայելուչ,
 հարմար, տեղին
 պատշգամբ
 պատուհան
 պատուհաս—պատիժ, չա-
 րիք
 պատուել,-վածք
 պատասխարել,-ան
 պատվազգաց
 պատվազուրկ
 պատվական
 պատվանդան
 պատվաստ,-ել
 պատվար
 պատվեր
 պատվիրակ
 պատվիրան,-ապահ
 պատրանք — խաբեյու-
 թյուն, մոլորություն
 պատրաստ,-ակամ,-ակա-
 նություն

պատրույգ
 պատրվակ
 պարագա,-յական
 պարագրաֆ—վորեն յերկի,
 որենսգրքի փոքրիկ
 բաժանմունքը, հոգվա-
 ծը՝ այս § նշանով թվա-
 նչանչ հետ միասին
 պարագիտ — 1. տ. մակա-
 բույժ, 2. ստորակարգ
 կենդանի կամ բուսա-
 կան որգանիզմ, վոր
 սայրելով ուրիշ որգա-
 նիզմի վրա՝ ձծում հ
 նրա կենսանյութերը
 պարահանդես
 պարասպ
 պարասպել,-մունք
 պարաբա,-ացնել
 պարբերաբար
 պարբերություն
 պարզե,-ատրել,-ել
 պարեա
 պարերդ
 պարերկկույթ
 պարզկա
 պարթե—բարձրահասակ հ
 հաղթանդամ
 պարիսպ

պարլամենտ — ներկայա-
 ցուցչական որենսդիր
 ժողով բուրժուական
 յերկրներում
 պարծհնալ,-անք,-ենկոտ
 պարկ
 պարկեշտ,-ություն — հա-
 մեստ
 պարունակել
 պարուրել—փաթաթել
 պարսավել,-անք—նախա-
 տել, անտրդել, մեղադրել
 (բացակայությամբ)
 պարսատիկ, պարսեա
 պարա,-ազանց,-ական,-ա-
 վոր
 պարտակել — 1. պարտկել,
 տեղավորել, 2. թաքցնել,
 ծածկել
 պարտաճանաչ
 պարտապան
 պարտիզպան
 պարտվել,-ություն
 պարփակել
 պեղանտ — 1. տառակեր,
 բժախնդիր, մանրակըր-
 կիտ, 2. սահմանափակ
 մտքի տեր

պեսիմիզմ — հոռեանսու-
 թյուն (հակում՝ աշխար-
 հում ամեն ինչ մոայլ
 գույնով տեսնելու
 պես
 պետ/ություն, -ական
 Պետապ — Պետական Ապա-
 հովագրություն
 Պետհրատ — Պետական
 Հրատարակչություն
 Պետպլան — Պետական
 Պլանային Հանձնաժո-
 դով
 պետք, -ական
 Պետքադվարչություն-ՊՖՎ
 — Պետական Քաղաքա-
 կան Վարչություն
 պերճ, -անք, -ություն — ճոխ,
 փարթամ, շքեղ
 պերմանենտ — տեական,
 անընդհատ
 պերսպեկտիվ — հեռանկար
 պժգալ, -ի — զգվել, դարչել
 պիկանտ — կծու, սուր, զլր-
 զըռիչ
 պիզժ — անմաքուր
 պինդ
 պիոնեք
 պիսակ — խակ

պիտանի
 պիտի
 պիտույք
 պիրամիդ — բուրդ
 պիրկ — խիստ ձգված, զիւ
 ու պինդ
 պլազիատ — դրագոյու-
 թյուն, բանագոյություն
 պլակատ — ագիտացիայի և
 պրոպագանդի բնույթ
 կրող նկար՝ բացատրա-
 կան խոսքերով
 պլատֆորմ — 1. կառամա-
 տույց (յերկաթուղու
 կայարանի), 2. քաղա-
 քական կուսակցության
 ծրագիր, 3. բաց վագոն
 (յերկաթուղու)
 պլեքիսցիտ — համաժողո-
 վըրդական քվեարկու-
 թյուն վորեւ պետական
 կարեոր խնդրի
 պղերգ — ծույլ
 պղինձ
 պղպեղ
 պղպջալ, -ակ
 պղտսր
 պճեղ
 պճնվել — խիստ զարգար-

վել, գունագեղովել ավե-
 լորդ բաներով
 պնակ,-ալեղ—ափսե
 պոլիտիկա — քաղաքակա-
 նություն
 պողոտա — լայն, յերկար
 փողոց (պրոսպեկտ)
 պողպատ,-յա
 պոյետ
 պոռթկալ—պայթեւըւընկ-
 վել
 պունիկ
 պուտտախոս—մեծ-մեծ խո-
 սող
 պստենցիալ ուժ—մարմնի
 մեջ թաքնված անզոր-
 ծոն ուժ, վոր վորոշ
 պայմաններում կարող
 է դառնալ զործոն
 պրտ
 պրտաբույժ—միմիայն իր
 ստամոքսի մասին հոգա-
 ցող
 պրտֆել
 պուտ--ծափկոարուկ (ծա-
 դիկ)
 պուրակ—անտառիկ
 պոսշ
 պսակշ-ազրու թյուն

պստիկ
 պտուկ
 պտուղ
 պտղավետ
 պտղատու
 պտույտ
 պտուտակ
 պրակ
 պրակտիկա — գործնու-
 թյուն
 պրեզիդիում—նախագահու-
 թյուն
 պրեցեդենտ — տ. նախա-
 դեպ
 պրիկլ—1. ամուր ձգել, զիլ
 քաշել (պարան), 2. ա-
 մուր կապել, կապկապել
 պրոբլեմ — 1. բարդ հարց,
 2. զիտության վորևե
 ճյուղում լուծման յն-
 թակա խնդիր
 պրոգրես — առաջադիմու-
 թյուն
 պրոլետարիատ — սխոշոր
 կապիտալիստական ար-
 դյունաբերության ձեռ-
 նարկություններում
 յյութական արժեքներ
 արտադրող և միայն աշ-

խառաւարձով ապրող
դասակարգ»

պրոլետար — «արտադրու-
թյան սեփական գոր-
ծիքներէց զուրկ վար-
ձու բանվոր, վոր իր
գոյութիւնը պահպանե-
լու համար ստիպւած է
իր բանվորական ուժը
ծախելու, ուրեմն վարձ-
վելու և ապրելու վար-
ձու աշխատանքով»

պրոպագանդ — «վորոշ գա-
ղափարներ — քաղաքա-
կան, տնտեսական ևլն —
տարածելը՝ համախոհ-
ներ, կողմնակիցներ
ձեռք բերելու համար»:
Ազխատացիայից տարբեր-

վում և աշխատանքի խո-
րը մոտեցումով:

պրովոկատոր — զրգուիչ
պրոպես — 1. «վորեւե յերե-
վույթի մեջ կատարվող
փոփոխութիւնների
միահամուլթիւնը» (СО-
ВООУПНОСТЬ), 2. գործի
դատական ընթացքը

պրոֆեսիա — արհեստ, վո-
րոշ տեսակի ղեղաղմունք
պրոֆեսոր — «բարձրագույն
դպրոցի՝ գիտական սշ-
խատանքներ ունեցող
գտնատու»

Պրոֆինտերն — կարմիր
Արհմիութիւնների Ին-
տերնացիոնալ

պրոֆմիութիւն — արհես-
տակցական միութիւն

Ջախջախել

Ջահ

Ջաղաց, - պան

Ջատագով, - ել — պաշտպան

Ջարդ, - ել, - ոց

Ջերմ, - աչափ, - ոտ, - ել

Ջերմեռանդ — 1. Ջերմ հա-

վատով, սրտաբուխ,

2. բարեպաշտ

Ջերմուկ — տաք հանքային
ջուր

Ջինջ — հատակ

Ջլատել — տկարացնել, թու-
լացնել

Ղուտ—Ղոտ, կորովի, ու-
ժեղ

Ղզաձգ՝ ություն, - որեն

Ղզային

Ղոտ

Ղնջ՝ ել, - սց

Ղոկ—խումբ, բազմություն

Ղսկ, - ել, - ովի

Ղոկատ--հատուկ նպատակ-
ների համար գլխավոր
ուժերից դատած գորա-
մաս (գորբի կամ նավա-
տորմի, ОТРАД)

Ղոջ

Ղորի

Ղութակ

Ղուրակ

Ղուխտ, - ալ

Ղրաբաշխ—գետի ավազանը

Ղրածին

Ղրահեղձ—Ղրում խեղդված

Ղրաղաց

Ղրամբար

Ղրանցք

Ղրարբի—Ղրովի

Ղրջնկեց--փոքրիկ Ղրվեժ

Ղրկիր

Ղրհեղեղ

Ղրմուղ

Ղրվեժ

Ռ

Ռագմ, - ազետ—պատերազմ
Ռագմժողկոմատ—Ռագմա-
կան ժողովրդ. կոմիսսա-
րիատ

Ռագմիկ—մարտիկ

Ռակեա—հրթիռ

Ռանվիրա—ճանապարհ բա-
ցող, առաջընթաց

Ռամիկ

Ռամկավար, - ալան

Ռախտատղ—գերմանական
պարլամենտը

Ռայոն—շրջան

Ռացիոնալ — բանական,
նպատակահարմար, խե-
լացի

Ռեալ, - իզմ—իրական

Ռեակցիա—1. քիմիայում՝
մի մարմնի մեջ առաջ
յեկած փոփոխությունը
մի այլ մարմնի ներդուր-
ծության հետևանքով,
2. քաղաքական կամ հա-
սարակական շարժում,

վար ձգտում ե պահել
կամ վերականգնել հինը
և վերացնել արդեն
մուծված բարեփոխու-
թյունները, 3. ուժերի,
վոզու անկումը վերելքից
հետո

ուղղամենտ — 1. կանոնա-
դրություն, կանոն, հրա-
հանդ, 2. աշխատանքնե-
րի (ժողովների, կոնֆե-
րանսների և այլն) դա-
սավորության, բաշխ-
ման կարգը

ուժիմ — վարչակարգ

ուժիտոր — պիեսի բեմա-
դրության ղեկավար

ուելյիֆ — 1. կարկառվածք,
ցայա, 2. ցայտուն, կար-
կառուն քանդակ

ուեկոր — բարձրագույն
զպրոցական հաստատու-
թյան վարիչ

ուեկորդ — մրցությունների
մեջ ձեռք բերած ամե-
համեմ հաջողությունը

ուեմինգտոն — գրող մեքենա
ունեկատ — իր նախկին
համողումներն ուրացող

և հակառակորդի կողմն
անցնող մարդը

ուեպերտուար — 1. վորոշ
ժամանակաշրջանում մի
բեմի վրա խաղացվող
բոլոր պիեսները՝ միա-
սին առած, 2. մի դերա-
սանի խաղալու բոլոր
դերերը՝ միասին առած
ուեաին

ուեմատիզմ — հողացավ

ուեֆերատ — 1. «հրապարա-
կային զեկույց վորևև
խնդրի մասին», 2. «զի-
տական խնդիրներին
նվիրած վորևև նոր գրքի
բովանդակության հա-
կիրճ շարադրանքը»

ուեֆերենդում — համաժո-
ղովրդական քվեարկու-
թյուն պետական վորոշ
խնդիրներին

ուեֆորմ — բարեփոխու-
թյուն

ուիթմ

ուիսկ

ումբակոճեկ

ումբաձիկ

ունդեղջյուր

ևումանտիզմ—գրական ուղ-
 դություն, վոր բնորոշ-
 վում է դեպի ազատ
 ստեղծագործությունը
 յեղած ձգտումով, ծայ-
 րահեղ սուբյեկտիվիզ-
 մով, դեպի գերբնականը,
 յերեակայականն ու խոր-
 հրըզավորը յեղած մշու-
 մով, դեպի անցյալն ու
 հետավորը տածած սի-
 բով և անբավականու-

թյամբ դեպի այն ամե-
 նը, ինչ վոր յերկրա-
 յին է

ևոճիկ

ուրբի

ուումբ

ուունգ

Ռուսաստան

ՌՍՖՖՀ — Ռուսաստանի
 Սոց. Գեղ. Խորհ. Հան-
 բաղետություն

Ս

սարտատ — 1, ծածկված
 ձևի գործադույ, 2. աշ-
 խատանքի ընթացքում
 մտածված անփութու-
 թյունը, անհոգությու-
 նը, աշխատանքի նյու-
 թերը փշացնելը և այլն
 սագ

սաղր/ել-անք—վատ խրատ
 տալով՝ զրգոել, զրդել,
 ասրել

սալահատակ,-ել

սակ/ազին,-արան — սահ-
 մանված զին

սակառ.—կողով

սակավադեպ—հազվադեպ
 սակավապետ—քիչ բանով
 բավարարվող

սակարկ/ել,-ություն

սահանք — գետի զգալի
 թեքվածքով ցած հոսե-
 լու տեղը

սահմանադրություն

սահմանազան

սահմանափակ

սաղավարտ

սաղարթ—ծառի տերեւերի
 ամբողջությունը (վոս-
 տերով)

սայթաքել

սանատորիա — բուժական
 հաստատութիւնն կլինա-
 յապիւ լավ վայրում հի-
 վանդներէ և ապարիւ-
 վանդներէ համար

սանդալ

սանդերբ — ձեւերով բարդ
 դղելու գործիք, պոսց

սանդուղք սանդուխք

սանդր, սանր

սանիտարական

սանկցիա — սրենքի, վորոշ-
 ման վազերացում, հա-
 վանու թյունն, համաձայ-
 նութիւնն բարձր իշխա-
 նության կողմից

սանձ

սանձակոտոր — սանձը կոտ-
 րող

սանձահարել

սանձարձակ

սանտիմենտալ, -իզմ —

խիստ զգայուն, լալկան

սանտիմետր

սապատ

սառնամանիք

սառուց

սաստել — 1. խստությամբ
 հրամայել, սպառնալ,

2. հրամայելով արդելել
 սափառնել — թեատարած
 թռչել

սատանա

սատարել — սպանել, սոճան-
 դակել

սատկել

սարահարթ

սարափանդ — բարձր տեղ

Սարգիս

սարդ

սարեկ

սարկափազ

սարսափ

սարսուռ

սափոր

սափրել, -իչ

սարք ու կարգ

սգալ, -ավոր, -վոր

սեզ — հալարտ, դոռող

սեթեթ — շինծու, արհես-

տական, չափից ավելի

զարդարուն

սեթեթանք — ավելորդ

զարդարանք

սեկցիա — 1. մասնախուժք,

մասնաժողով, 2. հատ-

վածք, բաժին

սենյակ

սեպ, - ազիր
 սեպտեմբեր
 սես
 ակուսական
 սեր
 սերկեխ
 սերունդ
 սերտ, - ություն
 սերտեղ, - սղություն
 սեկոնել - հատել
 սևորակ
 սեփական, սեպհական
 սթափվել
 սինդոր - ստոր, ցած
 սինձ
 սխառամ
 սիրամարգ
 սիրավառ
 սիրտ
 սլացք
 սլաք
ՍԽՀՄ — Սոցիալիստական
 Խորհրդային Հանրապե-
 տությունների Միու-
 թյուն
 սխրլաստիկ — չոր, ձեր բո-
 վանդակությունից գե-
 րազատող, անբովանդակ
 սխրագործություն — քա-

ջագործություն
 սխառ
 սկավառակ — 1. մետաղե
 ափսե, պնակ, 2. դանդի
 սկավառակ, 3. կլոր առ-
 վակ շրջան (դիսկ)
 սկեսուր
 սկեսրայր
 սկզբունք
 սկիզբ
 սկյուռ
 սկուտեղ — մատուցարան
 սղագրեղ, - ություն
 սմբակ, - ազոր
 Սմբատ
 սմբել — քամվել, ցամաքել
 սյուն
 սյունյակ
 սյուրպրիլ — անսպասելի ու-
 թյուն, անսպասելի ըն-
 ծա
 սնանկ
 սնապաշտ, - ություն
 սնապարծ, - ություն
 սնափառ, - ություն
 սնդույր — յերեսը քսելու
 կարմիր ներկ
 սնդիկ
 սնդուկ

սնոտի, - ապաշտ
 սնունդ
 սողնակ
 սողոսկել — աննկատելի
 կերպով մի տեղ մտնել
 սոճի
 սոսափյուն — տերևի, ողի
 մեղմ ձայն
 սոսինձ
 սոսկ — լուկ
 սոսկալի
 սովորաբար
 սովորույթ
 Սոցապժողկոմատ — Սոցիա-
 լական Ապահովագրու-
 թյան Ժողովրդ. կոմի-
 սարիատ
 Սոցդասցլիվար — Սոցիա-
 լական Դաստիարա-
 կության Գլխավոր Վար-
 չություն
 սոցդասվար — սոցիալական
 դաստիարակության վա-
 րիչ
 սոցիալիզմ
 սոցիոլոգիա — հասարակա-
 ցիտություն
 սուբյեկտիվ — անձնական,
 անհատական

սուգ
 սունկ
 սուսերամարտ — թրով կռիվ
 սուտակ — մի տեսակ աղնիվ
 քար
 սուրբ
 սուրհանդակ
 սուրճ
 սովեստություն — դիտու-
 մավոր անճիշտ, սխալ
 դատողություն, յեզրա-
 կացություն, վորին ար-
 տաքուստ ճիշտ լինելու
 ձև է տրված
 սպանդանոց — անասուններ
 մորթելու տեղ
 սպառազեն — ամբողջովին
 զինված մարտիկը
 սպառել
 սպառկոոս — սպառողական
 կոոպերատիվ
 սպառնալիք, ից
 սպառսպուռ — բոլորովին
 սպարապետ — գերազույն
 զորահրամանատար
 սպեկուլացիա — չարաշահու-
 թյուն
 սպեղանի — վերքի գեղ
 (մհլաժ)

սոյի — 1. վերքի տեղը,
հետքը, 2. վերք, 3. ծաղ-
կի սոյի
սոյիտակ,- եղեն,- ուց
սոյորտ — ամեն տեսակի ֆի-
զիկական վարժություն-
ներ, զվարճություններ՝
բացթյա կամ հատուկ
շենքում կատարվող
սոյունդ
սոյրդիկ
սունակ
սունապան — սրունքները
սլատեխու զրահ կամ ալ-
բան
ստակ
ստահակ — տնկարդ, սան-
ձարձակ, յերես առած
ստահող — ստից շինած,
մտացածին
ստամոքս
ստանձնեկ
ստացական
ստացվածք
ստեղծիկ,- աղործություն
ստեղն — նվագարանի մաս
(կլավիր)
ստերջ
ստեպ — հաճախ

Ստեփան

ստինք

ստիպել

ստնասու — ծծմայր

ստոծանի — կրճքի խոսուչն
ստամոքսի խոսուչից բա-
ժանող միջնորմը

ստորակիտ

ստորաքարշ

ստորերկրյա

ստորոգյալ

ստորոտ

ստուգարանություն

ստույգ

ստվար — հաստ

ստրկամիտ

ստրուկ

սրախողխող անեկ — սրով
մորթեկ

սրբազորձեկ

սրբազրեկ

սրբեկ-իշ

սրընթաց — արագընթաց

սրինգ

սրունք

սրտաբուխ

սրտաճմլիկ — սիրտը ճնշող

սրտառուչ — հուզիչ

սրտատրոփ — սիրտը խփե-

լով, անհամբերութեամբ
 սրամտեւ—բարեկանաւ
 սխտօնեւ,—անբ—միտիթարեւ
 սփսեւ
 սքեմա — 1. ընդհանուր
 պատկեր, 2. յերկի

կմախքը, պլանը
 սքողել—ծածկել, քողար-
 կել
 սֆինքս—1. խորհրդավոր,
 հանելուկային մարդ
 2. առեղծված

վ

վագոն
 վագր
 Վագրեհն
 վագր
 վաթսուհի
 վախկոտ,—ություն
 վախճան
 Վահագ
 վաղակատար
 վաղամեռ,—իկ
 վաղանց՝ուկ,—իկ
 Վաղինակ
 վաղորդյան — վաղ առա-
 վոտյան
 վաղորոք
 վաճառել,—ական,—անոց
 վամպիր—1. արյուն ծծող
 չղջիկ, 2. փոխ. արյու-
 նարբու, սոսկալի շահա-
 դործող, ճնշող
 վայելուչ,—ք

վայրագ—վայրենի, կատա-
 դի, անգութ
 վայրահաջ
 վայրենաբար,—ո
 վայրեջք
 վայրիվերո
 վայրկյան
 վանդակ
 վանկ
 վաշխ,—առու,—առուական —
 ապորինի շահ, տակոս՝
 պարտք տված դրամից
 կամ ապրանքներէց
 վաշտ
 Վաշագան
 վաչկատուն— վրանաբնակ
 (թափառաշրջիկ)
 վառ,—արան
 վառելիք
 վառեկ
 վառող

վաստակ,- սովոր
 վաստակարեկ — հողհատ,
 դադարած (աշխատանքից)
 վսովաշոտ — հեշտասեր, տըռ-
 վոտ
 վավերացնել
 վատթար — վատ
 վատնել — ծախսել, վնաս-
 նել
 վարագ՝ ույր,- ուրել
 վարակել,- իչ
 վարան էլ,- ք — շվարել, տա-
 բակուսել
 վարար,- ել
 վարդ,- հնի
 Վարդան
 Վարդանուշ
 վարդապետ
 վարդավառ
 Վարդուհի
 վարժ,- ոց
 վարժապետ
 վարժուհի
 վարիչ
 վարկ,- ալին
 վարկարեկել
 վարձ,- կան
 վարձակալ
 վարձահատույց

վարձատրել
 վարմունք
 վարուժան — արու թնչուն
 վարունգ
 վարչակարգ,- ություն
 վարս,- աղալ — գլխի յերկար
 սազ
 վարսակ
 վարսավերա — սափրիչ
 վարտիք
 վաքս,- ել
 վեգ
 վեհանձն
 վեհերոտ — վախկոտ
 վեճ
 վեպ
 վետ-վետ — ծփծփուն
 վերադրել
 վերադառնալ
 վերադարձնել
 վերադիր
 վերածել
 վերածնություն
 վերականգնել
 վերահսկիչ
 վերամբարձ
 վերանորոգել
 վերապահ էլ,- ություն
 վերացական

վերաքննել
 վերելակ
 վերելք
 վերջնարել
 վերիվերո
 վերլուծել, - ություն
 վերծանել — 1. մեկնաբանել
 լով կարգալ, 2. ծածկա-
 գիրը կարգալ
 վերմակ
 վերուստ
 վերջ, - ավորություն
 վերջաբան
 վերջալույս
 վերջակետ
 վերջիվերջո
 վերստ
 վերստին — նորից, կրկին
 վերստուություն — վերնա-
 գիր, մակագիր
 վերք
 վեց, - երորդ, - յակ
 վթարել — վեսսել, ավերել,
 փշացնել
 վիթխարի — շափաղանց մեծ
 սոսկալի մեծ
 վիճակ, - աղբություն
 վիճբաժին — վիճակադրա-
 կան բաժին

վիշապ
 վիշա
 վիրաբույժ
 վիրահատություն
 Վիրապ
 վիտալ
 վիտ, - յական, - յել, - ություն
 վհատ, - ել, - ություն — հու-
 սահատ, լքված
 վհուկ — կախարդ
 վճար, - ել
 վճիռ
 վճիս
 վճոսքեկ
 վճռական, - ապես
 վողեկից — 1. վողեշունչ,
 2. ակոհոլ պարունակող
 (իմիչք)
 վողեշունչ
 վողեորություն
 վողի
 վողորել — գիմադրել ձև-
 քով, զեմքով, պողերով
 վոթիլ — թափել, հոսեցնել
 վոլորտ — չորս բոլորք, շըր-
 ջան (սֆերա)
 վոլոք — սրունքի վոսկոր
 վոլ'ակալ, - երիմ — քինոս

վոճմակ—շնեբրի, դալլեբրի
 խուճբ
 վողբ,-ագիւն
 վողբեբզ ութ յուճն,-ակ
 վողկույդ
 վողորկ — կոկ, հղկված,
 հարթ
 վողորմ ութ յուճն,-ած,-ա-
 գիւն
 վողոքել--աղաչել
 վողջ
 վողջագուրանք—երար փա-
 թաթվելը, գրկախառ-
 նըվելը
 վողջախոհ - 1. առողջամիտ,
 խելացի, 2. անարատ,
 կույս, ժուժկալ
 վողջակեղ—զոհ
 վողջ/ույն,-ուճել
 վոճ,-արան
 վոճեր, վոճրագործ
 վոչխար,-արուծ ութ յուճն
 վոջիլ, վոջիտ
 վոռն/ալ,-ոց
 վոռոգել
 վոսկե/զոծ,-ըիչ,-ող
 վոսկը,-ոտ, վոսկոր
 վոստիս—հակառակորդ
 վոսսպ

վոսսա—ճյուղ
 վոստայն,-անկ—հինած
 վոստիկան
 վոստ/յուճն,-վոստոստել
 վոս,-արորիկ,-անափոր,-ք
 վորակ,-յալ
 վորբ
 վորդ
 վորդան—կարմիր գունա-
 վորիչ նյութ
 վորդի,- վորդիկցորդի,-յակ
 վորեկ
 վորեկիցե
 վորթ—խաղողի թուփ
 վործկալ
 վորկ/որ,-բամուլ
 վորձ
 վորմ,ճնագիւր—պատ
 վորոգայթ—թակարդ
 վորոճալ
 վորովհետեւ
 վորոտ,-մուճբ
 վորոտընդոստ — վորոտա-
 ձայն
 վորորան—տ. վորբան
 վորչափ
 վորպեսպի
 վորջ
 վորս,-կան,-որդ

վորրան — սրբոց
 վանդել
 ՎՍՍՀ — վրաստանի Սոց.
 Խորհ. Հանրապետու-
 թյուն
 վստահ, -ելի
 վտանգ, -ավոր
 վտառ — ձկների բազմու-
 թյուն, խումբ
 վտարանդի — արտաքսված,
 վտարական
 վտարել — արտաքսել

վտիտ — նիհար
 Վրաստան
 վրդովել, - մունք, - եցուցիչ
 վրեժ, - խնդիր
 վրիժառություն
 վրիպակ — տպագրական
 սխալ
 վրիպել — 1. չդիպցնել,
 չզարկել (նպատակին),
 2. աչքից թռցնել
 վրնջյուն — խրխինջ

Տ

տաղնապ, -ալից — 1. խու-
 ճապ, իրարանցում,
 2. ճգնաժամ, վտանգա-
 վոր դրություն, 3. հու-
 դումնալից, անհանդիստ
 վիճակ
 տաղր, -ակին
 տաժանակիր, -ելի — ծանր,
 խիստ դժվար
 տախտ
 տախտակ
 տախտակամած
 տածել
 տակ, -անք
 տակառ

տակավին — դեռ
 տակնուվրա անել
 տակուցք
 տակտ — 1. հատած, վտաք
 (յերաժշտ. մեջ), 2. ըստ
 հանգամանքների իրեն
 պահել և դորձել կարո-
 դանալը
 տակտիկա — 1. մարտավա-
 ըություն, 2. դորձելա-
 կերպ
 տաղանդ — բնածին ձիրք,
 շնորհք, աչքի բնկնող
 բնդունակություն
 տաղաչափություն

տագալար — ճղերով, յե-
ղեգներով շինված տնակ,
հյուղ, Չ. փայտե թեթիկ
շենք (հաճախ առանց
պատերի) պարտեզում,
ցուցահանդեսում և այլն
(պավիլիոն)

տաղալալի }
տաղաուկ, — } ձանձրալի

Տաճատ

տաճար

տաճիկ

Տաճկաստան

տամուկ — թաց

տանիք

տանձ, - ենի

տանուտեր

տանջանք

տաշտ, - ակ

տասլ — այրող տաքու թյուն

տտպալիկ

տտպար — կացին

տտո, - տղարձու թյուն

տտուպլիկ, - անք

տտուկի

տտու անորդ, - ներորդ, - նյակ

տտտանվիկ

տտտասիկ, - ոտ — մի տեսակ

վուռ

տտարակ

տտարախա — դժբախտ

տտարաղիր — աքսորական

տտարադնաց — շվոդ

տտարածում — անժամանակ,

ուռ (սրեվախա)

տտարած կլ, - ու թյուն

տտրակարծիք

տտրակույս — կասկած

տտրակուռանք

տտրաձայնություն — ան-

համաձայնություն

տտրամերժ

տտրափ — հորդ, վարար

անձրև

տտրափոխիկ

տտրբեր, - ու թյուն

տտրեղիր

տտրեղարձ

տտրեմուտ

տտրերք

տտրեցտարի

տտրիք

տտրորինակ

տտրուբերվիկ

տտրտամ — անորոշ

տտրբ, - արուձեկ, - ական

տտրփանք, - ածու — բուռն

ցանկություն, կրքոտ սեր

տափ կենալ
 տափակ
 տափան—ցաքան
 տափաստան — խոտով
 ծածկված հարթութուն
 տափարակ
 տպեղ
 տպետ
 տգիտութուն
 տեղ—նիզակ
 տեխնիկա — տեխնոլոգիա-
 կան ֆակուլտետ
 տեղատարափ — վարար
 անձրև
 տեղատվութուն
 տեղեկատու,-ազիր,-ու-
 թիւն
 տեղկոմ—տեղականկոմիտե
 տեմբը—հնչյունի յերանգ
 տեմպ—թափ, արագութեան
 աստիճան (յերգի, նվա-
 զի կատարման և այլն)
 տեմպերամենտ — խառնը-
 վածք
 տենդ,-ոտ
 տենչ,-ալ,-անք — ցանկու-
 թիւն, վախազ, իղձ
 տեսածիր—հորիզոն (кры-
 гозор)

տեսակետ
 տեսք
 տերև,-աթափ
 տղրուկ
 Տիգրան
 տիեզերք
 տիկ
 տիկին
 տիպ,-ար
 տիտղոս — սլաովանուն
 տիրապետիւլ,-ու թիւն
 տխրահոչակ
 տկար,-ամիտ
 տկլոր
 տկճոր
 տհաճ,-ութիւն
 տձև — անձև, անշնորհք,
 տզեղ
 տղամարդ
 տնանկ—աղքատ, չքավոր
 տոգորվել—լցվել, համակ-
 վել
 տոթ,-ակեղ
 տոկալ,-ուն — դիմանալ
 տող,-աղարձ,-ավարձ,-
 աշար
 տոչորվել — այրվել, վառ-
 վել (ծարավից և այլն)
 տորմիղ

տորֆ

տուգանք

տունդրա—սառած մամուռով
պատած ճահճային հար-
թություն

տունկ

տուրխտ—անձնական հա-
ճույթի կամ գիտական
նպատակով ճանապարհ-
հորդող, ուղևոր

տուրք

տուփ

տպավորություն

տպել,-արան,-ադիր

տուփանք—կրքոտ ցանկու-
թյուն, հեշտասիրու-
թյունտվայտանք—տառապանք,
տանջանք (հոգեկան)տրագեդիա — վողբերգու-
թյունտրադիցիա—սերնդից սե-
բունդ անցնող սովո-րույթ, հաստատված
կարգ

տրական

տրակտոր

տրամաբան,-ություն

տրամագիծ

տրամադրել,-ություն

տրանզիտ - տրամանց(ում)
(ոտարերկրյա ասլրանք-
ների միջանցիկ փոխա-
դրությունը տվյալ պե-
տության յերկրով)

Տրդատ

տրիբուն — ժողովրդական
իրավունքների պաշտ-
պան, փայլուն հոետոր

տրոհել—բաժանել

տրորել

տրոփել,-յուն—բաբախել

տրամել,-ություն

տրտունջ

տքնել — աշխատել, շար-
շարվել

Բ

Բաֆֆի

բռպե

բռպեյաբար

բռպեյական

ցած, - լիկ, - ոգի, - ր
 ցայդ — մինչև առավոտ, գի-
 շեր
 ցայտուն
 ցանկ, - ապատ
 ցանկ/անալ, - ություն
 ցանց, - ամաշկ
 ցանցառ
 ցանքս
 ցաս/կոտ, - ում — բարկաց-
 կոտ
 ցավ/ազար, - աղին, - ակցու-
 թյուն, - ոտ
 ցաս/կեկ, — կտեկ
 ցաքատ — ետոց
 ցեխ, - ոտ
 ցեղ, - ապետ, - ակից
 ցեմենտ
 ցերեկ, - ութ
 ցեց
 ցինի՛ղմ, - կ — անամոթու-
 թյուն, անպատկառու-
 թյուն
 ցինի

ցիտատ
 ցիբիկ
 ցից
 ցնդ/եկ, - ած
 ցնծ/ալ, ություն, - ում — ու-
 բախանալ
 ցնկնեկ
 ցնցոտի — հին մաշված,
 պատառոտված շոր
 ցնցուղ — 1. կաթիլ (Ջրի,
 լուսի և այլն), 2. Ջրցիբ
 ցուք
 ցուպ — դավազան
 ցուբտ, ցրտտտար, ցրտա-
 շունչ
 ցուցադրել
 ցուց/ակ, - անակ
 ցուցահանդես
 ցուցափեղկ
 ցուցմունք
 ցոփ — անբարոյական, փչա-
 ցած
 ցուկ — քիթ (նավի)
 ցտեսություն

փաթեթ

փաթթոց

փախ/չել, - ուստ, - ստական

փակ, - ազիծ, - անք

փակուղի

փաղաքշ/ել, - ական, - անք —

փայփայել

փամփուշտ

Փայլածու — արեխն ամենից

մոտ դանվող մոլորակը

(Մերկուրի)

փայլ/ակ, - ատակել

փայծաղ

փայտ, - ահատ, - յա, - եղեն, -

ոջիլ

փայփայ/ել, - անք

փառաբանել — գովաբանել

փառահեղ — շքեղ, հոյակապ

Փառանձեմ

փառասեր

փառատենչ

փառք

փաստ, - արան, - աթուղթ

փարախ — գոմ

փարատել — հեռացնել,

ցրել (վիշտը և այլն)

փարոս

փափազ, - ել

փափկակյաց — փափուկ

ապրող

փափկասուն

փափուկ

փեթակ

փեղկ

փեսակ — գուրս քաշել, հա-

նել, պոկել (մազերը)

փետ/ուր, - բել

փետրվար

փերեղակ — մանրավաճառ,

չարչի

փթթել — ծլել, ծաղկել.

բացվել

փթիթ

փիլիսոփա, - յություն

փլատակ

փլվածք

փղձկալ — սիրտը ցլկել, լա-

ցը գալ

փղոսկր

փնտռել

փշատ

փշյա

փոզ — փոխադարձ ոգնու-

թյան զանձարկղ

փոթորիկ
 փոխ
 փոխարեք/ություն, -ական
 փոխադարձ
 փոխադրություն
 փոխանակ,-ել,-ություն
 փոխանորդ
 փոխառություն
 փոխալուծ,-ալուծյուն
 փոխողկոմ,-փոկ—փոխա-
 դարձ ողնության գյու-
 դացիական կոմիտե
 փողկապ
 փողհար, փողահար,-ել
 փողպատ
 փողփողել—ծածանել
 փոստ
 փորձ
 փորձագետ
 փորձանք
 փորձառու
 փորոտի,-ք

փոցիս
 փութ
 փուչ
 փունջ
 փուտ,
 փոփոխակ
 փոքրիշատե
 փոքրագի
 փշակ
 փշանալ
 փռել
 փոթկ/ալ,-ոց — հանկարձ
 ծիծաղել
 փոշտալ
 փսիաթ—խսիք
 փտախտ
 փտ/ել,-ած
 փրկարար
 փրկ/ել,-անք,-իչ,-ություն
 փրփուր
 փրփր/ալ,-աղեղ

Վ

քաղաքագետ
 քաղաքակիրթ
 Քաղլուսողխովար—Քաղաք.
 Լուս. Գլխավար Պարչու-
 թյուն

քաղխորհուրդ — քաղաքա-
 յին խորհուրդ
 քաղհան,-ել
 քաղվածք
 քաղց,-ած

քաղցկեղ — ուակ
 քաղցր, — ավինիք, — ութ յուն
 քամակ
 քամելենոն — 1. գույնը փո-
 խող խլեղ, 2. փոխ-
 անհաստատ համոզմունք-
 ների տեր, փոփոխական
 մարդ
 քայլվածք
 քանակ, — ական, — ութ յուն
 քանդակ, — ապուրծ, — ել
 քանդել
 քանիներորդ
 քանորդ
 քաջ, — ութ յուն
 քաջալեր/ել, — անք, — լի —
 խրախուսել
 քաջքեր
 քառակուսի
 քառածախ
 քառանկյունի
 քառապատիկ
 քառասուն, — ք
 քառյակ
 քառորդ
 քարածուխ
 քարակույտ
 քարանձավ — քարայր
 քարափ

քարկոծել
 քարհատ
 քարճին — վայրի տանձ
 քարո
 քարակ
 քարասուղար
 քարքարոտ
 քաղտխ
 քառս — խառնակ, անկաղ-
 մակերպ, շխթ դրու-
 թ յուն
 քերթել
 քերիչ
 քերծել — քեղրթել
 քիմիա
 քիմք
 քինախնդիր — վրեժխնդիր
 քծնել — քավել, շողոքորթել
 քղամիդ — յերկար, լայն
 վերնազգեստ
 քղանցք — փեշ
 քմահաճ, — ութ յուն, — ույք
 քմծիծաղ
 քնար, — երգութ յուն, — երգակ
 քննադատ/ել, — ութ յուն
 քշակ
 քողարկել — ծածկել, սքո-
 ղել
 քունք

Բուռ
 բուռակ
 բուրդ
 բուրբ
 բուսկո-անաս
 քսաներորդ
 քսամենկ — փշաքսավել
 քրեյական
 քրթմնջ/կոյ, յուն — արարն-
 ջալ, փնփնթալ
 Քրիստափոր
 քրիստոնեյական
 քրիստոնեյություն
 քրիստոնյա

քրոնիկա — 1. նշանավոր
 զեպքերի արձանագրու-
 թյունը ժամանակագրա-
 կան կարգով, 2. լրա-
 դրուս սրվա լուրերի քա-
 ժին

քրտինք
 քրտն/աջան, աթոր — քրտ-
 նելու չափ ծանր, դժվար
 (աշխատանք)
 քրքիջ — հրհուոց
 քրքրել
 քվեաբկ/ել, ություն

Ճ

Ֆարրիկ
 ֆալսիկա — փայտե պատ-
 ժական դործիք
 ֆակուլտետ — դիտության
 վորհե ճյուղ ուսումնա-
 սիրելու բաժանմունք
 համալսարանում
 ֆակտոր — գործոն
 ֆանատիկ — մոլեռանդ
 ֆանտազիա — յերևակայու-
 թյուն
 ֆանատառիկ — յերևակա-
 յական, վոչ իրական

ֆասագ — ճակատ (չենքի)
 ֆատալ, -իդ — ճակատա-
 դրական, անխուսափելի
 ֆարմացիտ — դեղարար
 ֆեդերացիա
 ֆելդշեր — բուժակ
 ֆելյետոն — լրագրում հա-
 տուկ բաժին (սովորա-
 բար թերթի ցածի կի-
 սում), ուր զետեղվում
 են հրատարակախոսա-
 կան, գիտական կամ
 դրական ընույթ կրող

հանրամատչելի հոգիած-
ներ

Ֆեոդալ, - իզմ

Ֆեախշ — յերկրպագու-
թյան առարկա

Ֆիասկո — անհաջողություն
պարտություն

Ֆիզիկա, - կական, - պես

Ֆիզիոլոգ, - իս — բնախոս

Ֆիկտիվ — մտացածին,
կեզծ, յերեակտյական

Ֆիկցիա — մտացածին բան

Ֆինտոզկոմսա — Ֆինանս-
ների ժողովրդական կո-
միտարիատ

Ֆոկուս — կիզակետ

Ֆոնդ — էիմնական կապի-
տալ

Ֆորմ — 1. ձև, 2. տարազ,
3. կաղապար

Ֆորպոստ — առաջախոր
պոստ, առաջախոր պա-
հակետ

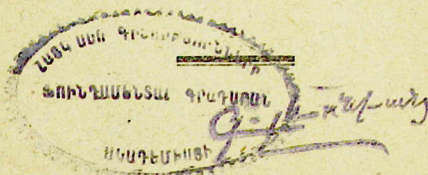
Ֆունկցիա — 1. պարտակա-
նություն, պաշտոնի կա-
տարումը, 2. մարմնի
վորեն որդանի, վորեն
մեխանիզմի իր դերի կա-
տարումը

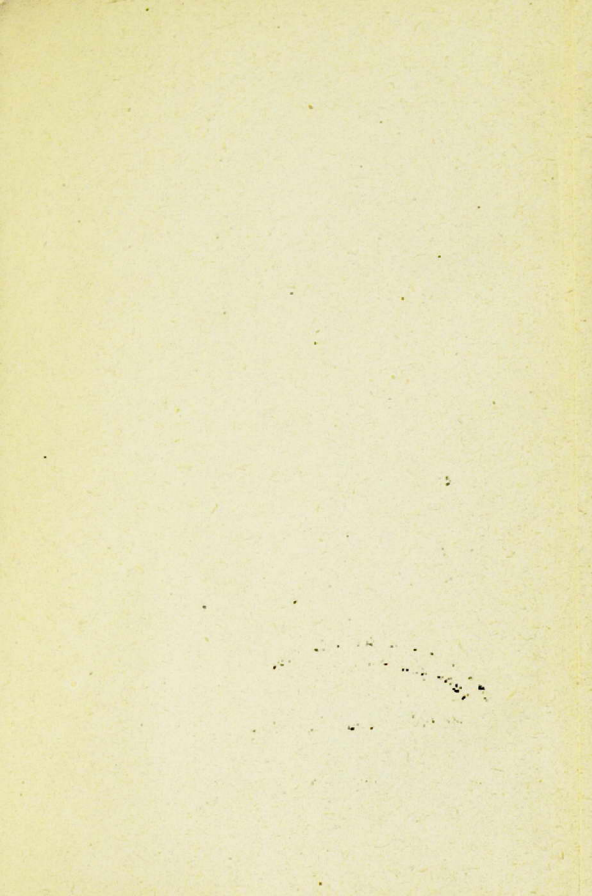
Ֆրակցիա — 1. կուսակցու-
թյան անդամները մի
խումբ, վոր պաշտադա-
նում և կուսակցության
շահերը պարլամենտում,
խորհրդում, պրոֆմիու-
թյան մեջ և այլն, 2. կու-
սակցության այն մասը,
վոր այս կամ այն հար-
ցում համաձայն չե կու-
սակցության ընդհանուր
զծին

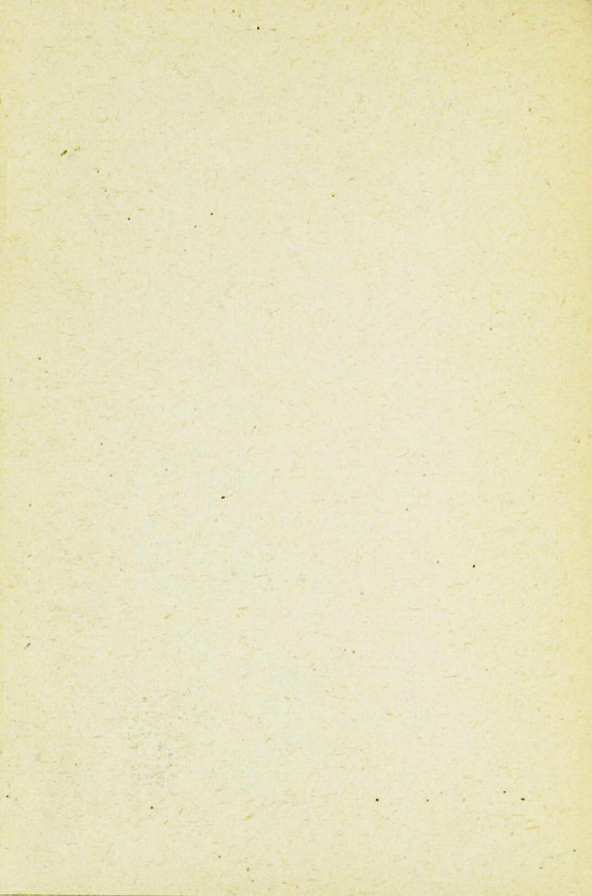
Ֆրանկ

Ֆրանտ — պճնամուլ

Ֆրոնտալ

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0393534

3047

209
1077

ԳԼՅԵ Ի ՈՐՈՒՄԸ (5 1/2 մտմուլ)

Н. Аллахвердян

Новый орфографический словарь

Госиздат ССР Армении
Эривань—1930